

BUSKSKVETTEN

2007 * 23. årgang

BUSKSANGER

Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud

REDAKSJONELT:

REDAKTØR: Jens Erik Nygård
Brinken 19
3400 Lier
Epost : jenygard@online.no

Stoff til Buskskvetten sendes fortrinnsvis direkte til redaktøren. Manuskripter leveres via epost. Stoff med ferdig layout kan med fordel leveres som pdf-fil. Buskskvetten blir utgitt som nett-tidsskrift. Etter årets slutt blir det produsert en PDF-fil med forside og innholdsfortegnelse.

NOF AVD. BUSKERUDS STYRE 2007

Leder:	Egil Mikalsen	Øvre Eiker l.l.	
Nestleder:	Tonny Andersen	D.O. l.l.	tonnyan@online.no
Kasserer:	Terje Bakken	Øvre Eiker l.l.	terje.bakken@sensewave.com
1. styremedlem	Jan Mjåland	D.O. l.l.	jan.mjaaland@primrose.no
2. styremedlem:	Anders Hals	D.O. l.l.	
Varamedlem	Erland Tollefsen	D.O. l.l.	erland.t.tollefsen@moller.no
Revisor:	Per Øistein Klunderud	Øvre Eiker l.l.	

Medlemskap :

Man blir medlem av NOF avd. Buskerud gjennom et av lokallagene. Fylkesavdelingens aktivitet består av styret, LRSK og redaksjonen av Buskskvetten og nettsidene.

Busksangeren på forsiden er fotografert av Jens Erik Nygård

Innhold :

Side 4	Vannfugltellinger i nedre del av Drammensvassdraget i Buskerud 10. - 13. januar 2007	B.H. Larsen, K. Myrmo og V. Ree
Side 14	Fugler ved Fiskumvannet 2006	Terje Bakken
Side 24	Sjeldne fugler i Buskerud 2006.	Steinar Stueflotten
Side 39	Mandag	Eli Gates
Side 40	Årsrapport 2007 - Fiskeørnprosjektet i Buskerud	S. Stueflotten. T.E. Jelstad, P.Ø. Klunderud og T. Andersen
Side 57	Referat fra årsmøte i NOF Buskerud 22.3.2007	Tonny Andersen
Side 59	Kongeørn i Buskerud - rapport fra kartleggingsarbeidet i 2007	Thor Erik Jelstad, Lars Egil Furuseth og Per Furuseth
Side 68	Gressender i Buskerud	Steinar Stueflotten
Side 78	Fuglelivet i Linnestranda Naturreservat. Rapport 2005	Jens Erik Nygård

Rosenstær Lahellholmen 8.6.2007 Foto: Jens Erik Nygård

Vannfugltelling i nedre del av Drammensvassdraget i Buskerud 10.-13. januar 2007

Av Bjørn Harald Larsen, Kendt Myrmo og Viggo Ree

Tellingene av overvintrende vannfugl i Drammensvassdraget i januar 2007 ga som resultat nærmere 3400 fugler – noe som er like i nærheten av antallet som ble registrert i 2005 og 2006. Når vi ser på de enkelte artene skjedde det imidlertid en del endringer i 2007. Sangsvaneantallet ble nesten halvert, mens arter som kvinand og laksand økte i antall. Vinterbestanden av stokkand og knoppsvane er noenlunde stabile, selv om det ble notert en liten nedgang i antall knoppsvaner i år. Toppandbestanden fortsetter å øke, og Buskerud har nå en betydelig overvintringsbestand i et regionalt perspektiv. Av andre interessante registreringer i år, ble det pga den milde vinteren observert forholdsvis store flokker med storskarv (nærmere 50 individer) og brunnakke (27 individer) i Steinsfjorden – som vanligvis er islagt under våre tellinger. Til sammen 70 sothøner gjør at området også for denne arten er svært viktig regionalt. Den mest spesielle observasjonen ble gjort i Drammenselva ved Mjøndalen, der ei grønlandsmåke ble oppdaget i en stormåkeflokk. Stormåkene ble for øvrig registrert i forholdsvis høye antall, hovedsakelig i nedre del av Drammenselva og i Vikersund/Bergsjø-området.

Overvåkingen av overvintrende vannfugl i Drammensvassdraget i nedre/østre Buskerud ble gjenopptatt i januar 2003, først og fremst med formål å følge utviklingen i sangsvanebestanden i et av dens viktigste vinterområder i Norge. Tellingene i 2007 var dermed den femte i rekken etter at overvåkingen startet opp igjen. Overvåkingen skjer i regi av Norsk Ornitologisk forening, Hole og Ringerike lokallag og pågikk årlig i perioden 1990 til 2000 (Larsen 1992, 1993, 1996a, b og c, 1997, 1998, 1999, Larsen m.fl. 2000). Tellingene i den nye femårsperioden med overvåking har blitt rapportert gjennom artikler i Buskskvetten (Larsen m.fl. 2003, Larsen & Myrmo 2004, Larsen m.fl. 2006).

Tellingene i 2007 ble gjennomført slik av tellemannskapet;

Kendt Myrmo: Randselva, Storelva nord for Busundbrua, Steinsfjorden, Sælabonn, Storøysundet, Kroksund og Holsfjorden sør til Utøya, samt Mollvall i Begna 12.01.

Viggo Ree: Begna fra Killingstrømmen til Hen, Bønsnesområdet og Nordfjorden 12.01., samt suppleringer på strekningen Bønsnes-Averøya 13.01.

Bjørn Harald Larsen: Sperillen og Begna nord for Sperillen og mellom Follum og Hen 10.01., og Drammenselva, Vestfosselva, Fiskumvannet og vestsida av Tyrifjorden fra Vikersund til Veholt 12.01.

Dekningsgrad, vær- og isforhold.

Tellingene omfattet Sperillen, Begna fra fylkesgrensa mot Oppland ved Tørrisplassen til Hønefoss, Randselva, Storelva, Tyrifjorden med unntak av Holsfjorden, Drammenselva, Fiskumvannet, Vestfosselva og Loselva. I tillegg ble også de nedre 500 m av Snarumselva dekket fra Gravfoss (inkludert i tallene for strekningen Sporvind til Katfoss i Drammenselva).

Tellingene foregår ved å registrere fra faste tellepunkt som gir god utsikt over elvestrekningene/gruntvannsområdene. Kortere strekninger av Randselva, Begna og Vestfosselva går i tillegg for å få tilfredsstillende dekning.

Tellingene i 2007 ble foretatt over en periode på fire dager, men med unntak av Begna nord for Sperillen og Sperillen – som ble telt 10.01., ble hele overvåkingsområdet dekt 12.01. Suppleringer i Steinsfjorden og Nordfjorden ble foretatt 10.01. og 13.01. Faren for dobbelttelling skulle derfor være svært liten. I Nordre Tyrifjorden ble det også utført tellinger 21.01., men resultatene fra disse er bare benyttet for å beskrive forflytninger i systemet utover vinteren og supplere informasjonen om den spesielle forekomsten av brunnakke og storskarv i vinter.

Klimaet både før jul i 2006 og etter nyår og fram til tellingene i midten av januar 2007 var usedvanlig mildt for årstida. Enkelte snøfall forekom, men mildvær førte raskt til at snøen igjen forsvant. Rett før tellingene kom det imidlertid 5-10 cm snø. Det milde klimaet gjorde at nesten hele Steinsfjorden var isfri under tellingene, noe som ikke har skjedd siden overvåkingen startet opp vinteren 1989/90. Også nordre del av Sperillen var isfri, likeledes det meste av Fiskumvannet – dette er også helt spesielt i midten av januar og har ikke blitt registrert tidligere i overvåkingen. Elvene, med unntak av de nedre delene av Vestfosselva og Loselva, samt hele Tyrifjorden – med unntak av de helt innerste, grunne delene av Nordfjorden, var isfrie.

Figur 1. Årets store overraskelse under vannfugltellingene i Drammensvassdraget i januar var denne 1,5 år gamle grønlandsmåka, her fotografert på avfallsplassen på Mile dagen etter tellingene (13.01.), sammen med unge gråmåker (hvorav den ene var fargemerket!). © Kendt Myrmo.

Samlet telleresultat

Til sammen ble det registrert 3.370 vannfugler fordelt på 18 arter (Tabell 1). Med dette resultatet viser den samlede bestanden av overvintrende vannfugler i overvåkingsområdet stor stabilitet de siste tre årene. Når det gjelder de enkelte artene var det en god del variasjon. Begge svaneartene gikk tilbake i antall. Sangsvanebestanden ble nesten halvert fra de to foregående årenes stabile tall, mens knoppsvane bare viste en svak tilbakegang. Trolig er det flere faktorer som spiller inn her. En mulige årsak er at svanene overvintrer nærmere hekkeplassene pga milde vintrer, noe som bl.a. viser seg i Sørøst-Norge ved at flere og flere svaner ses i bl.a. Gudbrandsdalen og Hallingdalen vinterstid. Men det kan være at mattilgangen lokalt i Drammensvassdraget har blitt dårligere for svanene de siste årene. Også fossekall ble registrert i små antall i år, men dette skyldes nok i hovedsak at den milde vinteren holdt mange små elver og bekker i regionen åpne.

Tabell 1 Resultater fra tellingene av vannfugl i nedre/østre Buskerud 10.-13.01.2007.

Art	Sperillen	Begna	Randselva	Stor-elva	Steinsfjorden	Tyri-fjorden	Drammens-elva	Vestfoss-elva	Sum
Knoppsvane		2	8	13	59	155	76	11	324
Sangsvane		96	11	4	4	110	41	12	278
Kanadagås					22	9			31
Brunnakke					27				27
Stokkand		51	57	86	13	97	476	14	794
Toppand				4	85	97	153	4	318
Kvinand	2	91	39	63	44	72	288	20	631
Lappfiskand						2			2
Laksand		3		3	128	26	44	3	207
Toppdykker						4			4
Storskarv					47	5	14		66
Gråhegre							1		1
Sothøne					26	23	21		70
Fiskemåke					11	16	4		31
Gråmåke	1				8	19	509		537
Svartbak						1	29		30
Grønlands-måke							1		1
Fossefall		7	4			2	5		18
Sum vannfugl	3	256	119	173	474	627	1.663	64	3.370

Av stabile arter må stokkand nevnes spesielt, der vinterbestanden har ligget mellom 700 og 800 individer de siste 4 årene. Også for kanadagås og fiskemåke er det små variasjoner fra de siste års tellinger. Både kvinand og laksand viste derimot en betydelig økning i forhold til siste års bestander, med henholdsvis 631 ind. og 207 ind. registrert. Økningen hos kvinand var størst i Drammenselva, mens det for laksanda sin del hadde stor betydning at Steinsfjorden var åpen (128 ind. observert bare her). En del tidligere svært fåtallige og sjeldne vinterarter i området ble også registrert i rekordstore antall i Steinsfjorden; slik som brunnakke (27 ind. 10.01.) og storskarv (47 ind. 12.01.). Storskarv ble også registrert i mindre antall i Tyrifjorden og nedetter hele Drammenselva. Brunnakkeflokket ble gjenfunnet i Steinsvika den 21.01., men hadde da

blitt redusert til 19 individer. Kort tid etter frøs Steinsfjorden til. Vanligvis forsvinner den siste brunnakkeflokken fra Steinsfjorden rett før nyttår.

Toppandbestanden fortsetter å øke, og årets 318 ind. fører området opp blant de aller viktigste vinterområdene i Sørøst-Norge. Sothøne har hatt en lignende utvikling som toppand i regionen vinterstid, og antall overvintrende fugler varierer, i likhet med toppand, med vintertemperaturen. Årets 70 individer er det høyeste vi har registrert så langt i våre januartellinger. Dette gjør at området nå trolig er det viktigste overvintringsområdet i Sørøst-Norge, og i landet for øvrig bare overgått av Jæren og muligens Lista (Solvang 2006).

Også stormåkene varierer mye med vinterklimaet, og i en mild vinter som i år er flokkene i nedre del av Drammenselva store. I alt 30 svartbak er det høyeste antallet registrert av denne arten i perioden 1990-2007. Med mange åpne småbekker og elver var det forventet at vi skulle registrert færre fossekall enn vanlig langs de store vassdragene, noe som også skjedde.

De viktigste enkeltlokalitetene for svaner var Nordfjorden (183 ind.), mens flere lokaliteter hadde rundt 50 svaner; slik som Langstøa i Begna (57 ind.), strekningen Mjøndalen-Steinberg i Drammenselva (55 ind.) og Kroksund i Tyrifjorden (48 ind.). Flere lokaliteter i nedre del av Drammenselva hadde over 100 stokkender, hvor det også var samlet fleste toppender – sammen med lokalitetene Herøysundet i Steinsfjorden (51 ind.) og Lerskallen nord for Vikersund (34 ind.). De største konsentrasjonene av kvinand ble registrert ved utløpet av Drammenselva (71 ind.), i nedre del av Storelva (44 ind.) og i Kongsstrømmen ved utosen av Sperillen (24 ind.). For øvrig lå det bra med kvinender langs hele Drammenselva.

Sperillen

Hele innsjøen ble telt 10.01., og det var åpent vann bare fra innosen av Begna ved Nes til et par km nord for Storøya. Det ble kun observert 2 kvinender langs østsida av innsjøen og 1 gråmåke ved iskanten i sør.

Tabell 2. Resultater fra tellingene i Sperillen 10.01.2007.

Lok nr	Lokalitet	Kvinand	Gråmåke	SUM
1	Nes-Storøya	2	1	3
2	Storøya-Bergodden			#
3	Tosevika-Gunbjørrud			#
	Sum lok 1-3	2	1	3

Begna

Tellingene i Begna foregikk 10. og 12.01. Kontrolltelling på strekninger som ble telt 10.01. gjør at det er usannsynlig med dobbelttelling. Det ble i år registrert langt færre sangsvaner i Begna enn i fjor, under halvparten – og fuglene lå mer spredt enn vanlig, med bare litt over halvparten av fuglene på Langstøa. Som vanlig lå det en større kvinandflokk i Kongsstrømmen, mens små stokkandflokker ble påtruffet flere steder langs elva. Ingen lappfiskender ble registrert i år, men når Nordfjorden fryser til, er det ikke usannsynlig at de to hunnene derfra følger med sangsvanene opp i Begna.

Tabell 3. Resultater fra tellingene i Begna 10. og 12.01.2007.

Lok nr	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Fosse-kall	SUM
1	Høneren-Nes				2			2
2	Kongsstrømmen				24		1	25
3	Killingstrømmen				1			1
4	Killingstrømmen-Bergsund		10	3	1	1		15
5	Bergsund-Eriksplassen			8	22		2	32
6	Garntangen-Hallingby	2	4	9	19			34
7	Hallingby-Domningen		23	19	2			44
8	Langstøa	6	51	6	6			69
9	Pålerud-Hen							0
10	Hen-Follum		8	6	3	2	4	23
11	Mollvall				11			11
	Sum lok 1-11	8	96	51	91	3	7	256

Randselva

Tellingene i Randselva ble utført 12.01., og det ble registrert noe færre vannfugl i elva enn i et normalår. Dette skyldes trolig at både Randsfjorden, Steinsfjorden og Tyrifjorden var helt isfrie under tellingene. Når disse innsjøene gradvis fryser til utover vinteren, blir Randselva og de andre isfrie elvene i regionen viktigere tilholdssteder for vannfuglene. Det ble også registrert langt mindre fossefall i Randselva enn de to foregående vintrene, noe som heller har sin årsak i at mange småbekker fortsatt var åpne på telletidspunktet.

Tabell 4. Resultater fra tellingene langs Randselva 12.01.2007.

Lok nr.	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Kvin-and	Fosse-kall	SUM
1	Aslakrud-Viul	5			9	1	15
2	Viul-Hvalsmoen	2	11	4	8	1	26
3	Hvalsmoen-Hønefoss	1		53	22	2	78
	Sum lok. 1-3	8	11	57	39	4	119

Storelva

På tross av at Tyrifjorden var isfri ble det funnet mer vannfugl, og særlig stokkand og kvinand, enn på mange år i nedre del av elva. Lenger opp i vassdraget var antallet lavere enn vanlig. Svanene var fåtallige, og særlig sangsvane – som det ikke sjelden er en del av i nedre del av elvestrekningen. Men med en nesten isfri Nordfjorden, foretrekker nok svanene å holde seg i gruntvannsområdene der.

Tabell 5. Resultater av tellingene i Storelva 12.01.2007.

Lok. nr.	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	SUM
1	Hønefoss-Monsrud		2	23		13	1	39
2	Monsrud-Busund bru	2				6		8
3	Busund bru-Averøya	11	2	63	4	44	2	126
	Sum lok. 1-3	13	4	86	4	63	3	173

Steinsfjorden

For første gang under våre tellinger siden oppstart i januar 1990 var så å si hele Steinsfjorden isfri. Bare de grunneste delene av Steinsvika og Vikbukta, samt det meste av sundene mellom øyene sør i fjorden, var islagte. Denne unike situasjonen ga seg utslag i at langt flere brunnakker, toppender, laksender og sothøner ble sett lenger nord i overvåkingsområdet enn vanlig. Dessuten hadde en stor storskarvflokk, i alt 47 ind, tilhold i fjorden – de fleste omkring Småøyene. Forekomsten av laksand var også spesiell, så det er tydelig at det er godt med fisk i passelig størrelse for både skarv og laksand i fjorden. Det blir nå spennende å se om storskarvene kommer tilbake til Steinsfjorden på våren, eventuelt om de blir i Nordre Tyrifjorden til våren dersom resten av vinteren blir like mild. Kanskje får vi det første hekkeforsøket i våtmarkssystemet i 2007, slik vi fikk det i Mjøsa i 2006 (NOF, avd. Opplands hjemmeside).

Figur 2. En liten del av storskarvflokken som holdt seg i Steinsfjorden fra november/desember 2006 til slutten av januar 2007. Under tellingene ble det registrert til sammen 47 individer i Steinsfjorden, de fleste her ved Småøyene. Bildet er tatt i desember 2006. © Kendt Myrmo.

For første gang registrerte vi i vinter flokker med brunnakke i Nordre Tyrifjorden etter nyttår. Den 10.01. ble det observert til sammen 27 individer på tre lokaliteter. Siste registrering i Steinsfjorden var 19 fugler i Steinsvika 21.01., og fjorden frøs til uka etterpå. En sothøneflokk på 26 individer hadde tilhold i Vikbukta under tellingene, noe som også er spesielt så seint på vinteren. Også denne flokken holdt seg i området fram til islegging, men var redusert til 23 individer den 21.01.

Tabell 6. Resultater fra tellingene i Steinsfjorden 12.01.2007, med enkelte supplement fra 10.01.2007. AV = andre vannfuglarter (se notnote). Is bare i de innerste delene av Steinsvika og Vikbukta, deler av Herøysundet og mellom øyene nord for Sundvollen.

Lok-nr	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Kanada gås	Brun-nakke	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	Stor-skarv	AV	SUM
1	Sundvollen nord	6	4						8			18
2	Ulvøya-Avskjæret	2			23		8	4		1		38
3	Elvika-Bøtet	2		5			7	2	2		3	21
4	Åsa	3				13		8	97	1	2	124
5	Herøysundet	39					51	11	6	3	6	116
6	Steinsvika			11	2		5	13	2	41		74
7	Vikbukta	7		6	2		14	6	13	1	34	81
	Sum lok. 1-13	59	4	22	27	13	85	44	128	47	45	474

Andre vannfuglarter:

Sothøne	26 ind. Vikbukta 10.og 12.01.
Fiskemåke	3 ind. Elvika og 8 ind. Vikbukta 10.01.
Gråmåke	2 ind. Vikbukta 10.01., 2 ind. Elvika 10.01., 2 ind. Åsa 12.01. og 6 ind. Herøysundet 12.01.

Tyrifjorden

Antall overvintrende vannfugl i Tyrifjorden varierer sterkt med isforholdene, og når hele innsjøen er isfri, slik tilfellet var under tellingene i år, blir det vanligvis registrert godt over 1000 vannfugler i fjorden. Men dette skjedde ikke i år, noe som først og fremst skyldes at Steinsfjorden også var isfri. Det kan også se ut til at næringsforholdene for særlig svanene har blitt dårligere de siste årene i Tyrifjorden. Med den issituasjonen vi hadde i januar i år, burde særlig antall sangsvaner vært langt høyere.

Også i Tyrifjorden ble det sett flere storskarv enn tidligere år, og i Nordfjorden ble både lappfiskand (2 hunnfargede fugler) og toppdykker (4 ind. 10.01. og 2 ind. 12.01.) registrert. Dette er første gang siden januar/februar 1990 at toppdykker er registrert i overvåkingsområdet etter nyttår, og det blir spennende å se om fuglene klarer seg gjennom hele vinteren. Sothøneflokken på Røsshalmstranda hadde fått 3 nye medlemmer mellom 10.01. (20 ind.) og 12.01. (23 ind.), og bidro med det til rekordnotering av arten i forbindelse med disse midtvintertellingene i Drammensvassdraget.

Tabell 7. Resultater fra tellingene i Tyrifjorden 12.01.2007, med enkelte suppleringer 10.01. og 13.01. AV = andre vannfuglarter (se notnote).

Lok-nr	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	Stor-skarv	Fiske-måke	Grå-måke	AV	SUM
1	Utøya-Storøya					1	1	2				4
2	Kroksund	4	44			2	4				9	63
3	Storøysundet	2			5	3						10
4	Sælabonn	5	10		10	10	2					37

Lok-nr	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	Stor-skarv	Fiske-måke	Grå-måke	AV	SUM
5	Bønsnes-Gomnes							1	4			5
6	Onsakervika-Averøya	4				3				1		8
7	Nordfjorden	129	54	34		18	5		7		29	276
8	Veholt-Tyristrand					6	1		2			9
9	Furuøyene					1	1					2
10	Nakkerudtangen-Fjellstangen	3		12		6	3					24
11	Fjellstangen-Drolsumtangen			3	34	13				4		54
12	Drolsumtangen-Natveit	4		27	16	11	2					60
13	Natveit-Vikersund	4	2	21	7	9	3	2	3	14	3	68
14	Furetangen-Gulsrudtangen					3	4					7
	Sum lok. 1-15	155	110	97	72	86	26	5	16	19	41	627

Andre vannfuglarter:

Kanadagås	9 ind. Kroksund 12.01.
Lappfiskand	2 hunnfargede ind. Røsshholmstranda 10.01.
Toppdykker	4 ind. Røsshholmstranda 10.01. og 2 ind. samme sted 12.01. (lok. 8)
Sothøne	20 ind. Røsshholmstranda 10.01. og 23 ind. samme sted 12.01. (lok. 8)
Svartbak	1 ad. ved Vikersund 12.01.
Fossekall	2 ind. ved utosen av Tyrifjorden fra Vikersund 12.01.

Drammenselva

Som vanlig i en mild vinter ble gråmåke registrert i størst antall langs Drammenselva, med stokkand som en god nummer to. Stokkandtallet i elva i januar er langt mer stabilt enn mengden stormåker – som varierer fra under 100 til nærmere 1000 fugler de beste årene. I måkeflokken som vanligvis hviler på elva mellom bruene i Mjøndalen, og finner mat på avfallsplassen på Mile, lå det også en ung grønlandsmåke (i sitt 3. kalenderår). Dette er Buskeruds 6. funn av arten, og de fleste er gjort nettopp i Drammenselva.

For øvrig har toppanda stabilisert seg med en stor vinterbestand i elva, selv om antallet var langt lavere enn i rekordåret 2006 – noe som skyldes at det lå igjen mange flere fugler i Steinsfjorden og Tyrifjorden i år. Likeledes ble det registrert sothøner på de faste plassene langs østsida av Bergsjø og ovenfor Drammen Camping (Myra), til sammen 21 individer. Det ble registret noen færre storskarver i nedre del av Drammenselva i år sammenlignet med i 2006, til gjengjeld ble det observert spredte småflokker oppetter hele elva. Kvinand ble notert i større antall enn på mange år, faktisk må vi tilbake til midten av 1990-årene for å finne like store antall i Drammenselva. En flokk på 70 fugler ved Strømsøy bidro sterkt til det høye telleresultatet.

Tabell 8. Resultater fra tellingene langs Drammenselva 12.01.2007. AV = andre vannfuglarter (se notnote).

Lok nr	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	Stor-skarv	Grå-måke	Svart-bak	Fosse-kall	AV	Sum
1	Bergsjø	21	9	23	20	29	11	4	45	1		22	185
2	Katfoss - Sporpind			3		31	3				4		41
3	Åmot			36	2	6	2				1		47
4	Skotselv		5	19	3	5							32
5	Hellefoss-Hokksund					38							38
6	Hokksund-Horgen		9	2	13	22							46
7	Steinberg-Mjøndalen	37	18	107	36	30	3	5	25				261
8	Mjøndalen-Daler			26	15	10	5	3	126	10		1	196
9	Daler-Gulskogen	15		76	39	22	12		160	6		4	334
10	Gulskogen-Strømsøy	3		152	25	24	2	2	187	12			407
11	Strømsøy			32		71	6		11				120
	Sum	76	41	476	153	288	44	14	509	29	5	28	1.663

Andre vannfuglarter:

Gråhegre	1 ind. i flukt nordfra over Bergsjø
Sothøne	4 ind. ved Myra (lok. 9) og 17 ind. på Bergsjø
Fiskemåke	4 ind. på Bergsjø
Grønlandsmåke	1 3k-fugl mellom bruene i Mjøndalen (lok. 9).

Fiskumvannet/Vestfosselva/Loselva

For første gang siden vi startet opp denne overvåkingen i 1990 var store deler av Fiskumvannet isfritt under tellingene – som alltid har foregått omkring midten av januar (med unntak av i 2006, da de ble utført i slutten av måneden). De grunneste områdene var imidlertid islagte, og det ble derfor ikke registrert mye vannfugl her.

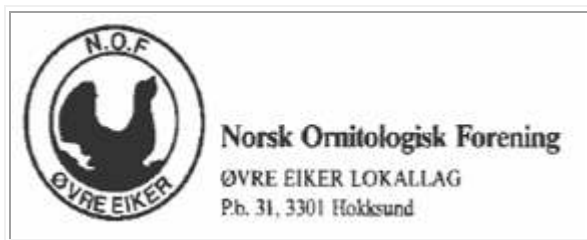
Tabell 9. Resultater av tellingene i Vestfosselva 12.01.2007, med et supplement av Magne Sjøblom fra Fiskumvannet 30.01.

Lok nr.	Lokalitet	Knopp-svane	Sang-svane	Stokk-and	Topp-and	Kvin-and	Laks-and	Sum
1	Fiskumvannet	1	3					4
2	Fiskumvannet-Vestfossen		4	2	4	12		22
3	Vestfossen-Haug	10	5	8		8	3	34
4	Haug-Hokksund			4				4*
5	Loselva							#
	Sum lok. 1-5	11	12	14	4	20	3	64

Heller ikke i Vestfosselva var det mye fugl under tellingene, noe som ikke er uvanlig i en mild vinter. Nedre del av Vestfosselva og Loselva hadde ei tynn ishinne telledagen.

Litteratur

- Larsen, B. H. 1992. Vintertellinger av vannfugl i Buskerud 1992. *Buskskvetten* 8: 6-16.
- Larsen, B. H. 1993. Vintertellinger av vannfugl i Nedre Buskerud januar 1991. *Fylkesmannen i Buskerud. Rapport nr 7 - 1993*. 16 s.
- Larsen, B. H. 1993. *Vintertellinger av vannfugl i Nedre Buskerud 1993*. Norsk Ornitologisk Forening, Ringerike lokallag. Rapport, 18 s.
- Larsen, B. H. 1996a. *Vintertellinger av vannfugl i Nedre Buskerud 15.-16. januar 1994 og 14.-15. januar 1995*. Norsk Ornitologisk Forening, avd Buskerud. Rapport, 17 s.
- Larsen, B. H. 1996b. Overvåking av overvintrende vannfugl i nedre/østre deler av Buskerud 1990-94. *Fugler og natur i Buskerud*. Rapport nr 1 - 1996 Årgang 3. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Buskerud. 72 s.
- Larsen, B. H. 1996c. Vintertellinger av vannfugl i nedre/østre Buskerud 13.-14. januar 1996. *Fugler og natur i Buskerud*. Rapport nr 2 - 1996 Årgang 3. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Buskerud. 14 s.
- Larsen, B. H. 1997. Vannfugltellinger i Nedre/Østre Buskerud i januar 1997. *Buskskvetten* 13: 33-43.
- Larsen, B. H. 1998. Vintertellinger av vannfugl i Nedre/Østre Buskerud 11.-14. januar 1998. *Buskskvetten* 14: 45-59.
- Larsen B. H. 1999. Vintertellinger av vannfugl i nedre/østre Buskerud januar 1999. *Buskskvetten* 15: 27-36.
- Larsen, B. H. 2001. Overvåking av overvintrende vannfugl i Glommavassdraget i Akershus i perioden 1990-1999. *Toppsykker'n* 24: 105-127.
- Larsen, B. H., Hals, J. L. & Myrmo, K. 2000. Vannfugltelling i nedre Buskerud 15.-18. januar 2000. *Buskskvetten* 16: 40-48.
- Larsen, B. H. & Myrmo, K. 2004. Vannfugltelling i Drammensvassdraget 12.-15. januar 2004. *Buskskvetten* på nett:
<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2006/Vannfugltelling%202004.pdf>
- Larsen, B. H., Myrmo, K. & Ree, V. 2003. Vannfugltelling i Drammensvassdraget 8.-9. januar 2003. *Buskskvetten* 19: 36-44.
- Larsen, B. H., Myrmo, K. & Ree, V. 2006. Vannfugltelling i Drammensvassdraget i nedre/østre Buskerud i januar 2005 og 2006. *Buskskvetten* på nett:
<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2006/Vannfugltelling%202005-2006.pdf>.
19 s.
- Opheim, J. i trykk. *Vintertellinger av vannfugl i Oppland fylke*. S. xx-xx i: Larsen, B. H. (red.). VinterfuglAtlas for Oppland. Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland. Gjøvik.
- Solvang, R. 2006. Sothøne *Fulica atra*. S: 174 i: Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J. E. & Sæbø, S. (red.) *Norsk VinterfuglAtlas. Fuglenes utbredelse, bestandsstørrelse og økologi vinterstid*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim.

FUGLER VED FISKUMVANNET 2006

Av Terje Bakken

FUGLEÅRET 2006

Dette er nå 13. året på rad vi gir ut en rapport om fuglelivet på/ved Fiskumvannet. Ingen av observasjonene har vært behandlet av LRSK.

164 arter er registrert ved Fiskumvannet i 2006. Det er 3 nye arter dette året, amerikakrikkand, hauksanger og jerpe .

Fra loggboka i fugletårnet leser vi:

Antallet registreringsdager er 130 i tiden 15/1 til 28/12.

Antall skoleklasser er 17, herav 16 er Naturskolen.

Den mest aktive fuglekikkeren er Jan Trygve Bollerud med 44 besøk.

Fiskumvannet var isfritt 26. april. Mye snø og nedbør resulterte i høy vannstand helt fram til juni måned. Dette gjorde det problematisk å komme seg ut til fugletårnet. Mild høst gjorde at bare halve Fiskumvannet var islagt så sent som 28. desember.

Registreringsdager pr. måned:

Januar :	1 dag
Februar :	3 dager
Mars :	2 dager
April :	18 dager
Mai :	24 dager
Juni :	16 dager
Juli :	7 dager
August :	16 dager
September :	19 dager
Oktober :	13 dager
November :	6 dager
Desember :	5 dager

ANTALL ARTER OG UNDERARTER TOTALT VED FISKUMVANNET PR. 31/12-2006.

Etter siste beregninger er vi kommet til at det pr. 31. desember 2006 er registrert:

Antall arter : 240

Antall underarter : 16

Krokstadelva i februar 2007 Terje Bakken

ARTSOMTALE

Observerte arter i 2006

STORLOM *Gavia arctica*

Mange observasjoner ved vannet i 2006, de fleste på våren. Størst antall 6 eks 1/5. Ligger vanligvis langt ute på vannet og blir ofte oversett.

DVERGDYKKER *Tachybaptus ruficollis*

4 observasjoner ved vannet i 2006, alle på høsten: 1 eks 25/9, 2 eks 1/10, 1 eks 4/10 og 1 eks 7/11.

TOPPDYKKER *Podiceps cristatus*

En vanlig fugl i Fiskumvannet i 2006. Første og siste årsobs. er 22/4 og 3/12. 15 eks 27/8.

HORNDYKKER *Podiceps auritus*

Kun 1 observasjon ved Fiskumvannet i 2006. 1 eks 3/5.

STORSKARV *Phalacrocorax carbo*

Ble observert en rekke ganger ved vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 27/4 og 3/12.

GRÅHEGRE *Ardea cinerea*

Observert relativt ofte ved vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 25/10. 6 eks 16/7.

KNOPPSVANE *Cygnus olor*

Vanlig art ved vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 24/12.

SANGSVANE *Cygnus cygnus*

En vanlig art ved Fiskumvannet vår og høst i 2006. 3 eks hele sommeren.

KORTNEBBGÅS *Anser brachyrhynchus*

Ble observert med store flokker vår og høst i 2006. 1. flokk vår: 28/4, 1. flokk høst 16/9.

RINGGÅS *Branta bernicla*

Observert 1 gang ved vannet i 2006. 3 eks obs 23/9 av Jon Ludvig Hals. Sjelden art. Dette er 3. funn ved Fiskumvannet. Tidligere obser var i 1995 og 1999.

GRÅGÅS *Anser anser*

Ble observert regelmessig vår og høst i 2006. Første og siste årsobs. er 17/4 og 21/9. 32 eks 1/5.

KANADAGÅS *Branta canadensis*

Vanlig art ved vannet i 2006 i lite antall. Første og siste årsobs. er 30/3 og 28/12.

STRIPEGÅS *Anser indicus*

Observert 1 gang ved Fiskumvannet i 2006. 1 eks 9/6. Sjelden art ved Fiskumvannet, kun 2. funn, 1. funn var i 2003.

GRAVAND *Tadorna tadorna*

Ble observert 2 ganger ved Fiskumvannet i 2006. 21 eks 9/4 og 12 eks 2/5.!!!

BRUNNAKKE *Anas penelope*

Vanlig art hele sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. er 20/4 og 25/10. 20 eks 1/5.

KRIKKAND *Anas crecca*

Vanlig art i vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. er 13/4 og 22/10. 100+ eks 24/4.

AMERIKAKRIKKAND *Anas carolinensis*

Observert 1 gang ved Fiskumvannet i 2006. 1 han obs 2/5 (JLH,JTB,TA).
1. FUNN VED FISKUMVANNET !!!

STOKKAND *Anas platyrhynchos*

Vanlig art i vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 13/4 og 28/12.

SNADDERAND *Anas strepera*
Observert 1 gang i Fiskumvannet i 2006. 1 eks obs 8/6. En sjelden art ved Fiskumvannet. Sist sett i 2002.

STJERTAND *Anas acuta*
Observert mange ganger i Fiskumvannet i 2006 i tiden 24/4 til 10/10. Størst antall er 4 eks.

KNEKKAND *Anas querquedula*
Vanlig art i lite antall sommeren i 2006. Sett i tiden 1/5 til 8/8. 6 eks 5/5. Hekkefugl ??

TAFFELAND *Aythya ferina*
2 observasjoner ved Fiskumvannet i 2006. 2 eks 30/4 og 1 eks 7/10.

SKJEAND *Anas clypeata*
Observert 10 ganger i tiden 30/4 til 26/5 2006 med mest 6 eks 2/5. Sett 1 gang på høsten, 23/9 (2).

TOPPAND *Aythya fuligula*
Vanlig art ved vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 13/4 og 28/12.

BERGAND *Aythya marila*
5 observasjoner ved vannet i 2006, 2/5 (2), 3/5 , 21/9, 25/9 og 14/10 (2).

SVARTAND *Melanitta nigra*
6 observasjoner i Fiskumvannet i 2006. 2/5, 3/5 (12), 20/5 (4), 25/10, 28/10 (1) og 5/11 (2).

KVINAND *Bucephala clangula*
Observert jevnlig gjennom hele året 2006. Første og siste årsobs. er 13/4 og 28/12.

LAPPFISKAND *Mergus albellus*
Observert 2 ganger ved vannet i 2006. 1 eks 22/10 og 1 eks 23/10.

SILAND *Mergus serrator*
Observert jevnlig ved Fiskumvannet i 2006. Første og siste årsobs. 23/4 og og 21/9. 18 eks 6/9.

LAKSAND *Mergus merganser*
En relativt vanlig art i Fiskumvannet i 2006. Observert i tiden 13/4 til 28/12. 40+ eks 3/12.

VEPSEVÅK *Pernis apivorus*
9 observasjoner fra Fiskumvannet i 2006 i tiden 29/6 til 12/9, 2 eks 7/9.

SIVHAUK *Circus aeruginosus*
Observert en rekke ganger i 2006. Først og siste årsobs. er 6/5 og 30/8 1 eks hver gang.

MYRHAUK *Circus cyaneus*
Observert 10 ganger ved Fiskumvannet i 2006 i tiden 18/4 (2) til 25/9, 1 eks unntatt 18/4.

HØNSEHAUK *Accipiter gentilis*
Vanlig ved Fiskumvannet hele året 2006.

SPURVEHAUK *Accipiter nisus*
Vanlig ved Fiskumvannet hele året 2006.

MUSVÅK *Buteo buteo*
Observert ved Fiskumvannet hele sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 25/9. Det ble observert 7 eks 27/8.

FJELLVÅK *Buteo lagopus*
6 observasjoner ved vannet i 2006, 20/4 (1), 22/4 (1), 23/4, 26/4 (1), 6/9 (1) og 22/10 (1).

FISKEØRN *Pandion haliaetus*
Regelmessig observert ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. er 17/4 og 3/9.

TÅRNFALK *Falco tinninculus*
Mange observasjoner ved vannet i 2006. Første gang 10/4 og ble sist obs. 26/12 (2).

DVERGFALK *Falco columbarius*
6 observasjoner ved vannet i 2006. 1 eks hver gang 18/4, 23/4, 30/4, 1/5, 20/5 og 1/10.

LERKEFALK *Falko subbuteo*
Observert en rekke ganger ved
Fiskumvannet i 2006. Første og siste
årsobs. er 14/5 og 3/9.

VANDREFALK *Falco peregrinus*
Mange observasjoner ved vannet i 2006.
Første og siste årsobs. er 21/4 og 15/10, 2
eks 27/8.

JERPE *Bonasa bonasia*
1 observasjon ved Fiskumvannet i 2006. 1
eks ble sett av Bjørn Vidar Nyhus 8/10 ved
tårnet.
1. FUNN VED FISKUMVANNET !!!

VANNRIKSE *Rallus aquaticus*
Observert 4 ganger ved vannet i 2006, 9/5,
9/9, 10/9 og 4/10 med 1 eks hver gang.

MYRRIKSE *Porzana porzana*
Observert 8 ganger ved vannet i 2006,
17/5, 20/5, 27/5, 1/6, 2/6, 7/6, 11/6 og
16/6, 1 eks hver gang. Første observasjon
siden 2003.

SIVHØNE *Gallinula chloropus*
Observert 1 gang ved vannet i 2006. 1 eks
ble sett 22/9.

SOTHØNE *Fulica atra*
Vanlig art i Fiskumvannet i 2006. Første
og siste årsobs. er 13/4 og 28/12.

TRANE *Grus grus*
Observert i 2006 en rekke ganger i tiden
9/4 til 6/9. 11 eks 18/4, 8 eks 2/9.

TJELD *Haematopus ostralegus*
Observert 2 ganger ved vannet i 2006. 30/4
(1) og 28/5 (1).

SANDLO *Charadrius hiaticula*
Observert 6 ganger ved vannet i 2006. 20/5
(1), 24/5 (3), 25/5, 27/8 (1), 17/9 og 19/9
(1).

HEILO *Pluvialis apricaria*
I 2006 ble arten observert både vår og høst.
Første gang 28/4, siste gang 23/9. 70+ eks

1/5.

VIPE *Vanellus vanellus*
Vanlig ved vannet hele sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs er 9/4 og 5/9.
100 eks 18/4.

MYRSNIPE *Calidris alpina*
Observert 10 ganger ved Fiskumvannet i
2006 i tiden 14/5 til 23/9.

BRUSHANE *Philomachus pugnax*
Observert mange ganger ved
Fiskumvannet i 2006 i tiden 1/5 til 6/9. 20+
eks 27/8.

KVARTBEKKASIN *Lymnocyptes
minimus*
Observert 3 ganger ved vannet i 2006.
15/10 (1), 22/10 (3) og 23/10 (5).
Første observasjon siden 2003.

ENKELTBEKKASIN *Gallinago gallinago*
Observert hele sommerhalvåret 2006.
Første og siste årsobs er 13/4 og 9/11. 12
eks 1/5.

DOBBELBEKKASIN *Gallinago media*
Observert 4 ganger ved Fiskumvannet i
2006, 7/5, 14/5, 1/10 og 10/10, 1 eks hver
gang.

RUGDE *Scolopax rusticola*
Observert 6 ganger ved vannet i 2006.
Datoene var 17/4, 13/5, 20/5, 27/5, 30/5 og
4/6.

SMÅSPOVE *Numenius phaeopus*
Er observert 10 ganger ved vannet i 2006 i
tiden 1/5 til 4/6. 15 eks obs. 3/5.

LAPPSPOVE *Limosa lapponica*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i 2006
og datoen var 1/5, 2 eks.
Første observasjon siden 1999.

STORSPOVE *Numenius arquata*
Observert en rekke ganger ved
Fiskumvannet i 2006. Første og siste
årsobs. er 19/4 og 14/9.

RØDSTILK *Tringa totanus*
Er observert mange ganger ved vannet i 2006. Første og siste årsobs. er 1/5 og 27/8. 9 eks 30/5.

GLUTTSNIPE *Tringa nebularia*
Er i 2006 observert i tiden 1/5 til 31/8. 8 eks 6/5.

SKOGSNIPE *Tringa ochropus*
Observed i tiden 9/4 til 5/6 i 2006.

GRØNNSTILK *Tringa glareola*
Relativt vanlig art ved vannet i 2006. Første og siste årsobs er 17/4 og 29/8.

STRANDSNIPE *Actitis hypoleucos*
Vanlig art ved vannet i 2006 i lite antall. Første og siste årsobs er 17/4 og 8/9.

HETTEMÅKE *Larus ridibundus*
Registrert regelmessig i 2006 i tiden 20/4 til 25/9.

FISKEMÅKE *Larus canus*
Vanlig ved vannet hele sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 23/9.

SILDEMÅKE *Larus fuscus*
Observed en rekke ganger ved vannet i 2006 i tiden 22/4 til 14/10.

GRÅMÅKE *Larus argentatus*
Vanlig art ved vannet i 2006. Første og siste årsobs er 20/4 og 28/12.

SVARTBAK *Larus marinus*
Mange observasjoner ved vannet i 2006. Første og siste årsobs er 1/5 og 3/12.

MAKRELLTERNE *Sterna hirundo*
Observed ofte ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 12/5 og 29/8. 13 eks 29/7.

RØDNEBBTERNE *Sterna paradisaea*
Observed 4 ganger ved Fiskumvannet i 2006. 28/8 (2), 3/9 (1), 5/9 (1) og 11/9 (3).

ALKEKONGE *Alle alle*
Observed 2 ganger ved vannet i 2006, datoene var 25/10 (9) og 28/10 (1). En sjelden fugl ved Fiskumvannet, kun 4 observasjoner tidligere, 1989, 1995, 1999 og 2005.

SKOGDUE *Columba oenas*
Observed 10 ganger ved Fiskumvannet i 2006 fra 22/4 til 23/9, 10 eks 2/5.

RINGDUE *Columba palumbus*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 9/4 og 10/10. 150+ eks 1/5.

TYRKERDUE *Streptopelia decaocto*
Observed 3 ganger ved vannet i 2006, 27/4 (1), 14/5 og 16/9 (2).

BYDUE *Columba livia var. domestica*
Observed 3 ganger ved vannet i 2006, 3/5 (1), 6/8 (1) og 25/10 (1).

GJØK *Cuculus canorus*
Hørt/sett noen ganger fra Fiskumvannet i 2006 i tiden 15/5 til 9/9.

JORDUGLE *Asio flammeus*
Observed 6 ganger ved Fiskumvannet i 2006, 21/4, 27/4, 3/5, 4/10, 23/10 og 9/11, 1 eks hver gang.

TÅRNSEILER *Apus apus*
Vanlig art i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 14/5 og 3/9.

ISFUGL *Alcedo atthis*
Observed 1 gang ved Fiskumvannet i 2006 (i Dørja v/tårnet) 6/9. 1 eks ble sett av Arve Olsen. Sjelden art for vannet. Tidligere observasjoner i 1990 og i 1997 (26/9 og 4/10).

VENDEHALS *Jynx torquilla*
Observed 9 ganger ved vannet i 2006. 3/5(1), 7/5, 11/5(1), 15/5(2), 20/5(1), 21/5, 25/5, 27/5(1) og 3/9(2).

GRØNNSPETT *Picus viridis*
Observert (hørt/sett) noen ganger ved vannet i 2006 i tiden 9/4 til 10/10.

SVARTSPETT *Dryocopus martius*
Observert hørt/sett flere ganger ved vannet i 2006 , i tiden 20/5 til 15/10.

FLAGGSPETT *Dendrocopos major*
Vanlig art i hele 2006 ved Fiskumvannet.

DVERGSPETT *Dendrocopos minor*
Observert bare 1 gang ved Fiskumvannet i 2006, datoen var 28/5.

SANGLERKE *Alauda arvensis*
Vanlig ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs. 30/3 og 10/10.

SANDSVALE *Riparia riparia*
Vanlig art ved Fiskumvannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 30/4 og 17/9.

LÅVESVALE *Hirundo rustica*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 22/4 og 4/10.

TAKSVALE *Delichon urbica*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 21/4 og 17/9.

Et ”mylder” av de 3 svaleartene + tårnseilere (hundrevis) enkelte dager (16/8 anslått 2000 eks).

TREPIPLERKE *Anthus trivialis*
I 2006 er den observert ved Fiskumvannet i tiden 1/5 til 10/9. 40+ eks 27/8.

HEIPIPLERKE *Anthus pratensis*
Vanlig art ved vannet i trekketidene i 2006. Første og siste årsobs er 9/4 og 14/10. 40+ eks 1/5.

GULERLE *Motacilla flava*
Observert ved vannet i 2006 i tiden 3/5 til 22/9. 150+ eks 16/8. Underarten er

sannsynligvis såerle.

VINTERERLE *Motacilla cinerea*
Observert 5 ganger ved Fiskumvannet i 2006, 9/4, 17/4, 23/4(3), 25/4 (2) og 27/4 (2).

LINERLE *Motacilla alba*
Vanlig art ved Fiskumvannet i 2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 25/9.

GJERDESMETT *Troglodytes troglodytes*
Observert jevnlig ved vannet i 2006 i lite antall. Første og siste årsobs er 21/5 og 24/12.

SIDENSVANS *Bombycilla garrulus*
Observert på høsten 2006 ved Fiskumvannet, størst antall 2/11 med 22 eks.

JERNPURV *Prunella modularis*
Observert en rekke ganger ved Fiskumvannet i 2006. Første og siste årsobs. er 23/4 og 23/9.

RØDSTRUPE *Erithacus rubecula*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 3/4 og 3/12. 10 eks 22/9.

NATTERGAL *Luscinia luscinia*
Observert jevnlig ved vannet i 2006 i tiden 8/5 til 14/6.

BLÅSTRUPE *Luscinia svecica*
Observert 9 ganger ved Fiskumvannet i 2006 i tiden 14/5 til 3/9. 5 eks 14/5 og 2/9.

RØDSTJERT *Phoenicurus phoenicurus*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i 2006, 1 eks obs. 10/10.
En relativt sjelden art som ikke blir observert her hvert år.

BUSKSKVETT *Saxicola rubetra*
Observert jevnlig ved Fiskumvannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 30/4 og 3/9.

STEINSKVETT *Oenanthe oenanthe*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs. er 17/4 og
17/9.

SVARTTROST *Turdus merula*
Observert ved vannet hele sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs er 3/4 og 3/12.

GRÅTROST *Turdus pilaris*
Vanlig ved vannet hele sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs. er 9/4 og 3/12.

MÅLTROST *Turdus philomelos*
Er nok en vanlig art ved vannet hele
sommeren 2006, første og siste årsobs er
9/4 og 3/9.

RINGTROST *Turdus torquatus*
Observert 3 ganger ved Fiskumvannet i
2006 , 9/4, 17/4 (1) og 23/4 (2).
En sjelden art ved Fiskumvannet, ikke
observert siden 2001.

RØDVIINGETROST *Turdus iliacus*
Vanlig art ved vannet hele sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs er 13/4 og
23/10.

DUETROST *Turdus viscivorus*
Observert 5 ganger ved Fiskumvannet i
2006. 9/4, 17/4, 23/4, 20/8 og 23/9.

MYRSANGER *Acrocephalus palustris*
Observert jevnlig ved Fiskumvannet i 2006
i tiden 27/5 til 20/8.

RØRSANGER *Acrocephalus scirpaceus*
Observert regelmessig ved Fiskumvannet i
2006 i tiden 11/5 til 27/8. 10 eks obs. 6/8.

SIVSANGER *Acrocephalus
schoenobaenus*
Observert 2 ganger ved Fiskumvannet i
2006, datoene var 6/5 og 20/5, 1 eks hver
gang.

ELVESANGER *Locustella fluviatilis*
Observert ved Fiskumvannet i 2006 i tiden
1/6 til 7/6, 1 eks.

Sjelden art ved Fiskumvannet. Sist gang
observert i 1999.

GULSANGER *Hippolais icterina*
Observert regelmessig ved vannet i 2006 i
tiden 11/5 til 20/8.

MØLLER *Sylvia curruca*
Observert regelmessig ved vannet i 2006,
første obs 17/5 og siste obs 9/9

HAUKSANGER *Sylvia nisoria*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i
2006. 1 eks ble observert 2/9 av Jon
Ludvig Hals.

1. FUNN VED FISKUMVANNET !!!

TORNSANGER *Sylvia communis*
Observert regelmessig ved vannet i 2006 i
tiden 11/5 til 2/9.

HAGESANGER *Sylvia borin*
Observert regelmessig ved vannet i 2006 i
tiden 14/5 til 3/9.

MUNK *Sylvia atricapilla*
Observert regelmessig ved vannet i 2006 i
tiden 2/5 til 17/9.

GRANSANGER *Phylloscopus collybita*
Observert regelmessig ved vannet i 2006 i
tiden 17/4 til 10/10.

LØVSANGER *Phylloscopus trochilus*
Vanlig art ved vannet hele sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs er 30/4 og
10/10.

BØKSANGER *Phylloscopus sibilatrix*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i
2006, 1 eks 17/5. Blir sjelden observert ved
Fiskumvannet, siste gang var i 2001 (11/6).

FUGLEKONGE *Regulus regulus*
Vanlig rundt vannet hele året 2006 i lite
antall observert i tiden 18/5 til 3/12.

GRÅFLUESNAPPER *Muscicapa striata*
Er observert ved Fiskumvannet i 2006 i
tiden 17/5 til 1/6. 35 + eks 25/5.

SVARTHVIT FLUESNAPPER *Ficedula hypoleuca*
Er observert ved Fiskumvannet i 2006 i tiden 1/5 til 26/6. Større antall enn tidligere år.

LØVMEIS *Parus palustris*
Observert 2 ganger ved Fiskumvannet i 2006, datoene var 2/9 og 14/10, 1 eks hver gang. Dette er nok en art som ofte blir oversett. Ble sist observert ved vannet i 2003.

GRANMEIS *Parus montanus*
Vanlig art rundt vannet i 2006 i lite antall.

SVARTMEIS *Parus ater*
Vanlig art rundt Fiskumvannet i 2006, men blir lite observert.

BLÅMEIS *Parus caeruleus*
Vanlig hele året 2006.

KJØTTMEIS *Parus major*
Vanlig hele året 2006.

SPETTMEIS *Sitta europaea*
Vanlig art rundt Fiskumvannet i 2006, men blir ikke ofte observert.

TREKRYPER *Certhia familiaris*
Er nok relativt vanlig rundt Fiskumvannet i 2006, men blir ikke ofte observert.

TORNSKATE *Lanius collurio*
Observert 4 ganger ved Fiskumvannet i 2006. 4/6 (2), 8/8 (1), 10/8 (1) og 11/8.

VARSLER *Lanius excubitor*
Vanlig ved Fiskumvannet i 2006 i vinterhalvåret, vanligvis blir 1 eks observert.

NØTTESKRIKE *Garrulus glandarius*
Vanlig hele året 2006 rundt Fiskumvannet. 20+ observert 5/9.

SKJÆRE *Pica pica*
Vanlig art ved vannet hele 2006.

NØTTEKRÅKE *Nucifraga caryocatactes*
Observert 3 ganger ved Fiskumvannet i 2006, 20/8, 9/9 og 7/10 (4).

KAIE *Corvus monedula*
Vanlig hele året 2006 ved Fiskumvannet.

KRÅKE *Corvus corone*
Observert gjennom hele året 2006 ved Fiskumvannet.

RAVN *Corvus corax*
Relativt vanlig art ved Fiskumvannet i 2006.

STÆR *Sturnus vulgaris*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 30/3 og 14/10.

GRÅSPURV *Passer domesticus*
Vanlig fugl i bebyggelsen rundt Fiskumvannet. Er observert ved vannet noe oftere enn tidligere i 2006.

PILFINK *Passer montanus*
Vanlig art ved Fiskumvannet hele året 2006.

BOKFINK *Fringilla coelebs*
Vanlig art ved vannet hele sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 30/3 og 14/10.

BJØRKEFINK *Fringilla montifringilla*
Vanlig art ved vannet hele sommerhalvåret 2006. Første og siste årsobs er 30/4 og 15/10.

GRØNNFINK *Carduelis chloris*
Vanlig ved vannet hele 2006.

STILLITS *Carduelis carduelis*
Relativt vanlig art ved vannet hele året 2006. Første og siste årsobs er 18/4 og 28/10.

GRØNNISISIK *Carduelis spinus*
Vanlig art ved vannet i 2006. 200+ eks 22/9.

TORNIRISK *Carduelis cannabina*
Observert 7 ganger ved vannet i 2006,
30/4, 2/5, 24/5, 29/7 (2), 8/8, 9/9 og 19/9
(2).

BERGIRISK *Acanthis flavirostris*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i
2006, datoen var 15/10.

GRÅSISIK *Carduelis flammea*
Observeret regelmessig ved Fiskumvannet
i 2006 (kan også ha vært brunsisik).

BRUNISISIK *Carduelis cabaret*
Observert regelmessig ved vannet i 2006,
men blir nok ofte tatt for gråsisik.

GRANKORSNEBB *Loxia curvirostra*
Observert 2 ganger ved Fiskumvannet i
2006 og datoene var 19/9 (3) og 22/10.

ROSENFINK *Carpodacus erythrinus*
Blir observert jevnlig ved vannet i 2006 i
tiden 24/5 til 23/6. 6 eks obs. 27/5.

DOMPAP *Pyrrhula pyrrhula*
Vanlig art rundt vannet hele 2006. Også
den "østlige arten" er hørt/sett.

SNØSPURV *Plectrophenax nivalis*
Observert 1 gang ved Fiskumvannet i
2006, datoen var 30/3 med 4 eks.
Blir sjelden observert, sist gang var i 2002
(16/3).

GULSPURV *Emberiza citrinella*
Vanlig ved vannet hele 2006. Oppholder
seg gjerne langs jernbanelinja.

SIVSPURV *Emberiza schoeniclus*
Vanlig art ved vannet i sommerhalvåret
2006. Første og siste årsobs er 30/3 og
14/10.

Observatører

Jan Trygve Bollerud
Jo-Inge Vidal
Terje Bakken
Tonny Andersen
Christoffer Mikalsen
Leif Lunde
Magne Sjøblom
Jon Ludvik Hals
Linda Jørgensen
Tom Schandy
Benjamin Schandy
Amund Kristoffersen
Dagfinn Kolberg
Arne Nævra
Thorstein Holtskog
Bjørn Roar Skullestad
Jostein Myromslien
Svenn Finnanger
Rita Rustan

Ingunn Bollerud
Bjørn Tore Bollerud
Brede Tandberg
Jon Trygve Johnsen
Sigrun Bjerve
Merete W. Dees
Frank Brandbu
Morten Hunn
Eirik Kristoffersen
Jan Dees
Kåre Urdal
Roger Holmen
Bent Ellingsen
May-Britt Vollebakk
Thor Erik Jelstad
Joakim Steinvåg
Kjeld E. Rasmussen
Mette Fredriksen
Sara Rustan

Steinar Stueflotten
Bjørn Erik Nebell
Jan Gylder
Egil Mikalsen
Per Øystein Klunderud
Inger T. Steen
Reidar Demmo
Tore Hunn
Bjørn V. Nyhus
Olav Såtvedt
Inge Fjelde
Bjørn Olav Tveit
Jens Petter Hansen
Lars Hals
Silje Marie Borge
Arve Olsen
Hans Jørgen Nilsen
Ulf Myrvold
Åse Klunderud

Noen kan være uteglemt, det er også vanskelig å tyde enkelte navn.

LITT HISTORIKK

Antall arter og antall registreringsdager siden tårnet ble bygget høsten 1993:

År:	Antall arter:	Antall reg. dager:
1994	159	86
1995	167	113
1996	160 (justert til 158)	137
1997	168	150
1998	172	142
1999	170	131
2000	157	140
2001	156	135
2002	150	129
2003	152	143
2004	145	119
2005	164	161
2006	160	130

-

Ved Fiskumvannet ble det i april 2006 satt ut 20 fuglekasser. 15 stk var meiskasser og 5 stk var stærkasser. Det var en del aktivitet i meiskassene med bl.a. 2 hekkende par svarthvit fluesnapper, mens alle stærkassene var tomme.

Stær. Foto: Christoffer Mikalsen

Sjeldne fugler i Buskerud 2006

Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud

av Steinar Stueflotten

2006 ble et fugleår på det mer normale i Buskerud hva sjeldenheter angår. Året kunne by på gode antall av flere andearter og mange observasjoner av haukugle og konglebit utover høsten. Mildt vær helt fram til nyttår resulterte også i flere seine observasjoner av trekkfugler denne høsten. Det ble i 2006 godkjent en ny art for fylket – rødhøne (2004).

Saksbehandling

Denne rapporten er basert på ca. 460 registrerte observasjoner av 83 arter. Antall registreringer er noe høyere enn foregående år, mens antall arter er litt lavere. Bare 3 av funnene er fra perioden før rapporteringsåret 2006, noe som viser at LRSK nå er kommet godt à jour med oppfølging av funn.

LRSK/NSKF har i forbindelse med denne rapporten ferdigbehandlet 36 godkjenningssaker. Av disse er 4 saker (11%) ikke godkjent. 2 saker er plassert i kategorien avventes. 5 nye saker fra perioden er blitt oversendt NSKF for godkjenning: sædgås ua. *rossicus* (1), amerikakrikkand (1), glente (1), ringnebbmåke (1) og elvesanger (1). Vi har mottatt tilbakemelding fra NSKF om at følgende observasjoner er blitt godkjent: amerikakrikkand (2005 og 2006), rødhøne (2004) og elvesanger (2006), mens ringnebbmåke ikke ble godkjent. Vi venter fortsatt på NSKFs godkjenning av sædgås ua. *rossicus* (2006) og glente (2005). 31% av godkjenningssakene var denne gangen dokumentert med fotobelegg mot 50% i 2005.

LRSK har avholdt ett møte i 2006. Ut over dette har saksbehandlingen skjedd vha telefon, epost og brev.

LRSKs arbeid avhenger av god tilgang på observasjoner. Derfor er det viktig at flest mulig rapporterer sine observasjoner av sjeldne arter, enten ved å gjøre disse tilgjengelige på Internett, eller ved å sende dem direkte til LRSKs sekretær. LRSK forbeholder seg retten til å kunne vidererapportere funn som observatører har publisert andre steder (f.eks. på fugler.net). For arter som krever dokumentasjon, er det viktig at observatøren gir en så fyldig beskrivelse av fuglen og dens adferd som mulig, slik at forveksling med andre arter kan utelukkes. Da holder det ikke bare å beskrive at du så en fugl, du må beskrive fuglen du så. En oversikt over hvilke arter som skal rapporteres og hvilke som skal beskrives, finner du bakerst i denne rapporten.

Vi takker alle rapportører som nok en gang har bidratt til å holde kunnskapen om sjeldne arters forekomst i fylket oppdatert, og til innholdet i denne årsrapporten fra LRSK.

Noen hovedtrekk fra forekomsten i 2006

Fugleåret 2006 i Buskerud ble innledet med en lang og snørik vinter etterfulgt av en heller sein vår. Sommeren ble lang og varm, og høsten helt frem til nyttår ble uvanlig mild. Starten på året var litt spesiell ved at det dette året overvintret uvanlig mange gjess i Sør-Norge. Det ble bl.a. rapportert om mange funn av sædgjess av underarten *rossicus* (ingen av disse tundrasædgjessene er godkjent av NSKF ennå). To individer som viste kjennetegnene til denne underarten ble sett i Drammens-elva i januar. Av andre sjeldenheter dette året kan nevnes: amerikakrikkand (funn nr.5), gråstrupedykker (funn nr.7), islom (funn nr.4), grønlandsmåke (funn nr.6), svartterne (funn nr.11), lunde (funn nr.3), elvesanger (funn nr.5), hauksanger (funn nr.2) og skjeggmeis (funn nr.8). Verdt å nevne er også et par høstobservasjoner av den østlige underarten til ringgås (*bernicla*), en observasjon av lappspove (første siden 1999) og svartrødstjert (første siden 2002). Utover høsten opptrådte både haukugle og konglebit invasjonsartet. Den milde høsten og vinteren førte også til at bl.a. flere munk forsøkte å overvintre.

Tabell 1: Funnstatistikk pr. kommune (inkl. godkjente etter-rapporteringer fra 2004 og 2005).

Kommune	2004	2005	2006
Drammen	9	5	11
Flesberg	1	1	1
Flå	2	5	2
Gol	7	3	5
Hemsedal	3	0	2
Hol	7	9	13
Hole	57	47	48
Hurum	40	52	63
Kongsberg	23	10	22
Krødsherad	0	0	0
Lier	63	40	63
Modum	2	11	13
Nedre Eiker	17	16	20
Nes	1	1	1
Nore og Uvdal	2	2	3
Ringerike	56	52	51
Rollag	0	1	0
Røyken	7	7	6
Sigdal	1	1	1
Øvre Eiker	99	122	117
Ål	12	11	17

Kommuneoversikten viser antall funn per kommune de tre siste årene. Øvre Eiker topper som vanlig lista, mens Lier og Hurum befester de neste plassene foran Ringerike og Hole sfa økt feltaktivitet de siste par årene.

Endringer i rapporteringslista

Rapporteringslista ble grundig revidert i 2006, og den reviderte lista ble publisert i årsrapporten fra 2005 (Stueflotten 2006). Etter det er det ikke foretatt noen endringer.

Oppbygging av rapporten

Denne rapporten er bygd opp etter samme mønster som tidligere år. Opplysningene i artsomtalen settes opp på følgende vis: (1) fuglens norske navn, (2) vitenskapelig navn, (3) antall funn/individer i parentes (funn/individer før rapportåret - funn/individer i rapportåret), (4) eventuelt angivelse av hvilken funnkategori som er med i rapporten (f.eks. vinterfunn). R betyr at arten er rapporteringsart og at LRSK ikke krever beskrivelse av funn, mens NSKF betyr at funnet er godkjent av NSKF, (5) år, (6) kommune i alfabetisk rekkefølge, (7) antall individer (ikke angitt hvis 1), (8) kjønn og alder hvis bestemt, (9) lokalitet, (10) dato(er), (11) * bak dato angir positivt belegg, og en parentes med symbol angir beleggstype (F - fotografi, V - video/filmopptak, L - lydopptak og D - drept eller funnet død hvis den er innsamlet og skinnlagt/utstoppet), (12) navn på den som observerte fuglen (ved opptil tre observatører angis samtlige, ved flere enn tre angis bare rapportør/hovedobservatør), (13) kommentarer til observasjonen(e).

For noen arter er det innrapportert mange funn. Arter med fem eller flere funn er derfor presentert i tabellform og i kronologisk rekkefølge for å spare plass og gi en bedre oversikt over funnmengden. Disse artene fore-kommer normalt temmelig regulært i fylket. Hekkefunn er angitt med (H) i tabellene. Dette er siste året at LRSK følger opp og registrerer vår- og høsttrekket til kortnebbgås gjennom Buskerud i detalj.

Antall oppgitte funn/individer gjelder bare funn som er innrapportert til og godkjent av LRSK.

Rapporterte og godkjente funn

Sangsvane *Cygnus cygnus* sommerfunn/hekking R

2006 FLÅ: Hallingdalselva 16.06. (B.Kyrkjedelen).
NES: 1 par m/3 unger på ny lokalitet 16.07.
(E.B.Lund).
ØVRE EIKER: 1-3 ind jevnlig på Fiskumvannet hele sommeren (S.Stueflotten m.fl).

Arten observeres nå årlig om sommeren i Buskerud, og ser også ut til å ha etablert seg som fast hekkefugl på noen få lokaliteter bl.a. i Nes kommune.

Sædgås *Anser fabalis* (24/149 – 3/5)

2006 DRAMMEN: 2 Drammenselva v/Langeøya og Berskog 27.-28.01. (B.H.Larsen, S.Stueflotten).
LIER: Linnestranda 05.05. (R.E.Andersen).
ØVRE EIKER: 2 Langebru, Hokksund 04.03. (S.Stueflotten).

Foto: S.Stueflotten

Sædgås (mulig ua. *rossicus*) Drammenselva 28.01.07.

Arten observeres nesten årlig i trekketidene vår og høst. De to individene som ble oppdaget av B.H.Larsen i Drammenselva 27. januar, viste karakterene til underarten *rossicus* (tundrasædgås). Fuglene ble fotografert av S.Stueflotten dagen etter, og funnet er innsendt til NSKF for godkjenning. Muligens var det de samme to individene som ble sett ved i Vestfosselva ved Langebru 04.03. Denne vinteren ble det observert uvanlig mange sædgjess i Norge. Mange av disse viste karakterene til underarten *rossicus*. Ingen av disse *rossicus*-funnene er ferdigbehandlet og godkjent av NSKF ennå.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus* R

Vårtrekket i 2006 startet 11.04. Dette er to uker seinere enn i 2005, noe om trolig skyldes den seine våren i 2006. Gjennomsnittlig ankomstdato: 06.04. (10 år). Trekket varte til 11.05. Til sammen ble det registrert ca. 9.000 ind ptN gjennom Buskerud denne våren, de fleste i dagene 16.-21.04. og 01.05. Høsttrekket varte fra 09.09. til 30.10., og det ble registrert til sammen ca. 8.400 ind ptS gjennom Buskerud. De beste trekkdagene på høsten var 24.-25.09. og 04.10.

Tundragås *Anser albifrons* (16/23 – 3/3)

2006 HOLE: Onsakervika 19.09. (J.T.Fossum).
RINGERIKE: 2K Ask 01.05.* (F) (K.Myrmo),
2K 28.05.* (F) Nordfjorden (K.Myrmo).

Arten observeres nesten årlig i trekketidene vår og høst, hyppigst i Nordre Tyrifjorden. Begge observasjonene i mai gjaldt underarten *albifrons*, og det dreide seg trolig om to forskjellige individer da det som ble sett 1. mai, fulgte med en stor flokk kortnebbgjess som var borte dagen etter.

Stripegås *Anser indicus* (8/16 – 4/9) R

2006 HOL: Veslefjorden, Geilo 13.05. (N.J.Dahle, E.Vebjørnsen).
KONGSBERG: 6 Lille Lauarvann 26.08. (F) (A.Ellefsen).
RINGERIKE: Averøya 28.05. (K.Myrmo).
ØVRE EIKER: Fiskumvannet 09.06. (J-I. Vidal).

Arten er sett sporadisk i sommerhalvåret f.o.m. år 2000. Funnet på Geilo er det første i nordfylket. Denne gåsa skal ha oppholdt seg der i flere dager mens vannet fortsatt var islagt. Funnene av stripegjess er plassert i kategori E (arter som regnes som rømlinger).

Snøgås *Anser caerulescens* (3/3 – 1/1) **R**

2006 HOLE: Onsakervika 19.+21.09. (J.T.Fossum).

Arten sees av og til sammen med kortnebbgjess på vårtrekket. Dette individet ble sett sammen med ca. 100 kortnebbgjess og 100 kanadagjess.

Hvitkinngås *Branta leucopsis* (60/155 – 6/16) **R**

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
16.04	4	Ask, Ringerike	K.Myrmo
17.04.	3	Averøya, Ringerike	B.Bredesen
13.05.	2	Sf Slottet, Hurum	S.Stueflotten
14.05.	1	Høvikskjæra, Røyken	R.E.Andersen, S.Dale
14.05.	1	Sundbyholmene, Røyken	R.E..Andersen, S.Dale
08.08.	4 ad+3 juv	Ramtonholmen, Røyken	S.Hardt
08.10.	1	Vikersund, Modum	J.E.Nygård

Ringgås *Branta bernicla* (8/824 – 2/7)

2006 HURUM: 4 Haraldstangen 02.10.* (F) (T.Bøhler).
ØVRE EIKER: 3 Fiskumvannet 23.09.* (F) (J.L.Hals).

Alle gjessene var av den mørkbukete underarten *bernicla*. Mange ringgjess av denne østlige underarten ble sett i Norge denne høsten. Ellers sees ringgås bare en sjelden gang på vårtrekket (ultimo mai – primo juni) i Buskerud.

Gravand *Tadorna tadorna* (? – 4/40) innlandsfunn **R**

2006 HOLE: 5 Storelvas utløp 04.04. (J.T.Fossum, M.J.Lundström, K.Myrmo).
RINGERIKE: 4 Storelva 09.04. (J.L.Hals).
ØVRE EIKER: 21 Fiskumvannet 09.04. (R.Holmen), 12 Fiskumvannet 02.05. (J.L.Hals, J.T.Bollerud, T.Andersen).
ÅL: 2 Strandafjorden 16.04. (P.Furuseth).

Årviss om våren i Tyrifjorden og Fiskumvannet. Arten observeres svært sjeldent i øvre deler av fylket. Uvanlig store antall i Fiskumvannet denne våren.

Brunnakke *Anas penelope* hekking **R**

2006 RINGERIKE: 1F på reir m/8 egg Væleren 12.06. (V.Ree).

Arten hekker spredt i nordfylket, sjelden ellers.

Snadderand *Anas strepera* (24/46 – 4/7)

2006 HOLE: 1 par Steinsvika 28.04.-02.05.* (F) (K.Myrmo, V.Bunes), 1 par Herøysundet, Steinsfjorden 19.05. (K. Myrmo).
LIER: 1 par Linnestranda 02.05. (R.E. Andersen, J.E. Nygård), 1M Linnestranda 06.05.* (F) (J.E.Nygård).
ØVRE EIKER: 1F Fiskumvannet 08.06. (S.Dale).

Arten observeres nesten årlig både på vårtrekket (april-mai) og høsttrekket (sept-okt). Observasjonene på Linnestranda må antas å gjelde samme individer (bare hannen er formelt godkjent av LRSK).

Amerikakrikkand *Anas carolinensis* (4/4 – 1/1)

NSKF

2005 RINGERIKE: 1M Juveren 20.-22.04.* (F) (K.Myrmo, J.Lønner, E.Gates, mfl.).
2006 ØVRE EIKER: 1M Fiskumvannet 02.-03.05.* (F) (J.L.Hals, J.T.Bollerud, T.Andersen, mfl.).

Amerikakrikkand Juveren 21.04.05 (Foto: V.Bunes).

(Nord-Amerika). Dette er det fjerde og femte funnet i Buskerud av denne nordamerikanske arten.

Knekkand *Anas querquedula* (? – 7/17) **R**

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
24.04.	1M	Linnestranda, Lier	R.E.Andersen, E.Gates
26.04.-01.05.	1M+2F	Linnestranda, Lier	J.E.Nygård, m.fl.
25.04.	1M	Synneren, Ringerike	K.Myrmo
28.04.	1M+1F	Synneren, Ringerike	K.Myrmo
30.04.-21.05.	2-5 ind	Fiskumvannet, Ø.Eiker	J.L.Hals, S.Stueflotten, mfl.
02.05.-06.05.	2M+2F	Linnestranda, Lier	R.E.Andersen, J.E.Nygård, mfl.
02.05.	1M	Svendsrudvika, Hole	V.Bunes
02.05.	1M+1F	Svarstadvika, Hole	V.Bunes
07.05.	1M	Linnestranda, Lier	O.E.Bakken, S.Stueflotten
21.05.	1M+1F	Svendsrudvika, Hole	K.Myrmo
24.05.	1M	Miletjern, N.Eiker	T.Bakken
31.05.	1M	Miletjern, N.Eiker	B.Ellingsen
25.05.-04.06.	1M	Fiskumvannet, Ø.Eiker	J.L.Hals, S.Stueflotten, mfl.
07.06.	2M+1F	Fiskumvannet, Ø.Eiker	J.Steinsvåg

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
11.06.	2M	Fiskumvannet, Ø.Eiker	J.L.Hals
08.08.	2 Ff	Fiskumvannet, Ø.Eiker	J.L.Hals

Arten observeres regelmessig men fåtallig, spesielt om våren (april-mai). Gjennomsnittlig ankomstdato: 24.04. (26 år). Mulig hekking i Fiskumvannet i 2006. Maks antall observert: 4M+1F 08.05.06 (JTB), 3M+2F 20.05.06 (SST).

Skjeand *Anas clypeata* (? – 8/29) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
24.04.	2M+2F	Røsshholmstranda, Ringerike	J.Lønner
25.04.	1M+1F	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen
30.04.- 01.05.	2M+1F	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård mfl.
30.04.	2M+2F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
02.05.	6M+4F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, J.L.Hals
02.05.	3M+3F	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen, J.E.Nygård
04.05.- 09.05.	2-3	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen mfl
06.05.	1M+1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	B.T.Bollerud, S.Stueflotten mfl.
20.05.- 26.05.	1-3	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten, J.L.Hals mfl.
25.08.	2Ff	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen
26.08.- 30.08.	1Ff	Linnesstranda, Lier	S.Stueflotten, R.E.Andersen mfl.
16.09.	1Ff	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård
23.09.	2	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
25.10.	1Ff	Herstrøm, N.Eiker	B.Ellingsen

Arten observeres fåtallig men regelmessig, spesielt i trekketidene vår (medio april – mai) og høst (sept – okt), gjennomsnittlig ankomstdato: 26.04. (23 år). Rekordmange individer observert både på Fiskumvannet og Linnesstranda i mai.

Skjeender Linnesstranda 30.04.06 (Foto: J.E.Nygård)

Taffeland *Aythya ferina* (? – 6/7) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
09.04.	1M	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård
24.04.	1M	Nordfjorden, Ringerike	J.Lønner
30.04.	1M+1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
04.05.	1M	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen, B.Ellingsen
19.05.	1M	Herøysundet, Steinsfjorden, Hole	K.Myrmo
04.06.	1M	Steinsvika, Hole	S.Stueflotten
07.10.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten, J.T.Bollerud mfl.

Arten har vært sett regelmessig i Fiskumvannet og Nordre Tyrifjorden både vår (medio april – medio mai) og høst (medio sept – medio nov). Gjennomsnittlig ankomstdato: 18.04. (20 år). Økt antall funn i 2006.

Bergand *Aythya marila* vinter/hekkefunn R

2006 DRAMMEN: 1 hunnfarget Drammenselva v/Gulskog 27.01. (B.H.Larsen).
HOL: 1 par m/2 juv Nf Varaldsetvatnet 12.07. (Ch.Mikalsen, E.Mikalsen).
RINGERIKE: 5 hunnfarget Nordfjorden 08.01. (K.Myrmo).

Sparsom hekkefugl i øvre deler av fylket. Sees ellers årlig på vår og høsttrekket. Vinterfunn er relativt sjeldne i Buskerud.

Svartand *Melanitta nigra* vinter/hekkefunn R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
01.01.	11 Ff	Verket, Hurum	E.Gates
01.01.	1	Linnesstranda, Lier	B.Ellingsen
23.01.	5	Verket, Hurum	E.Gates
27.01.	2M	Lerskallen, Tyrifj. Modum	B.H.Larsen
11.02.	7+	Storsand, Hurum	Ch.&E.Mikalsen
26.02.	14 Ff	Sf Storsand, Hurum	S.Stueflotten

Sjelden men nesten årvisst vintergjest, hyppigst observert rundt Hurumlandet. Sjelden i Tyrifjorden om vinteren. Hekker i fjellet i nordfylket.

Sjøorre *Melanitta fusca* (? – 11/39) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
01.01.	2	Verket, Hurum	E.Gates
23.01.+ 29.01.	1	Verket, Hurum	B.Ellingsen
14.05.	8	Nordfjorden Ø, Hole	J.T.Fossum, C.S.Lundström
20.05.- 21.05.	1M+2F	Strandafjorden, Ål	T.Breichagen
02.06.	12	Tyrifjorden, Hole	V.Ree mfl.
18.06.	2M+2F	SØf Reine, Ål	B.Kyrkjedelen

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
08.10.	2	Haraldstangen, Hurum	T.Bøhler
27.10.	1 juv	Steinsvika, Hole	K.Myrmo
04.11.	1	Ulvøya, Hole	T.Bøhler
09.11.	3F	Kinnartangen, Hurum	K.Johannessen
17.11.	2F	Neset, Hurum	E.Gates
27.12.	1 ad M	Verket, Hurum	E.Gates

Sjørren hekker spredt i indre fjellstrøk, og sees sporadisk i lavlandet utenom hekketida og på kysten høst og vinter. Mange funn i 2006.

Lappfiskand *Mergus albellus* (100 – 6/10) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
27.01.	2M+2F	Bergsund, Ringerike	V.Ree
27.01.	1M	Møllvall, Hønefoss, Ringerike	K.Myrmo
07.04.	1M+1F	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård
18.04.	1M	Ask, Ringerike	K.Myrmo
28.04.-01.05.	1F	Juveren, Ringerike	K.Myrmo
22.10.+23.10.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, M.W.Dees

Arten overvintrer regelmessig, oktober – april. Flere observasjoner i 2006 enn i de to foregående årene.

Rødhøne *Alectoris rufa* (1/1 – 0/0) NSKF

2004 LIER: Drag 01.06.* (F) (P.Ødegård).

(Frankrike og Spania, innført til Storbritannia). Arten holdes som burfugl og blir, som noen andre prydhøns, også brukt til trening av jakthunder. Funn i Norge regnes som rømte burfugler – kategori E. Dette er første funn av denne arten i Buskerud. Sommeren 1994 ble det gjort et lignende funn av en berghøne i Flesberg.

Vaktel *Coturnix coturnix* (? – 2/2) R

2006 KONGSBERG: Kleppan, Passebekk 04.-05.06. (H.J.Holvestad), Skinnes, Hvittingfoss 04.-11.06. (H.J.Holvestad, Bakke, Komnes 08.-09.06. (H.J.Holvestad).

Arten observeres årlig i nedre deler av fylket fra ultimo mai til primo august. Gjennomsnittlig ankomstdato: 31.05. (14 år). Det var trolig to forskjellige individer i Lågendalen primo juni. Få funn i 2006.

Smålom *Gavia stellata* (? – 13/37) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
17.04.	4	Gommes, Hole	V.Ree
20.04.-22.04.	10-11	Nordfjorden Ø, Hole	J.T.Fossum, K.Myrmo
29.04.	5	Frognøya, Hole	K.Myrmo
30.04.	6	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen
02.05.+14.05.	1	Nordfjorden, Ringerike	V.Bunes, K.Myrmo
20.05.	3	Vassfjorden, Ål	Ch.&E.Mikalsen
18.06.	1 ad	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
18.06.-22.07.	1 par m/reir og 2 unger	Uspes., Ål	Ch.&E.Mikalsen
12.07.	1 par m/1+ juv	Uspes., Ål	T.Breichagen
22.07.	1 ad m/2 juv	Nf Varaldsetvatnet, Hol	Ch.&E.Mikalsen
24.10.	1	Skjøttelvik, Hurum	K.Johannessen
30.10.	1	Linnesstranda, Lier	E.Gates
08.11.+12.11.	1	Gilhusodden, Lier	G.Acklam, S.Stueflotten
11.11.+17.11.	1 ad	Slottet, Hurum	E.Gates, S.Stueflotten
18.11.	1	Vik, Hole	R.Hovde
23.12.-24.12.	1	Linnesstranda, Lier	B.Ellingsen, R.E.Andersen mfl.

Smålom Slottet Hurum 11.11.06 (Foto: E.Gates).

Arten hekker spredt i nordfylket, og sees regelmessig på vårtrekket i Tyrifjorden. Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.04. (11 år). Normalt sjelden art å se på høsttrekket.

Islom *Gavia immer* (3/3 – 1/1)

2006 HURUM: 1 ad Slottet, Drøbaksundet 17.11. (E.Gates).

Buskeruds fjerde funn av denne store arktiske lomarten. Dette var en adult fugl i vinterdrakt. Bare ett høstfunn tidligere fra Tyrifjorden 25.11.97. Det ble også sett en mulig gulnebbblom/islom utenfor Gilhusodden (Lier) 22.12., men dette individet kunne ikke artsbestemmes med sikkerhet.

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* (>100 - 13/18) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
11.01.	1	Mjøndalen, N.Eiker	T.Bakken
27.01.	2	Åmot, Modum	B.H.Larsen
13.02.-26.02.	1	Langebru, Øvre Eiker	T.Bakken, B.V.Nyhus
26.02.	1	Hokksund Camp., Øvre Eiker	B.V.Nyhus
07.03.-09.03.	1	Storelva, Ringerike	J.T.Fossum
11.03.+25.03.	1	Langebru, Øvre Eiker	S.Stueflotten
01.04.-12.04.	1-3 (3 ind 5/4)	Mælingen, Ringerike	K.Myrmo mfl., V.Ree, A.Nævra
09.04.	1	Storelva, Ringerike	J.L.Hals
06.05.	1	Lahelldammen,	J.Mjåland

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
		Lier	
25.09.-04.10.	1-2 (2 ad 1/10)	Fiskumvannet, Øvre Eiker	E.Kristoffersen, B.R.Skullestad mfl.
07.10.	1 ad	Miletjern, Nedre Eiker	S.Stueflotten
07.11.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
12.11.+18.11.	1	Linnesstranda, Lier	R.E.Andersen, J.T.Bollerud
27.12.	1	Åsa, Steinsfjorden, Ringerike	B.O.Tveit
27.12.	2	Drammenselva v/Åmot, Modum	A.Jahren, T.Hunn

Mange funn i 2006.

Dvergdykker Miletjern 07.10.06 (Foto: S.Stueflotten).

Toppdykker *Podiceps cristatus* hekking/vinterfunn R

2006 HOLE: Vik, Steinsfjorden, 1 par oppga hekkforsøk 21.05. (K.Myrmo), 1 ad + 1 juv Steinsvika 12.08. (K.Myrmo).
ØVRE EIKER: Fiskumvannet, minst 3 par hekket, 2 kull á 2 pull, totalt 15 ind 19.08. (S.Stueflotten mfl.).
RINGERIKE: 8+ Røssholmstranda 27.12. (B.O.Tveit).

Hekking på de to tradisjonelle lokalitetene i fylket. Et uvanlig vinterfunn i Tyrifjorden skyldes nok en svært mild desember med isfri fjord til langt ut på vinteren.

Gråstrupedykker *Podiceps grisegena* (6/6 – 1/1)

2006 LIER: Linnesstranda 11.11. (S.Stueflotten, J.Gylder).

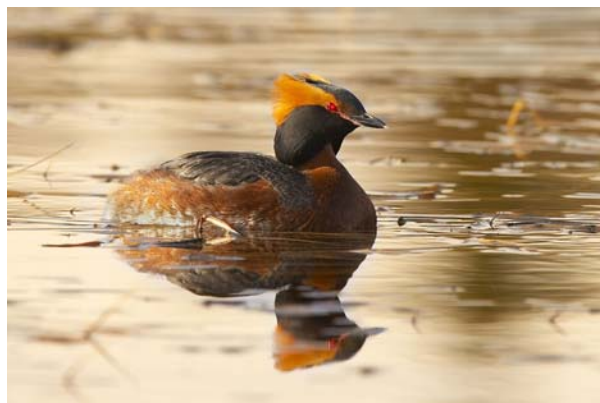
Overvintrer regelmessig langs kysten av Sør- og Midt-Norge, men er sjelden å se i Oslofjords-området. Hyppigst observert om høsten.

Horndykker *Podiceps auritus* (? – 5/7) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
10.04.	1	Onsakervika, Hole	J.T.&E.Fossum, M.J.Lundström,
21.04.-22.04.	1-3 (3 ind 22/4)	Nordfjorden v/Gomnes, Hole	J.T.Fossum

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
25.04.	1	Linnesstranda, Lier	J.E.Nygård
28.05.	1	Golsfjellet, Gol	B.Jensen
07.07.-09.07.	1 ad (hekking?)	Golsfjellet, Gol	G.Numme

Horndykker Golsfjellet 28.05.06 (Foto: Børge Jensen)

Arten sees regelmessig i sørfylket på vårtrekket (medio april - mai) og høsttrekket (august - november). 1-2 par har hekket på Golsfjellet de siste årene.

Havhest *Fulmarus glacialis* (10/27 – 2/2) R

2006 HURUM: Drøbaksundet v/Storskjær 18.11. (S.Stueflotten), Drøbaksundet v/Storskjær 26.11. (S.Stueflotten).

Arten besøker av og til ytre Oslofjord. Flere observasjoner enn normalt i dette området høsten 2006.

Havsule *Sula bassana* (7/20 – 2/2) R

2006 HURUM: 1 dødt ind Mølen 26.07. (R.Andersen)
1 dødt ind Gilhusodden 22.12. (R.E.Andersen).

Sjelden gjest i Buskerud som regel i forbindelse med storm på kysten. To døde individer på ett år er uvanlig. På Gilhusodden ble først hodet funnet for seg, seinere resten av kroppen på et jorde i nærheten.

Storskarv *Phalacrocorax carbo* vinterfunn R

2006 DRAMMEN: 4 Drammen havn 14.01.-20.02. (J.Gylder), 10 Drammenselva, Strømsø-Mjøndalen 27.01. (B.H.Larsen).
HOLE: 1-12 Steinsfjorden desember (K.Myrmo), 42 Steinsvika 27.12. (B.O.Tveit).
HURUM: bl.a. 21 Drøbaksundet-Tofte 26.02. (S.Stueflotten).
NEDRE EIKER: 2 Steinset 05.-08.01. (E.Mikalsen).
RINGERIKE: 2 Viul 27.01. (K.Myrmo).

Arten er blitt stadig vanligere også om vinteren i nedre deler av Buskerud, og vil derfor utgå som rapportart til LRSK fra neste år. Vårtrekket i 2006 startet 30.03., jf. midlere ankomst: 01.04. (13 år).

Havørn *Haliaeetus albicilla* (19/19 – 4/4)

2006 HOLE: 1 ad Røyse 15.02. (O.Skaalen), 1 subad Røyse og Averøya 04.-05.04.* (F) (V.Ree, Y.Kvebæk, K.Myrmo).
 LIER: Gullaug 11.01. (E.Mikalsen).
 NEDRE EIKER: 1 subad Mjøndalen 28.12. (R.Solvang).

Arten observeres nå årlig i nedre Buskerud. De fleste funn blir gjort i vinterhalvåret (november - mars). Havørn har til nå vært beskrivelsesart til LRSK. Grunnet økt forekomst og at mange nå begynner å kjenne arten, er den fra sommeren 2006 nedgradert til rapportart.

Sivhauk *Circus aeruginosus* (? – 10/11) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
01.05.	1	Linnesstranda, Lier	O.E.Bakken
06.05.+ 09.05.	1 hunnf.	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, B.T.Bollerud
14.05.+ 17.05.	1 hunnf.	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
20.05.- 21.05.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten, J.T.Bollerud, mfl.
09.06.	1 hunnf.	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J-I.Vidal
26.06.+ 28.06.	1 hunnf.	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, E.Kristoffersen
29.06.	1 ad M + 1 juv	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.Sjøblom
25.07.	1 juv	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.Sjøblom
27.07.+ 01.08.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	Ukjent, B.Ellingsen
30.07.	1	Bergsvingen, Vestfossen, Ø.Eiker	B.Ellingsen
06.08.	1 hunnf.	Passebekk, Kongsberg	B.R.Skulletad, J.T.Johnsen
10.08.	2K F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
29.08.+ 30.08.	1 hunnf.	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, M.Sjøblom

Flere av observasjonene dreier seg trolig om de samme individene. Gjennomsnittlig ankomstdato: 26.04. (18 år).

Myrhauk *Circus cyaneus* (? – 14/15) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
18.04.	1M+1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	E.Kristoffersen
19.04.- 20.04.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, mfl.
20.04.	1M	Bomenga, Hokksund, Ø.Eiker	M.Sjøblom
22.04.	1	Hals, Øvre Eiker	Ch.Mikalsen, mfl.
22.04.	1M	Røren, Hokksund, Øvre Eiker	M.Sjøblom
28.04.	1M	Fiskumvannet, Øvre Eiker	B.V.Nyhus
01.05.	1M	Fjerdingstad, Ø.Eiker	J.L.Hals
01.05.	1M	Nordfjorden, Ringerike	K.Myrmo

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
02.05.	1M	Vestfossen, Ø.Eiker	M.Sjøblom, mfl.
06.05.+ 07.05.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.Steinsvåg, E.Kristoffersen
20.05.	1M	Uspes., Flå	T.E.Jelstad
06.06.	1F	Strandavatnet, Hol	M.O.Furuset
18.07.	1M	Nysetfjellet, Hol	Ch.&E.Mikalsen
22.07.	1F	Rakketjørne, Hol	Ch.&E.Mikalsen
05.09.	1 ad F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
24.09.	1 hunnf.	Røyse, Hole	V.Ree
25.09.	1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	E.Kristoffersen

Arten hekker fåtallig i fylkets nordlige deler. I nedre deler observeres den fåtallig men regelmessig på vårtrekket (medio april – mai) og høsttrekket (ultimo august – oktober), gjennomsnittlig ankomstdato: 22.04. (27 år), men noe tidligere i seinere år.

Kongeørn *Aquila chrysaetos* (27 - 5) lavlandsfunn R

Observasjoner 2006

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
22.01.	2K	Døviken, Modum	O.E.Bakken
27.03.	1 ungfugl på bytte	v/Damåsen, Øvre Eiker	J.O.Nybo
15.04.	1	Røyse, Hole	J.L.Hals, V.Ree
15.11.	2 ad	Passebekk, Kongsberg	J.T.Bollerud, mfl.
14.12.	1 ungfugl	Klokkarstua, Hurum	E.Gates

Arten hekker spredt i høyereliggende deler av fylket. Spesielt ungfugler kan av og til sees på streif i lavreliggende deler av fylket, særlig i vinterhalvåret.

Fiskeørn *Pandion haliaetus* hekkefunn R

I hekkesesongen 2006 ble gjort 19 hekkefunn/sannsynlige hekkefunn av fiskeørn i midtre deler av fylket fra Øvre Eiker og opp til Nes (T.E.Jelstad). Det antas at det for tiden kan hekke 40-50 par i Buskerud. På slutten av året ble det besluttet å starte et nytt femårs prosjekt for kartlegging og overvåking av fiskeørnbestanden i fylket i regi av NOF Buskerud og Naturvernforbundet i Buskerud.

Foto: J.E.Nygård 2006

Tårnfalk *Falco tinnunculus* (4/4 – 2/3) vinterfunn **R**
 2006 ØVRE EIKER: 1 ind Fiskumvannet 15.01.
 (E.Kristoffersen), 2 ind Fiskumvannet 26.12.
 (J.T.Bollerud, M.W.Dees).

Tårnfalken som ble sett 15.01., var trolig den samme som ble sett flere ganger i desember 2005.

Lerkefalk *Falco subbuteo* (102/172 – 12/35+) **R**
 Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
14.05.	1M+1F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
25.05.	2-3	Fiskumvannet, Øvre Eiker	B.O.Tveit
25.06.	1	Efteløt, Kongsberg	F.T.Brandbu
29.06.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.Sjøblom
25.07.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.Sjøblom
31.07.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
sommer	21 unger (19 ringm.)	Uspes. nedre Buskerud	A.Olsen, mfl.
16.08.	1 ad F	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
27.08.-03.09.	1 ad	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten, J.L.Hals, mfl.
29.08.	1	Dunserudhagen, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
10.09.	1+1 juv	Efteløt, Kongsberg	K.E.Rasmussen, M-B.Vollebekk
10.09.	2	Fiskumvannet, Øvre Eiker	A.Olsen
12.09.+14.09.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.Sjøblom, F.T.Brandbu, mfl.
18.09.	1	Synneren, Ringerike	J.T.Fossum
20.09.	1	Fiskum, Øvre Eiker	F.T.Brandbu

Et godt år for lerkefalk i Buskerud med mange hekkfunn og 21 unger, det samme som i 2005 (A.Olsen). Gjennomsnittlig ankomstdato: 04.05. (19 år).

Jaktfalk *Falco rusticolus* (? – 3/3) **R**

2006 HEMSEDAL: Mørkevamdalen 10.12. og 30.12.(S.Snartland mfl.).
 ÅL: Vats 20.-21.05. (Ch.&E.Mikalsen),
 Fjellstølen 18.07. (C.&E.Mikalsen).

Observasjonene fra juli og desember er angitt som storfalk, trolig jaktfalk.

Vandrefalk *Falco peregrinus* (4 - 2) vinterfunn **R**

2006 HURUM: Tofte 11.01. (O.M.Bjurstedt).
 ØVRE EIKER: 1 ad Bomenga, Hokksund 19.12. og 22.12. (M.Sjøblom).

Arten hekker flere steder i nedre Buskerud, men er sjelden å se om vinteren.

Vannrikse *Rallus aquaticus* (42/51 – 5/5) **R**

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
09.05.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Johnsen
05.06.	1	Vollgata, Hårum, Hole	K.Myrmo
23.06.	1	Møysund, Lillesstranda, Lier	F.B.Michelsen
09.09.-10.09.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Johnsen
04.10.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud, A.Olsen

Arten er blitt observert årlig i de siste årene, mai – november, hyppigst ved Fiskumvannet. Gjennomsnittlig ankomstdato: 10.05. (9 år).

Myrrikse *Porzana porzana* (37/44– 2/2) **R**

2006 HOLE: Onsakervika 20.-21.06. (J.Höper).
 ØVRE EIKER: Fiskumvannet 17.05.-16.06.
 (J.L.Hals, S.Stueflotten, mfl.).

Arten ankommer nedre deler av fylket i slutten av mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 22.05. (14 år).

Åkerrikse *Crex crex* (51 – 2/2) **R**

2006 LIER: Lillesstranda 12.06. (E.Gates, T.Ugstad).
 ØVRE EIKER: Stenshorne 08.06. (J.Steinsvåg).

Arten ankommer normalt Buskerud ultimo mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 26.05. (10 år).

Sivhøne *Gallinula chloropus* (? - 4) hekking **R**

2006 DRAMMEN: 1 par m/7 pull i andedammen Marienlyst 06.-26.06. (A.Eliassen).
 HURUM: Nedredammen, Sætre 13.05.-01.10., 1 par m/7 pull 10.06., seinest 1 ad m/1 juv 01.09. og 01.10. (R.E.Andersen).
 LIER: Lahelldammen 24.04.-30.07. 1 par med to kull, små pull 30.07. sammen med juv fra 1. kull (J.Mjåland), Lillesstranda 20.05.-24.12., 1-3 juv aug-nov (S.Stueflotten mfl.).
 NEDRE EIKER: Miletjern 06.05.-07.10., 1 ad m/4 juv 19.08., seinest 1 ad m/1 juv 07.10. (S.Stueflotten).

Arten ankommer i siste halvdel av april og holder seg normalt i vårt område til ut i oktober. Gjennomsnittlig ankomstdato: 18.04. (16 år). Hekket også i 2006 på de faste lokalitetene i Miletjern, Lahelldammen og Sætre. Marienlyst i Drammen er ny lokalitet. Ungfuglene som sees på Lillesstranda utover seinsommer og høst, antas å komme fra en annen lokalitet (Lahelldammen?). 1 ind ble sett i Øvre Verpentjern, Hurum 06.05. (P.Gylseth, G.S.Andersen) og 08.09. (E.Gates), men arten hekket sannsynligvis ikke her. En svært mild høst og forvinter gjorde at arten ble sett jevnlig på Lillesstranda til primo desember, seinest 1 ind 24.12. (R.E. Andersen, mfl.).

Dverglo *Charadrius dubius* (? – 1) hekking **R**

2006 NEDRE EIKER: 1 par hekket ved Miletjern, 1+ juv 29.06. (S.Stueflotten).

Dverglo ved Miletjern 14.05.06 (Foto: S.Stueflotten).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud som LRSK ønsker mer informasjon om.

Tundralo *Pluvialis squatarola* (28 – 3/3) **R**

2006 HOLE: Onskervika 19.-20.09., Bønsnes 21.-23.09. (J.T.Fossum).
HURUM: Haraldstangen 24.09. (T.Bøhler, A.Tonjer).

Arten opptrer fåtallig og forholdsvis regelmessig på høsttrekket (medio august – primo oktober) i nedre deler av Buskerud, sjeldent ellers.

Polarsnipe *Calidris canutus* (16 – 1/6) **R**

2006 RINGERIKE: 4 ad Karlsrudtangen 20.+22.08. (K. Myrmo, J.L.Hals), 3 ind 23.08. (J.L.Hals), 2 ad + 2 juv 24.08. og 1 juv 26.08. (K.Myrmo).

Arten opptrer bare sporadisk og i lite antall på høsttrekket i Buskerud (ultimo juli – primo oktober).

Dvergsnipe *Calidris minuta* (? – 2/5) **R**

2006 LIER: 3 Linnestranda 15.08. (B.Ellingsen).
RINGERIKE: 1 juv Karlsrudtangen 24.08. og 2 juv 26.08. (K.Myrmo).

Arten observeres nesten årlig i lite antall på høsttrekket (medio august – september) i nedre deler av fylket, sjeldnere på vårtrekket (mai).

Temmincksnipe *Calidris temminckii* (? – 1/1) **R**

2006 LIER: Linnestranda 08.-09.05. (R.E.Andersen, B.Ellingsen, E.Gates, mfl.).

Arten hekker sparsomt i øvre deler av fylket, og observeres sporadisk i nedre deler på vårtrekket (mai) og høsttrekket (medio august – ultimo september).

Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus* (? – 2/6)

2006 ØVRE EIKER: Fiskumvannet 15.10. (J.T.Bollerud, M.W.Dees.), 4 Fiskumvannet 22.10. og 5 ind 23.10. (J.T.Bollerud).

Observeres oftest på høsttrekket fra medio september til medio november. Vårobservasjoner er mer sjeldne.

Dobbeltbekkasin *Gallinago media* (? – 5/7) **R**

2006 ØVRE EIKER: Fiskumvannet 07.-14.05. (E.Kristoffersen, mfl.), Fiskumvannet 01.10. (B.R.Skullestad, T.Hunn), 10.10. (B.Ellingsen).
ÅL: 1 ad m/2 unger uspes. støl 20.07. (Ch.&E. Mikalsen), 1 ind Vassfjorden 21.07. (Ch.&E. Mikalsen).

Arten hekker spredt i øvre deler av Buskerud, og ses sporadisk på trekket vår og høst i nedre deler av fylket.

Rugde *Scolopax rusticola* (4 - 1) vinterfunn **R**

2006 MODUM: 3 Geithus i desember (J.L.Hals).

Rugda trekker seinhøstes sørover til vinterområdene på de britiske øyer og i Frankrike. I milde vintre kan enkeltindivider overvintre nord til polarsirkelen. Desember 2006 var svært mild. Vinterfunn i Buskerud er sjeldne, sist observert på Hals, Øvre Eiker 08.12.2001.

Lappspove *Limosa lapponica* (9 – 1/2)

2006 ØVRE EIKER: 2 Fiskumvannet 01.05 (S.Stueflotten).

Arten observeres ikke årlig i Buskerud, sist 13.05.1999. De fleste observasjoner er gjort ved Fiskumvannet og i Nordre Tyrifjorden på vårtrekket medio mai og høsttrekket i august-september.

Sotsnipe *Tringa erythropus* (47 – 2/3) **R**

2006 LIER: 2 Linnestranda 06.05.+ 09.05. (J.E. Nygård, B.Kyrkjedelen, E.Gates m.fl.).
MODUM: Geithus 09.08. (J.L.Hals).

Sotsnipen Linnestranda 09.05.06 (Foto: J.E.Nygård).

Sotsniper observeres nesten årlig i Buskerud i lite antall på vårtrekket (mai) og høsttrekket (august-september).

Svømmesnipe *Phalaropus lobatus* (? – 2/13) **R**

2006 ÅL: 12 Reineskarvet 03.06. (A.Clarke), 1F
Klypestjørne, Reineskarvet 18.06. (Ch.&E.
Mikalsen, B.Kyrkjedelen), Klypestjørne 18.07.
(Ch.&E. Mikalsen).

Arten hekker flere steder i øvre deler av Buskerud, sees sjelden på trekket i lavlandet.

Dvergmåke *Larus minutus* (23/49 – 1/2)

2006 LIER: 2 ad Linnestranda 05.05. (R.E.
Andersen).

Arten er observert årlig i Buskerud de siste årene. De fleste funnene blir gjort i august-september.

Grønlandsmåke *Larus glaucooides* (5/5 – 1/1)

2006 MODUM: Døvikfoss, Åmot 19.02. (O.E.
Bakken, A.Olsen).

Alle funn til nå er gjort på etterm vinteren og fram til slutten av april. Sist sett Gilhusodden, Lier 17.03.2001.

Krykkje *Rissa tridactyla* (? – 2/29) **R**

2006 HURUM: 2 Filtvet og 25 Tofte 07.11.
(K.Johannessen), 2 Slottet, Drøbaksundet 04.12.
(E.Gates).

Arten forekommer trolig relativt hyppig langs kysten av Hurumlandet i vinterhalvåret, spesielt i uværsperioder. Siste masseforekomst i Oslofjorden var i januar 2005.

Svartterne *Chlidonias niger* (10/12 – 1/1)

2006 HOLE: 1 ad Steinsvika 19.-21.05.* (F)
(K.Myrmo, V.Bunes, J.T.Fossum, mfl.).

De fleste funn er gjort i Fiskumvannet og Nordre Tyrifjorden våtmarksystem, fra slutten av mai og ut juni. Siste godkjente funn er fra mai 2002.

Lomvi *Uria aalge* (? – 3/9) innlandsfunn **R**

2006 DRAMMEN: Drammenselva v/Strømsø 27.01.
(B.H.Larsen).
HOLE: Frognoya Ø 27.01. (K.Myrmo).
RINGERIKE: 2-8 utløpet av Storelva 12.03.-
01.04. (V.Ree, K.Myrmo) og 2 ind 09.04.
(J.L.Hals).

Lomviene som havnet i Tyrifjorden under den store invasjonen høsten 1997, har hatt tilhold der siden. Antallet har avtatt noe for hvert år, og vinteren 2004/05 var det bare 2-3 ind igjen.

Store mengder lomvi ble observert i Oslofjorden i forbindelse med stormvær på kysten i slutten av september 2005. Flere havnet langt inne i landet. Også Tyrifjordsbestanden fikk et lite påfyll av nye individer den høsten (Stueflotten 2006).

Alkekonge *Alle alle* (? – 5/13) innlandsfunn **R**

2006 DRAMMEN: Drammenselva 07.11.
(F.B.Michelsen).
HOL: Hovet 27.10. (M.O.Furuseth, mfl.)
NEDRE EIKER: Drammenselva v/Steinset
24.10. (K.Bjerkheim).
RINGERIKE: Nordfjorden 04.11. (J.Myre).
ØVRE EIKER: 9 Fiskumvannet 25.10.
(M.Sjøblom), 1 ind 28.10. (S.Stueflotten).

Arten observeres regelmessig langs kysten av Buskerud seinhøstes fra oktober til desember, noen ganger til ut i januar. Innlandsfunn er mer sjeldne og forekommer normalt bare i forbindelse med stormperioder og alkefuglinvasjoner på kysten. Mange alkekonger oppholdt seg i Oslofjorden fra slutten av oktober og ut november. Flere funn i innlandet på Østlandet. At et individ havnet helt oppe på Hovet i Hol, er ekstremt. Denne alkekongen ble forsøkt satt ut i Hovsfjorden, men tatt inn igjen og matet pga utmattelse.

Lunde *Fratercula arctica* (2/2 – 1/1) **R**

2006 HURUM: 1K Storsand 07.11. (K.Johannessen).

Meget sjelden art i Buskerud. Dette er bare det tredje funnet i fylket. Sist sett ved Storskjær, Hurum 11.01.2005.

Haukugle *Surnia ulula* (? – 11/11) **R**

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
14.02.	1	Høk/Flåtasætri, Nore og Uvdal	J.Gylder
25.03.	1	Vasstulan, Nore og Uvdal	T.Bakken, A.V.Grosvold
27.03.	1	Torsetlia, Nore og Uvdal	J.Myre
05.04.- 06.04.	1	Dokki (920 moh), Fetjastøldalen, Ål	T.Breiehagen
18.06.	1	Øvre Skurdalsstølen, Hol	J.Myre
10.09.	1	Trilledalen, Sigdal	H.A.Johansen
24.09.	1	Fetjastølen, Fetjastøldalen, Ål	M.O.Furuseth
09.10.	1	Geilo, Hol	B.Sloan, A.Gautepllass
15.10.	1	Golsfjellet V, Gol	S.Sannes, T.Barlaug
28.10.	1	Dagali, Hol	B.Kyrkjedelen
10.12.	1	Oset, Golsfjellet, Gol	A.Clarke

Arten hekker spredt i øvre deler av fylket i gode smånagerår. Meget bra forekomst i nordfylket i forbindelse med en mindre invasjon i Sør-Norge høsten 2006.

Hornugle *Asio otus* (6 - 1) vinterfunn **R**

1997 FLESBERG: 1 par m/2+ pull Letmolia sommer (A.Helgestad).
 2006 HOLE: Gomnes 15.02. (V.Bunes).

Hornugla er trekkfugl, men enkelte individer kan overvintre i Sør-Norge i snøfattige vintre med mye smågnagere. Vi tar også med et reirfunn fra Flesberg i 1997 som ble vist på NRK TV 11.12.06.

Jordugle *Asio flammeo* (2 - 1) vinterfunn **R**

2006 HOL: Dagali 05.02. (M.O.Furuseth).

Arten observeres årlig i fylket og hekker i gode smågnagerår. Vinterfunn er derimot sjeldne.

Nattravn *Caprimulgus europaeus* (? - 12/20) **R**

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
08.05.	1	Hvittingfoss, Kongsberg	H.J.Hovelstad
21.05.	2	Storekleiv-Tryterud Øvre Eiker	S.Stueflotten
03.06.+ 08.06.	1	v/Eikeren, Øvre Eiker	L.B.Lunde, E.Landsverk
07.06.	1	Klokkarstua, Hurum	R.Gates
09.06.	1	Stikkvasskollen, Hurum	T.Ugstad, mfl.
10.06.	8	Østerud-Tryterud, Øvre Eiker	S.Stueflotten, S.Finnanger, mfl.
10.06.	1	Langseth, Sætre, Hurum	J.Engdal
11.06.+ 02.07.	1	Sandsbakken, Hyggen, Røyken	S.Stueflotten
11.06.- 12.06.	3-4	Tørrbekk, Øvre Eiker	F.B.Michelsen
16.06.	1	Bakkefjell, Komnes, Kongsberg	H.J.Hovelstad
29.06.	1	Haraldsfjellet, Hurum	T.Bøhler
02.07.	1	Hollenderen, Hyggen, Røyken	S.Stueflotten
02.07.	1	Hernes, Røyken	S.Stueflotten
12.07.	1ad+2 juv	Hvittingfoss, Kongsberg	H.J.Hovelstad
26.07.	1	Klokkarstua, Hurum	E.Gates

Dette er femte året med kartlegging av nattravnens forekomst i Buskerud i regi av NOF Drammen og omegn lokallag. Selv om vi nå har god oversikt over artens forekomst i fylket, oppdages det stadig nye lokaliteter. Særlig tett bestand langs Eikeren i 2006. Nattravnene ankommer normalt i midten av mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 17.05. (10 år).

Isfugl *Alcedo atthis* (49 - 2/3) **R**

2006 ØVRE EIKER: 1-2 Tjuvøya, Loesmoen 16.01.-26.01. (B.V.Nyhus), Langebru 12.02. (Ch.&E. Mikalsen), Tjuvøya 27.02. (T.Bakken), Dørja, Fiskumvannet 06.09. (A.Olsen).

Arten observeres nå årlig i nedre Buskerud. De fleste funn blir gjort på Linnestranda, Lier. Forrige vinterfunn stammer også fra Linnestranda 13.01.2001,

mens siste funn i Øvre Eiker er fra høsten 1997 (Fiskumvannet).

Hærfugl *Upupa epops* (24 - 1/1) **R**

2006 MODUM: Drolsum 01.-02.05. (K.Vaarlund, J.L.Hals, K.Myrmo, J.T.Fossum, V.Bunes).

Hærfugl Drolsum 02.05.06 (Foto: V.Bunes).

Arten er ikke årvisst og forekommer bare sporadisk i Buskerud, spesielt vår (ultimo april - mai) og høst (okt-nov).

Gråspett *Picus canus minor* (? - 1) hekking **R**

2006 ØVRE EIKER: 1 varslende par ved ferskt reirhull i Grasåsen 07.05. (S.Stueflotten).

LRSK ønsker flere rapporter om hekkefunn for å få en bedre oversikt over denne rødlisteartens utbredelse.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus* (? - 3/5) **R**

2006 HURUM: Tofte 08.01. (E.Gates, J.Mjåland), 2 Storskjær 21.10. (S.Stueflotten, E.Gates, mfl.), 2 Tofte 18.11. (S.Stueflotten).

Arten hekker sporadisk langs kysten av Hurumlandet, og sees heller sjeldent på trekket, spesielt i (september-oktober), kan også overvintre enkelte år på kysten av Hurum.

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros* (>15 - 1/1)

2006 KONGSBERG: 1 ad M Kongsberg jernbanestasjon 31.10. (A.Olsen).

De fleste funn blir gjort i april og mai, høstfunn i oktober er sjeldne.

Måltrost *Turdus philomelos* (1/1 - 1/1) vinterfunn **R**

2006 ØVRE EIKER: Bingen 26.01. (Ch.&E. Mikalsen).

Meget sjelden vintergjest. Forrige observasjon ble gjort på Gol samme dato 26.01. i 1979.

Elvesanger *Locustella fluviatilis* (4/4 – 1/1) **NSKF**

2006 ØVRE EIKER: 1 sy hann Fiskum gamle kirke
31.05.-08.06.* (F) (U.Myrvoll, J.T. Bollerud,
J.L.Hals, S.Stueflotten, m.fl.).

(Øst-Europa og sentrale deler av Russland, nordover til Sør-Finland). Dette er det femte funnet av denne sjeldne arten i Buskerud, og det tredje for Fiskumvannet. Det forrige funnet ble også gjort ved Fiskumvannet i juni 1999. Fuglen ble oppdaget av Ulf Myrvoll om kvelden 31.05. i forbindelse med et filmopptak for NRK TV. Mange personer fra fjern og nær strømmet til for å høre på denne sjeldne nattsangeren, som startet å synge rundt kl.23 hver kveld – m.a.o. en ekte "elvesanger".

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus* (? – 3/3)

2006 RINGERIKE: 1 sy Grantopp, Åsa 28.05.
(K.Myrmo).
ØVRE EIKER: 1 sy Fiskumvannet 06.05.* (F)
(S.Stueflotten mfl.), Fiskumvannet 20.05.
(S.Stueflotten, J.L.Hals, B.V.Nyhus).

Arten er relativt sjelden, men observeres nesten årlig i lite antall i Buskerud. De fleste observasjoner gjøres om våren fra mai til medio juni. Arten ble ikke hørt ved tårnet på Fiskumvannet mellom de to angitte datoer, så det dreier seg sannsynligvis om to forskjellige individer. Gjennomsnittlig ankomstdato: 17.05. (16 år). 06.05. er tidligste registrerte ankomst til nå.

Myrsanger *Acrocephalus palustris* (98 – 7/14) **R**

Myrsanger Fiskumvannet 14.06.06 (Foto: S.Stueflotten)

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
27.05.-09.06.	1 sy	Miletjern, Nedre Eiker	S.Stueflotten
27.05.	1 sy	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
28.05.	1 sy	Skjøttelvika, Hurum	T.Bøhler
01.06.-02.07.	2-7 sy (7 sy 10/6)	Fiskumvannet, Øvre Eiker	S.Stueflotten, mfl.
01.06.-10.06.	1 sy	Lundebakken/Eik, Øvre Eiker	S.Stueflotten
04.06.-18.06.	1-2 sy	Linnesstranda, Lier	S.Stueflotten, J.E.Nygård, mfl.
16.08.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals
20.08.	1 juv	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.L.Hals

Arten ankommer Buskerud i månedsskiftet mai/juni, gjennomsnittlig ankomstdato: 29.05. (19 år). Merk at det ikke er rapportert om noen funn fra Hole i 2006.

Munk *Sylvia atricapilla* (9 – 2/2) vinterfunn **R**

2006 DRAMMEN: 1F Hedensrud 26.12. (J.Gylder, T.Gylder).
MODUM: Vikersund 21.01. (A.Olsen, mfl.).

Enkelte individer kan overvintre i milde vintre som i desember 2006, og arten opptrer da ofte på foringsplasser. Flere funn enn normalt de to siste vintrene. Fuglen på Hedensrud i Drammen hadde hatt tilhold på samme foringsplass siden jula 2005.

Hauksanger *Sylvia nisoria* (1/1 – 1/1)

2006 ØVRE EIKER: 1K Fiskumvannet 02.09.
(J.L.Hals).

Meget sjelden på høsttrekket. Det første funnet var også ungfugl som ble ringmerket på Miletjern 13.08.2002.

Skjeggmeis *Panurus biarmicus* (7/101 – 1/6)

2006 LIER: 6+ (derav minst 2 ad M) Linnesstranda
29.10.* (F) (S.Stueflotten).

Skjeggmeisen ble sist observert i Buskerud høsten 2001. Oktober ser ut til å være den beste måneden for å se skjeggmeis i Buskerud. Linnesstranda og Fiskumvannet er de sikreste lokalitetene.

Skjeggmeis Linnesstranda (Foto: S.Stueflotten).

Varsler *Lanius excubitor* (? – 12/12) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
08.01.	1	Øvre.Lågendalen, Kongsberg	B.Skullestad
22.01.	1	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
11.02.	1	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
18.02.	1	Nykirke, Åmot, Møum	O.E.Bakken
25.02.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
08.04.	1	Krokstadelva, Nedre Eiker	J.L.Hals
12.09.-14.10.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	T.Bakken, J.L.Hals, S.Stueflotten, mfl.
13.10.	1	Senning, Kongsberg	F.T.Brandbu
17.10.	1	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
05.11.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	M.W.Dees
07.11.	1	Juveren, Ringerike	V.Ree
15.11.	1	Gullaug, Lier	R.E.Andersen
02.12.	1	Fiskumvannet, Øvre Eiker	J.T.Bollerud
03.12.	1	Meskestad, Kongsberg	M.W.Dees, J.Dees

Kornkråke *Corvus frugilegus* (? – 4/5) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
03.03.-05.03.	1	Mile, Nedre Eiker	Ch.&E.Mikalsen
26.03.	1	Mjøndalen, Nedre Eiker	J.&T.Gylder
30.03.	1	Bomenga, Hokksund, Øvre Eiker	M.Sjøblom
15.04.	1	Linnestranda, Lier	J.E.Nygård
18.04.	2	Holmsbu, Hurum	K-Å.Bergerud

Arten observeres årlig i Buskerud, de fleste i vinterhalvåret fra oktober til april. Normalt sees bare enkelt-individer eller få individer sammen.

Brunsisik *Carduelis cabaret* (? – 8/24) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
10.01.-24.02.	1-6	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
05.02.	1	Hagatjern, Nedre Eiker	Ch.Mikalsen, S.Esnali
16.09.	6	Linnestranda, Lier	J.E.Nygård
05.10.	1 ringm.	Miletjern, N.Eiker	M.Halmrast
15.11.	1	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
26.11.	3+	Slottet, Hurum	S.Stueflotten
02.12.	2+	Miletjern, N.Eiker	S.Stueflotten
14.12.-27.12.	1-2	Klokkarstua, Hurum	E.Gates
26.12.	3	Loesmoen, Ø.Eiker	J.T.Bollerud, mfl.

Arten observeres stort sett bare i vinterhalvåret i Buskerud, men ringmerkingsaktiviteten på Miletjern viser at arten også forekommer om høsten. Det diskuteres nå om denne nye arten skal endre status tilbake til underart av gråsisik igjen.

Polarsisik *Carduelis hornemanni* (? – 2/3)

2006 HURUM: Lahelldammen 05.12. (J.Mjøland).

LIER: 2 Klokkarstua 23.12. (E.Gates).

Mange observasjoner på foringsplasser vinteren 2006/07.

Konglebit *Pinicola enucleator* (? – 11/103+) R

Observasjoner 2006:

Dato	Antall	Lokalitet	Observatør
29.01.	1	Måneskinnheia, Finnemarka, Lier	R.E.Andersen
28.10.	6	Prestvannet, Øvre Eiker	A.Hals
28.10.	20+	Djuptjørne, Sudndalen, Hol	M.O.Furuset
30.10.	45+	Tuftelia, Ustedalen, Hol	T.Furuset
09.11.	6-8	Rokkemyråsen, Hurum	L.Mathiesen
19.11.	5	Geithus, Modum	J.L.Hals
03.12.	1M+1F	Suluåsen, Kongsberg	M.Bekken
05.12.	1M	Saggrenda, Kongsberg	J.T.Bollerud, mfl.
09.12.	10	Kraftkollen, Lier	R.E.Andersen
10.12.	3	Oset, Golsfjellet, Gol	A.Clarke, E.M.Wallumrød
17.12.	3M+1F	Aspesetra, Lurdalen, Øvre Eiker	J.T.Bollerud

Arten opptrer tidvis invasionsartet i Sør-Norge, slik den gjorde høsten 2006. Siste gang vi hadde en så stor invasjon var vinteren 1995/1996.

Konglebit hann Tuftelia 30.10.06 (Foto: T.Furuset).

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes* hekk. R

2006 HEMSEDAL: 1 par Feten, Grøndalen 11.07. (F.Jensen).

HURUM: 1F m/1+ juv Røtter, Klokkarstua 30.07. (E.Gates).

KONGSBERG: 1 par m/1 unge Hostvet 11.08. (J.E.Kleven).

Arten er meget vanskelig å påvise hekkende, og bare et fåtall hekkfunn er kjent fra Buskerud. På Hostvet hadde arten tilhold fra 12.04. og med mating av unge på foringsplassen 11.08. Vi tar også med en observasjon fra Hemsedal. En sjelden art å se i nordfylket.

Funn som inntil videre er plassert i kategorien "avventes"

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus* **NSKF**
2006 DRAMMEN: Drammenselva 27.-28.01.

Glente *Milvus milvus* **NSKF**
2005 HOLE: Gomnes 27.03.

Ikke godkjente funn

Snadderand (hunn) *Anas strepera*
2006 LIER: Linnestranda 02.05.

Gulnebbblom *Gavia immer*
2006 LIER: Linnestranda 22.12.

Ringnebbmåke *Larus delawarensis* **NSKF**
2006 LIER: Linnestranda 06.05.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus*
2006 ÅL: Fiskeløkhovda 18.06.

Rettelser til LRSK-rapport 2005 Ingen

LRSKs sammensetning

Steinar Stueflotten (sekretær), Frode Nordang Bye,
Vegard Bunes, Jon Ludvig Hals og Kendt Myrmo.

Litteratur

Cramp, S. & Simmons, K. E. L. (red.) 1977-1994.
Handbook of the Birds Europe, the Middle
East and North Africa. The Birds of the
Western Palearctic. London. 9 bind.

Gjershaug, J.O. m.fl. (red) 1994. Norsk Fugleatlas.
Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.

Stueflotten, S. 2006. Sjeldne fugler i Buskerud 2005.
Buskskvetten 22
(<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>).

Stueflotten, S. 2005. Sjeldne fugler i Buskerud 2004.
Buskskvetten 21
(<http://nofbuskerud.net/buskskvetten.htm>).

LRSKs innrapporteringsliste

Koder:

Alltid med beskrivelse:

X	Observasjoner skal innrapporteres LRSK med utførlig beskrivelse. "NSKF" indikerer at LRSK videresender rapporten til behandling i NSKF, eller NSKF behandler saken direkte.
---	---

I tillegg kommer alle arter som ikke tidligere er registrert i Buskerud og/eller Norge, og fotodokumenterte hybrider.

Versjon 2006, gyldig fra 01.01.2007

X	Dvergsvane
SH	Sangsvane
x	Sædgås
V	Kortnebbgås
x	Tundragås
x	Stripegås
x	Snøgås
x	Hvitkinggås
x	Ringgås
X NSKF	Niland
X NSKF	Rustand
V	Gravand
x	Mandarinand
H	Brunnakke
x	Snadderand
X NSKF	Amerikakrikkand
VH	Stjertand
x	Knekkand
x	Skjeand
X NSKF	Rødhodeand
x	Taffeland
VH	Bergand
I	Ærfugl
x	Havelle
VH	Svartand
x	Sjørørre
x	Lappfiskand
X NSKF	Stivhaleand
X	Rapphøne
z	Vaktel
x	Smålom
V	Storlom
X	Islom
X	Gulnebbblom
x	Dvergdykker
H	Toppsykker
X	Gråstrupedykker
x	Horndykker
X NSKF	Svarthalsdykker
X NSKF	Svartbrynalbatross
X NSKF	Gråhodealbatross
x	Havhest
X NSKF	Storlire
X	Grålire
X	Havlire
x	Havsule
X	Toppskarv
X NSKF	Rørdrum
X NSKF	Egretthegre
H	Gråhegre
X NSKF	Stork
X NSKF	Bronseibis
X NSKF	Skjestork
H	Vepsevåk
X NSKF	Svartglente
X NSKF	Glente

X NSKF	Båndhavørn
x	Havørn
x	Sivhauk
x	Myrhauk
X NSKF	Steppehauk
V	Musvåk
V	Fjellvåk
X NSKF	Steppeørn
N	Kongeørn
H	Fiskeørn
V	Tårnfalk
X NSKF	Aftenfalk
V	Dvergfalk
x	Lerkefalk
x	Jaktfalk
V	Vandrefalk
z	Vannrikse
z	Myrrikse
z	Åkerrikse
H	Sivhøne
VH	Trane
V	Tjeld
H	Dverglo
V	Sandlo
x	Boltit
V	Heilo
x	Tundralo
V	Vipe
x	Polarsnipe
x	Sandløper
x	Dvergsnipe
x	Temmincksnipe
X	Tundrasnipe
x	Fjæreplytt
V	Myrsnipe
X	Fjellmyrløper
V	Brushane
X	Kvartbekkasin
x	Dobbeltbekkasin
V	Rugde
X	Svarthalespove
X	Lappspove
H	Småspove
H	Storspove
x	Sotsnipe
x	Steinvender
x	Svømmesnipe
X NSKF	Polarsvømmesnipe
X	Polarjo
X	Tyvjo
X	Fjelljo
X	Storjo
XNSKF	Svartehavsmåke
X	Dvergmåke
X NSKF	Sabinemåke
V	Sildemåke

Beskrivelse ikke nødvendig:

x	Observasjoner skal innrapporteres LRSK.
z	Observasjoner skal innrapporteres LRSK. Funn basert på lyd/sang trenger ikke beskrives, ellers som X.
H	Hekkefunn skal innrapporteres LRSK. Beskrivelse av hekkeomstendighetene ønskes.
S	Sommerfunn skal innrapporteres LRSK.
V	Vinterfunn skal innrapporteres LRSK.
I	Innlandsfunn skal innrapporteres LRSK.
N	Bare funn fra nedre deler av Buskerud skal innrapporteres LRSK.

X	Grønlandsmåke
X	Polarmåke
x	Krykkje
X NSKF	Rovterne
X	Splitterne
XN/H	Rødnebbterne
X NSKF	Dvergterne
X	Svartterne
I	Lomvi
X	Polarlomvi
I	Alke
x	Teist
I	Alkekonge
x	Lunde
X NSKF	Steppehøne
H	Skogdue
X	Turteldue
X	Hubro
X	Snøugle
x	Haukugle
X	Slagugle
X	Lappugle
VH	Hornugle
VH	Jordugle
x	Nattravn
x	Isfugl
X NSKF	Bieter
X NSKF	Blåråke
x	Hærfugl
H	Gråspett
X	Hvitryggspett
H	Dvergspett
X NSKF	Topplerke
X	Trelerke
x	Fjellerke
V	Heiplierke
X	Lappiplierke
x	Skjærpiplerke
X	Sørlig gulerle
X	Engelsk gulerle
X	Svartryggerle
V	Jernspurv
H	Nattergal
X NSKF	Sørnattergal
X NSKF	Blåstrupe <i>cyaneacula</i>
X	Svartødstjert
X	Svartstrupe
V	Måltrost
V	Duetrost
x	Gresshoppesanger
X NSKF	Elvesanger
x	Sivsanger
z	Myrsanger
X NSKF	Busksanger
X NSKF	Trostesanger
V	Munk

X	Hauksanger
X NSKF	Østsanger
X NSKF	Fuglekongesanger
X	Gulbrynsanger
V	Gransanger
X NSKF	<i>Phyl. c. tristis</i>
X NSKF	Rødtoppfuglekonge
X	Dvergfluesnapper
X NSKF	Halsbåndfluesnapper
X	Skjeggmeis
X	Lappmeis
X	Pirol
X NSKF	Rødhalevarsler
H	Tornskate
x	Varsler
N	Lavskrike
H	Nøttekråke
X	<i>Sibirnøttekråke</i>
x	Kornkråke
X	Svartkråke
X NSKF	Rosenstar
X NSKF	Gulirisk
H	Stillits
V	Tornirisk
V	Bergirisk
x	Brunsisik
X	Polarsisik
X	Båndkorsnebb
H	Grankorsnebb
H	Furukorsnebb
H	Rosenfink
x	Konglebit
H	Kjernebiter
X	Hortulan
X	Vierspurv
X	Dvergspurv
X NSKF	Svarthodespurv
X	Hybrider (foto)

Mandag

Av Eli Gates

Enkelte mandager er fine, i dag var en sånn mandag!

Den begynte egentlig på natta, med kattuglekonsertert rett utenfor vinduet før jeg sovnet igjen.

Våkner så til strålende sol fra skyfri himmel, og duggfriskt gress, der flere svarttroster er travelt opptatte med å lete etter mat. Det er varmt nok til å spise frokost ute, så sitter der bare og følger med på at dagen begynner.

Flere løvsangere synger forsiktig fra de nærmeste trærne, de høres nesten triste ut over at sommeren er over. Så med ett trekker noen titalls ringduer sørover, mens en svartspett gir lyd fra seg langt inne i skogen.

Sola varmer litt mer, og en neslesommerfugl finner fram til gule høstblomster. Pilfinkene har flyttet tilbake til vintergjemmestedet sitt, en stor og tett sjasminbusk der det er lett å finne skjul. De synger lystig.

Flere småflokker med grønnfink, bokfink og bjørkefink streifer rundt, og en flokk med grankorsnebb flyr over.

Noen grønnsisik flyr også over med sine karakteristiske lyder. Både blåmeis og løvmeis forsyner seg av de få eplene som henger på trærne, mens granmeiser gir lyd fra seg i skogkanten.

Ei rødstrupe varsler i bjørnebærhekken, og et par gulspurver tar en pludrende piruett mot himmelen.

Jeg går en liten runde, og får øye på en spurvehauk i det den lander på ei grein like ved meg. Den spiser på et bytte, men blir fort var meg og glir inn mellom trærne på lydløse vinger.

Jeg hører melankolske fløyt fra dompap et stykke unna. Klarer ikke å løsrive meg, så setter meg bare ned og nyter.

Plutselig bruser en flokk med gråtrøst og rødvinge inn i hagen. Mange fortsetter videre, men flere lander og forsyner seg grådig av hagens frukter, velbekomme!

Et par heipiplerker flyr over mens noen nøtteskriker krangler i et hasselkjerr. Et par linerler vipper på taket.

Så flytter oppmerksomheten min seg opp på himmelen i det en musvåk kaller, og det er ikke bare en, men fire stykker som svever rundt på himmelen. Den ene stiller flere ganger, så den ser nok noe spiselig der nede. Så med ett trekker de sørover og ut av syne, og jeg klarer å løsrive meg og begynne dagens arbeid!

ÅRSRAPPORT 2007

Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011

S.Stueflotten, T.E.Jelstad, P.Ø.Klunderud og T.Andersen

Fiskeørn på Linnestranda, Lier, 01.09.2007. Foto: Jens-Erik Nygård

ÅRSRAPPORT 2007

Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011

Prosjektet drives av Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Buskerud i samarbeid med Naturvernforbundet i Buskerud. Prosjektets virksomhetsområde dekker hele Buskerud fylke, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud
Leder Egil Mikalsen
Nedre Torggate 18, 3050 Mjøndalen
Tlf. 924 38 955, e-post: emikals@online.no

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)
Åssideveien, 3322 Darbu
Fylkessekretær Per Ø. Klunderud
Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedroklu@online.no

Det er opprettet en egen styringsgruppe for prosjektet:

Per Øystein Klunderud (prosjektleder)
Åssideveien, 3322 Darbu
pedroklu@online.no
32 75 05 04

Thor Erik Jelstad
Søyaveien, 3340 Åmot
te-jelst@online.no
908 68 938

Steinar Stueflotten (registrator)
Damenga 19, 3032 Drammen
steinarstue@c2i.net
913 34 123

Tonny Andersen
Gamle Kongsbergv. 190, 3322 Darbu
tonny.andersen@c2i.net
419 23 843

Per september 2007 var det registrert 28 deltagere i prosjektet.

Takksigelser

Styringsgruppa vil takke følgende deltagere for å ha bidratt til feltaktivitetene i 2007: Terje Bakken, Knut-Åge Bergerud, Frank T. Brandbu, Arne Brenna, Frode N. Bye, Reidar Demmo, Kjell Dokka, Bård Engelstad, Øystein Engen, Per Furuseth, Per Gustavsen, Jan Gylder, Torbjørn Gylder, Audun Jahren, Lise I. Karlsen, Egil Mikalsen, Jens E. Nygård, Bjørn Roar Skullestad, Knut Solberg, Anne Sørensen, Ole Temtemoen, Elsa & Agnar Tenold og Tore Østern.

Frode N. Bye takkes også for å ha bidratt med et omfattende kildemateriale fra fiskeørnundersøkelser i Sande og Svelvik i seinere år, og for å ha gitt mange verdifulle kommentarer til rapporten.

Odd Frydenlund Steen takkes for opplysninger fra flere fiskeørnlokaliteter i Buskerud, og for kopier av artikler om fiskeørnprosjektet i Vestfold. Fylkesmannen i Buskerud ved Even Knutsen takkes for å ha stilt til disposisjon opplysninger om fiskeørnlokaliteter registrert i viltkartdatabasen, og Tonny Andersen og Torkild Svorkmo Lundberg for å ha funnet fram igjen materialet fra det forrige fiskeørnprosjektet.

Mange av deltagerne nevnt ovenfor, har i tillegg til årets feltinnsats, også bidratt med lokalitetsopplysninger fra tidligere år. Det samme har: Gjermund Andersen, Anders Hals, Jon Ludvig Hals, Tore Haraldset, Even W. Hanssen, Erich Mathiesen, Finn B. Michelsen, Lars T. Poppe, Tom Schandy og Rune Solvang gjort.

Innhold

Sammendrag	1
Bakgrunn	2
Økonomi	2
Hensikt	2
Forekomst og status generelt	3
Kunnskapsstatus	4
Registrering av lokaliteter	4
Lokalitetsdata	4
Valg av reirtre	6
Hekkelokalitetenes beliggenhet	6
Høyde over havet	7
Årsaker til at reir forsvinner eller blir forlatt	7
Gjennomførte kontroller av lokaliteter i 2007	8
Hekkeresultat i 2007	8
Bestandsanslag	9
Vernetiltak	11
Utfordringer i forvaltning av fiskeørn	12

Sammendrag

Fiskeørnprosjektet i Buskerud er et kartleggings- og overvåkingsprosjektet med formål å framskaffe oppdatert status om fiskeørnas forekomst og utbredelse i Buskerud, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold. Prosjektet drives av Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Buskerud i samarbeid med Naturvernforbundet i Buskerud, og vil pågå i fem år framover. I oppstartsåret 2007 er det i tillegg til å følge opp årets hekkinger, lagt vekt på å samle inn og kvalitetssikre opplysninger om tidligere kjente lokaliteter i området. Vi kjenner nå til 98 lokaliteter i Buskerud, hvorav 24 var i bruk i 2007. I tillegg var det aktivitet på 4 kjente lokaliteter og aktivitet som indikerte hekking på 10 foreløpig ukjente lokaliteter. I Sande & Svelvik kjenner vi til 20 lokaliteter. Bare 3 av disse var i bruk i 2007, alle i Sande. Mange lokaliteter er konstatert utgått eller er ikke lenger i bruk av ulike årsaker. Ca.30 tidligere lokaliteter gjenstår å kontrollere. Vanligste årsak til at reir forsvinner, er at reiret blåser ned eller faller ned pga stor snøbelastning om vinteren. Mange reir blir også forlatt av ukjente årsaker, men gjentatte forstyrrelser på hekkeplassene antas her å være en viktig årsak. Furu er det klart vanligste reirtreet (93%), mens reir i gran er kjent fra bare 5 tidligere lokaliteter (5%).

Et reir ligger i toppen av en mobiltelefonmast, og et reir lå tidligere i toppen av en høyspentmast. 15 av reirene ligger i grensetrær mellom eiendommer. Bare 11 (18%) av 61 kjente reir med god lokalitetsbeskrivelse, ligger ute på øyer/odder i vann. Minst 13 reir står ute på eller i kanten av hogstflater. Reirenes høyde over havet varierer mye. Midlere høyde for 102 kjente reir (82 i Buskerud og 20 i Sande & Svelvik) er 395 moh. Det høyeste reiret ligger 940 moh i Ål kommune. I 2007 utførte 27 personer i prosjektgruppa ca.120 lokalitetskontroller. Av de 24 reirene som var i bruk i Buskerud, ble hekkingen avbrutt i 7 mens det i de resterende 17 reirene ble produsert 27-31 unger (ca.1,7 unger per vellykket hekking). I Sande hekket 3 par og fikk fram 3-6 unger. Ut fra dagens kunnskapsstatus kan det se ut som det hekker mellom 30 og 50 par i Buskerud med en hovedutbredelse i sør- og midt fylket, samt 3-5 par i Sande og Svelvik. Kommende år vi forhåpentligvis bidra til å gi sikrere bestandsestimater. Buskerud har en betydelig andel av den norske hekkebestanden, og siden fiskeørna er en rødlistet art (NT), har prosjektet som et viktig formål å bidra til økt kunnskap for å beskytte artens hekkeområder. Prosjektet har gitt innspill til beskyttelse av arten i fem konkrete forvaltningssaker i løpet av 2007.

Bakgrunn

Det ble avholdt et forberedende møte i prosjektet 26.09.06. På møtet deltok, i tillegg til de fire som sitter i styringsgruppa, leder i NOF Buskerud Egil Mikalsen, kasserer i NOF Buskerud Terje Bakken og representant fra Drammen og Omegn lokallag Knut-Åge Bergerud. På møtet var det enighet om å arbeide for å sette prosjektet ut i livet med 2007 som første prosjektår. Videre ble fordeling av ansvar diskutert. Neste møte ble avholdt 11.01.07. Her ble arbeidet formalisert med oppnevning av en styringsgruppe. Det ble også diskutert inn-samling av tidligere materiale og strategi for arbeidet.

Torsdag 22.03.07 ble det invitert til åpent møte for lansering av prosjektet. Målgruppe var personer som var interessert i å bidra i felt og med kilde-materiale. Møtet foregikk i Mjøndalen etter avholdt årsmøte i NOF Buskerud. Hele 20 personer var til stede, og med tillegg av personer som ikke kunne delta, hadde prosjektet allerede i starten ca. 25 interesserte. 25.03.07 fikk deltakerne tilsendt faktaark for fiskeørn, metodeark, registrerings-skjema og deltakerliste. Denne informasjonen ble også lagt ut på hjemmesida til NOF Buskerud <http://nofbuskerud.net/prosjekter.htm>. Med dette var prosjektet i gang og det var klart for feltarbeid!

Neste møte i prosjektet ble lagt til Fossetra, ved Raaenseterveien i Øvre Eiker, 14.06.07. Her møtte 14 personer fram for å diskutere erfaringene så langt, samt å legge strategier for videre arbeid utover sommeren. Oppsummeringsmøte for 2007 ble avholdt i Vestfossen lørdag 10.11.07.

Fra prosjektmøtet på Fossetra i juni 2007. Foto: S.Stueflotten

Økonomi

Prosjektet har et budsjett for 2007 på kr 22.500. Av dette har kr 10.000 kommet fra NOF sentralt, etter søknad på fondsmidler. I tillegg kommer egne midler med kr 5.000 fra NiB, og kr 2.500 fra hhv. NOF Buskerud, NOF Drammen og Omland II. og NOF Øvre Eiker II. Lokallaget i Øvre Eiker har fått dekket sin andel fra Øvre Eiker kommune etter søknad.

Endelig årsregnskap vedlegges årsrapporten når det er ferdig. Naturvernforbundet i Buskerud har ansvaret for regnskapsføringen.

Hensikt

Prosjekt Fiskeørn 2007-2011 er et kartleggings- og overvåkingsprosjekt med formål å framskaffe oppdatert status om fiskeørnas forekomst og utbredelse i Buskerud, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold. Prosjektet vil søke å samle inn detaljerte opplysninger om flest mulig lokaliteter, overvåke bestandsutviklingen i prosjektperioden og studere endringer i levevilkår og mulige trusler mot arten. Reproduksjonsdata vil bare bli samlet inn i den grad dette kan gjøres uten unødig forstyrrelse på reirplassene. Ringmerking og bygging av kunstige reir vil ikke bli prioritert i dette prosjektet.

Ved prosjektoppstart ble følgende mål besluttet:

- Kartlegging og overvåking av fiskeørn (gjennom minimum 5 år), med tanke på å framskaffe god kunnskap om bestandstall og bestandssvingninger. Også med fokus på levevilkår og forslag til forvaltningstiltak.
- Sammenligne dagens status med tilgjengelige data fra undersøkelser gjort av NOF Buskerud på 1990-tallet. Dette dreier seg om inntil 55 angitte lokaliteter.
- Bruke tilgjengelige data fra 2004 - 2006, fra T.E.Jelstad og andre lokale kilder, totalt ca 25 lokaliteter.
- Kommunene Svelvik og Sande i Vestfold innlemmes i prosjektet gjennom deltakelse fra Frode N. Bye.
- 2007 blir første feltsesongen og et prøveår der man på høsten kan justere faglig innhold og metodikk.
- Målet i prosjektperioden er å dekke hele Buskerud, men naturlig hovedvekt vil legges på områder der man har personell som jobber i felt. 2-4 delområder/kommuner kan eventuelt plukkes ut med tanke på grundigere søk etter arten.
- Bygge opp et enkelt nettverk av personer som samler inn informasjon; personer fra NOF-miljøet, Naturvernforbundet, enkeltpersoner og ressurspersoner fra f.eks. skogbruket.
- Arbeide for et godt samarbeidsklima på tvers av organisasjonsgrensene.
- Det legges opp til minimum én større samling hvert år, gjerne knyttet til besøk i felt.
- Opparbeide økt kunnskap om og interesse for rovfugl i Buskerud.

Prioriterte oppgaver i prosjektets første år 2007:

1. Innsamling av alt tilgjengelig kildemateriale om fiskeørnlokaliteter i Buskerud, Sande & Svelvik
2. Kontroll av gamle hekkeplasser for å fastslå status. Innsamling av lokalitetsopplysninger.
3. Kontroll av hekkeplasser som har vært i bruk i seinere år. Samle inn lokalitetsopplysninger.
4. Søk etter nye lokaliteter i områder med dårlig dekning.

Dette materialet vil gi prosjektet et godt utgangspunkt for kommende års prosjektarbeid. I tillegg skal kunnskapsbasen som prosjektet bygger opp, brukes til tiltak som beskytter artens hekkeområder og som bidrar til å gode forvaltningstiltak. Prosjektet vil derfor etterstrebe et godt samarbeid både med fylke, kommuner, skogeierforeninger og grunneiere.

I tillegg til å summere opp resultatene fra årets feltarbeid, har vi i denne første årsrapporten lagt vekt på å presentere en samlet kunnskapsstatus

om fiskeørnas forekomst i Buskerud og Sande og Svelvik kommuner i Vestfold. I kommende årsrapporter vil vi legge hovedvekt på å følge opp reir som er i bruk og nye som blir funnet.

Forekomst og status generelt

Fiskeørna er en av rovfuglenes virkelige kosmopolitter med utbredelse over store deler av verden. Arten fins som hekkefugl på alle kontinenter utenom i Sør-Amerika. I Europa utgjør Fennoskandia og Russland artens hovedområde. I Norge har arten en utpreget østlig utbredelse med hekkeområder i Øst-Finnmark, indre deler av Trøndelag, Hedmark og i de sørøstre delene av landet (Østlandet). Spredte par hekker også på Sørlandet, og tilfeldige hekkefunn er også gjort andre steder i landet (Nordbakke 1994).

På 1800-tallet var fiskeørna en vanlig hekkefugl over det meste av Europa, men utstrakt forfølgelse gjorde at arten ble utryddet fra en rekke land tidlig på 1900-tallet. Også i Skandinavia gikk bestanden kraftig tilbake på begynnelsen av 1900-tallet, men etter at arten ble fredet i Sverige i 1951 og i Norge i 1962, begynte bestanden langsomt å øke igjen. I 1977 ble den norske fiskeørnbestanden anslått til bare 27 par (Cramp m.fl. 1980), men dette var sannsynligvis altfor lavt. At bestanden var svært lav fra 1930-tallet og fram til begynnelsen av 1950-tallet, er det derimot ingen tvil om. Yngvar Hagen oppgir at det i Norge da bare hekket noen få par i Østfold og i Sør-Varanger (Hagen 1952). Utover på 1970- og 1980-tallet økte bestanden i Norge markant, og på midten av 1990-tallet ble den anslått til 150 - 200 par (Gjershaug m.fl. 1994), og i 1998 til ca.215 par (Steen og Hansen 2001). Utviklingen i Norge i seinere år er mer usikker, men bestanden har trolig vært svakt økende (Kålås m.fl. 2006).

Selv om fiskeørna nå er fredet og jakt ikke lenger representerer en alvorlig trussel, så er det mange andre faktorer som truer bestanden her i landet. Forsuring av vassdrag og miljøgifter har tidligere påvirket næringsgrunlaget til fiskeørna negativt. Moderne skogsdrift og økt stormfelling av reirtrær kan påvirke bestanden negativt gjennom redusert tilgang på egnede reirtrær. Forstyrrelser pga hyttebygging og økt ferdsel i utmark kan få fiskeørna til å forlate ellers gode hekkeplasser. Sannsynligvis kan også forhold på trekk- og overvintringsstedene påvirke fiskeørnbestanden negativt (pers.medd. Mikael Hake).

Fiskeørna er en rødlistet art i Norge i kategorien NT – nær truet (Kålås m.fl. 2006). Dette betyr at det må tas særskilte hensyn i forvaltningen av fiskeørnbestanden. For å kunne opprettholde og sikre en slik bestand, er det nødvendig å ha inngående kunnskap om artens forekomst og levevis.

Kunnskapsstatus

NOF avd. Buskerud gjennomførte i perioden 1993-1998 et tilsvarende fiskeørnprosjekt. Alle data i dette prosjektet er gjort tilgjengelig for det nye prosjektet. I tillegg har Thor Erik Jelstad samlet inn et stort materiale om artens forekomst i midt fylket i seinere år (2004-2007).

I Vestfold ble det gjennomført et prosjekt på fiskeørn i årene 1984-1998 (Steen og Hansen 2001). I dette prosjektet ble det bl.a. bygd mange kunstige reir. Frode N. Bye har fulgt opp fiskeørnhekkinger i Sande og Svelvik kommuner på 2000-tallet.

Tilgangen til dette materialet har vært svært viktig for at vi raskt skulle få en god oversikt over artens kjente hekkelokaliteter i prosjektområdet. I tillegg inneholder det historiske materialet mye nyttig informasjon om artens valg og bruk av lokaliteter.

Registrering av lokaliteter

Fiskeørna forsvaret selve reirområdet sitt, men hevder ikke et stort territorium (revir) rundt reir-lokaliteten slik bl.a. kongeørna gjør. I områder med god næringstilgang og rike fiskemuligheter, kan fiskeørna hekke ganske tett med naboavstander ned i under 1 km (min 600 m i Vestfold på 1990-tallet, og 4 hekkende par innenfor bare 2 km² i Østfold i 1974). Hekking i løse kolonier har også forekommet, bl.a. 10-15 par på Rauøy i Oslofjorden i 1866-1870 (Haftorn 1971). Begrepet lokalitet brukes derfor om et relativt begrenset område (typisk < 1 km²) rundt selve reirplassen, der fiskeørna som regel har ett reir, av og til med ett eller to alternative reir i nærheten.

Alle lokaliteter blir registrert med en lokalitetskode. Denne består av to bokstaver som refererer til kommunenavnet (se tabell), og et tosifret løpenummer som bygger på tidligere prosjektnummering. Alternative reir på lokaliteten nummereres med a, b, c til slutt i lokalitetskoden. Videre angis lokaliteten med et lokalitetsnavn (navn på nærmeste ås, li, vann, myr e.l. – utelatt i Vedlegg 1), kommune og UTM-posisjon (kartavlest, eller helst GPS-målt). Se registrerings skjema i Vedlegg 2.

Fiskeørn på en lokalitet i 2007. Foto: K.A.Dokka

Lokalitetskoder

Kode	Kommune	Kommunenr
DR	Drammen	0602
FL	Flesberg	0631
FA	Flå	0615
GO	Gol	0617
HE	Hemsedal	0618
HL	Hol	0620
HO	Hole	0612
HU	Hurum	0628
KO	Kongsberg	0604
KR	Krødsherad	0622
LI	Lier	0626
MO	Modum	0623
NE	Nedre Eiker	0625
NS	Nes	0616
NU	Nore og Uvdal	0633
RI	Ringerike	0605
RO	Rollag	0632
RØ	Røyken	0627
SI	Sigdal	0621
ØE	Øvre Eiker	0624
ÅL	Ål	0619
SA	Sande	0713
SV	Svelvik	0711

Lokalitetsdata

I det første året av prosjektet er det lagt vekt på å samle inn og kvalitetssikre så mange opplysninger som mulig om tidligere kjente fiskeørnlokaliteter, samt følge opp reir som er i bruk i 2007. Slike historiske lokalitetsopplysninger inneholder mange verdifulle data om beliggenhet til reir, reirtreets art og type (grensetre/deletré mellom eiendommer), ulike årsaker til at reir har gått ut av bruk, følsomhet for forstyrrelser m.m. Fordi mange av de gamle lokalitetsopplysningene er mangelfulle, har det vært lagt vekt på å kontrollere disse ved oppfølging av gamle kilder, samt å besøke så mange slike lokaliteter som mulig i 2007 for å fastslå status og skaffe mer nøyaktige lokalitetsdata.

Mange av de gamle lokalitetsopplysningene har bl.a. vist seg å ha store feil i oppgitte UTM-posisjoner. Det fins flere eksempler på at posisjonene har vært flere hundre meter feil – i noen tilfeller helt opp i 500-1000 m. Dette har gjort det vanskelig å gjenfinne flere av de gamle reirplassene. I det gamle materialet var det også flere tilfeller av dobbeltregistreringer, dvs at det samme reiret var beskrevet på ulike måter av forskjellige observatører. I tillegg var det et par tilfeller der reir oppgitt som fiskeørnreir, viste seg å tilhøre andre rovfugler (kongeørn og hønsehauk). Kontroller i løpet av 2007 har bidratt til å øke presisjonen og kvaliteten på mange av de gamle lokalitetsdataene, men det gjenstår fortsatt en del lokaliteter som bør kontrolleres i kommende sesong(er).

Nøyaktige lokalitetsopplysninger (bl.a. korrekt UTM) er svært nyttig når en ny observatør på egen hånd skal besøke et reir for kontroll. Mange reir kan være svært vanskelig å gjenfinne uten nøyaktig lokalitetsopplysning, spesielt når det ikke er aktivitet/hekking på lokaliteten. Effektivt forvaltningsarbeid krever også nøyaktige lokalitetsdata. Nøyaktig posisjon er også viktig når en skal angi høyde over havet, avstand til naboreir og ulike forstyrrelser. I løpet av 2006 og 2007 er til sammen 45 reir blitt GPS-målt (36 i Buskerud og 9 i Sande & Svelvik). Slike GPS-målinger vil bli prioritert også i kommende sesonger. Det er i 2007 kjøpt inn en egen GPS til prosjektet. I tillegg har flere av prosjektdeltagerne egne GPSer.

Mange av de gamle lokalitetene er utgått fordi reiret har falt ned eller reirtreet er hogd eller stormfelt. På noen gamle lokaliteter er reiret fortsatt intakt, men det har ikke vært i bruk på mange år (men kan fortsatt bli reokkupert). De mest interessante lokalitetene for prosjektet, er selvfølgelig de som fortsatt er i bruk. Vi har derfor definert følgende kategorier for å angi reirstatus:

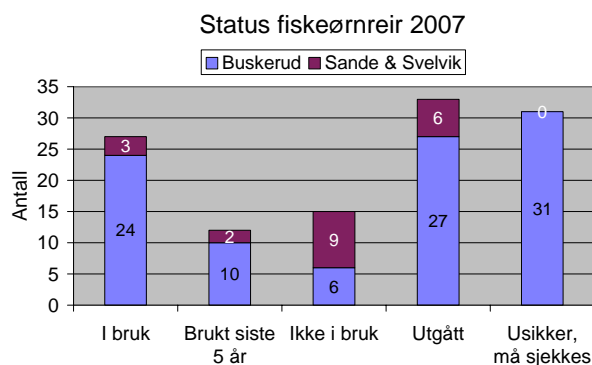
Statuskategori	Forklaring
I bruk	Reiret er påvist i bruk siste rapporteringsår.
Brukt siste 5 år	Reiret er påvist i bruk en eller flere ganger i løpet av de siste 5 årene.
Ikke i bruk	Reiret er påvist i siste rapporteringsår, men har ikke vært i bruk de siste 5 årene.
Utgått	Reiret er borte fordi reiret er falt ned eller reirtreet er knekt, blåst ned eller hogd.
Usikker, må sjekkes	Mangelfulle opplysninger (status bekrefte med kontroll eller 1.hånds opplysning).

Reir i bruk i mai 2007. Foto: K.A.Dokka

Oversikt over kjente fiskeørnlokaliteter i Buskerud, samt Sande og Svelvik i Vestfold.

Kommune	Tot. antall kjente reir	Utgått/ Ikke i bruk	Usikker status	Brukt siste 5 år	I bruk 2007
Drammen	1		1		0
Flesberg	2		1		1
Flå	6	3			3
Hole	1		1		0
Hurum	5	1	2		2
Kongsberg	8	2	1	3	2
Krødsherad	4		2	2	0
Lier	1		1		0
Modum	18	10	5	2	1
Nedre Eiker	3		1	1	1
Nes	2	1	1		0
Ringerike	22	6	8		8
Rollag	1				1
Røyken	1		1		0
Sigdal	8	1	4	1	2
Øvre Eiker	13	8	1	1	3
Ål	2	1	1		0
Buskerud	98	33	31	10	24
Sande	10	5		2	3
Svelvik	10	10			0
Vestfold NØ	20	15	0	2	3

Grafen ovenfor viser hvordan de 98+20 reirene fordeler seg på de fem status-kategoriene.

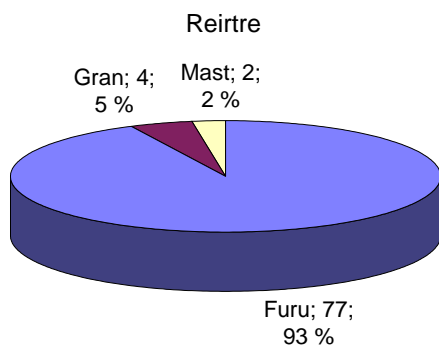
Da prosjektet startet vinteren 2007, omfattet materialet litt over 70 kjente reirplasser. Etter kontroll av kildematerialet, falt en del lokaliteter ut pga dobbeltregistreringer og retting av feil i kildematerialet, men det kom også inn opplysninger om flere nye lokaliteter, og 7 nye reir ble funnet i løpet av sesongen 2007. Per oktober 2007 kjenner vi til 98 reir på 88 lokaliteter i Buskerud (sum av tidligere brukte reir og reir som fortsatt er i bruk). 8 av lokalitetene har 1-2 alternative reir, se Vedlegg 1. Det var hekking/hekkekforsøk på 24 lokaliteter i 2007. I Sande og Svelvik kjenner vi til totalt 20 reirplasser, bare 3 av disse var i bruk i 2007, alle i Sande. I 1988 kjente man til 34 tidligere og fortsatt

brukte lokaliteter i Buskerud, hvorav 12 var i bruk i 1988, og med 2 sannsynlige lokaliteter i tillegg (Løset 1988). Den store økningen i antall kjente reir i løpet av disse 20 årene må nok i hovedsak tilskrives økt kunnskapsstatus.

De områdene som ble best undersøkt i 2007, er Sande, Svelvik, Hurum, Øvre Eiker, Finnemarka, Sigdal, Holleia, skogsområdene nord for Sokna og de sørlige delene av Flå.

Valg av reirtre

De aller fleste reirene ligger i toppen av store furutrær med flat topp, typisk 10-20 m over bakken, men noen steder, som på øyer i vann, kan reirtreet være bare 5-7 m høyt. Av 83 reir med kjent reirtre, ligger/lå 77 (93%) i furu, 4 (5%) i gran og 2 (2%) i toppen av master (ett reir i Buskerud som er i bruk, ligger i en mobiltelefonmast, og ett utgått reir i Svelvik lå i en høyspentmast). Vi kjenner ikke til at det er rapportert om fiskeørnreir i en mobiltelefonmast tidligere.

Sjelden reirplass for fiskeørn. Foto: T.E.Jelstad.

Av de 77 reirene som ligger i furutrær, er hittil 15 identifisert som grensetrær. Dette er som regel store, gamle furutrær (defefuruer) som står i eiendomsgrenser, og som er blinket eller merket med kors eller lignende. Disse merkene kan også være rødmalte. Siden disse trærne markerer eiendomsgrenser, har de fått stå i fred og blitt store og gamle, noe som kan gi gode reirtrær for fiskeørna. Beliggenheten i terrenget kan også spille en rolle. Reiret bygges i toppen av treet, sjeldnere ute på sidegreiner.

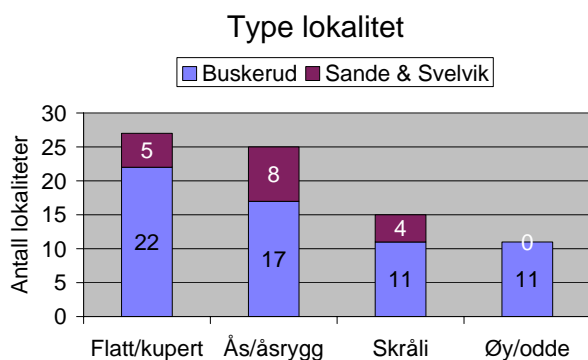
I Vestfold ble det i perioden 1984-1998 bygd til sammen 37 kunstige reir, 6 av disse i Sande og 4 i Svelvik. Mange av disse er fortsatt intakte. Av de 37 reirene ble 17 tatt i bruk av fiskeørn i prosjektperioden (Steen og Hansen 2001). I Buskerud kjenner vi bare til at det har vært bygd 4 kunstige reir (1 i 1993, 2 i 1994 og 1 i 1996). I Finland hekker hele 42% av de 1000 kjente fiskeørnparene i kunstig bygde reir (Svensson m.fl. 1999). Den positive bestandsutviklingen man fikk i Vestfold etter byggingen av kunstige reir, kan tyde på at mangel på egnede reirtrær kan være begrensende for bestanden i noen områder. Den samme erfaringen har man også gjort i Finland (Saurola 2005).

Hekkelokalitetenes beliggenhet

Fiskeørna kan hekke i nokså varierte landskaps typer. Fra større, sammenhengende skogsområder, til kupert, variert landskap med koller og åpne myrområder, oppe i større åser og åsrygger, samt på øyer og odder ute i større vann. Mange steder ellers i verden ligger hekkeplassene i direkte tilknytning til store fiskerike vann og vassdrag, hvor reirene ofte plasseres nært inntil stranda eller ute på øyer i vannet. I Norden er det derimot vanlig at fiskeørna hekker opptil flere kilometer fra nærmeste fiskeplass, og fiskeørna kan da fly opptil 10 til 20 km fra reirplassen for å fiske (Cramp m.fl. 1980). Opptil 23 km er kjent fra Oppland (NOF avd. Oppland 1998). Vi har flere observasjoner i vårt prosjekt som viser at dette også forekommer relativt ofte i Buskerud, bl.a. observerte S.Stueflotten 26.08.07, en fiskeørn hann som tok en liten fisk på Linnestranda i Lier og dro med denne i retning Finnemarka, der det nærmeste kjente reiret med påvist hekking i 2007 ligger ca.17 km unna.

Det er framsatt flere mulige forklaringer på slike valg av hekkeplass. Det kan skyldes at det generelt sett er for mye forstyrrelser i tilknytning til fiskerike vann (Steen 1993), at reiret blir plassert gunstig i forhold til å kunne velge mellom flere alternative fiskeplasser (minimalisering av flygeavstand til alternative fiskeplasser), eller at det er mangel på egnede reirtrær som avgjør valget av reirplass (Svensson m.fl. 1999).

I Norge finner vi fiskeørna oftest hekkende i furuskogsområder, først og fremst fordi det er her den finner det beste utvalget av egnede reirtrær. Arten stiller ofte relativt strenge krav til hekkeplassens beliggenhet. Helst bør den ligge åpent til i terrenget med god utsikt over omgivelsene, men reirene kan likevel være vanskelig å finne i tett skog. Grafen nedenfor viser lokalisering av 61 reir i Buskerud og 17 reir i Sande & Svelvik, der reir-treet er GPS-målt eller beliggenheten er nøyaktig beskrevet på annen måte. Avstand til nærmeste fiskeplass er ikke kartlagt, men varierer nok en god del.

Som vi ser, ligger bare 11 av 61 reir (18%) ute på øyer/odder i vann i Buskerud, ingen i Sande & Svelvik. Slik plassering av reir forekommer ganske sjeldent i Vestfold (Steen 1993). Til sammenligning lå 11 av 19 kjente reir (58%) i Oppland på øyer/odder i middels store til store skogsvann (<1 km²) i 1988 (NOF Oppland 1998), og 14 av 37 reir (39%) i Østfold på 1970-tallet (Steen 1993). I Finland ligger bare ca.15% av reirene i direkte tilknytning til vann. For mye forstyrrelser fra hytter, båttrafikk og fiske, framheves som hovedårsak til dette (Saurola 2005). Tidligere var andelen av reir ved vann høyere i Finland.

I Buskerud står minst 9 reirtrær ute på eller i kanten av hogstflater, 4 i Sande. Årsaken kan være at reirtrær blir spart i hogsten og/eller satt igjen som frøfuruer. Det er flere eksempler på at fiskeørna har forsatt å bruke slike reir i mange år etter hogsten (reirtrær i bruk står både på nye og gamle hogstflater). Frode Løset nevner at 5 av 14 reir i Buskerud lå i kanten av hogstflater i 1988 (Løset 1988). Frittstående trær ute på hogstflater er trolig mer utsatt for forstyrrelser og stormfelling enn reir i sluttet skog. Sammenligning av hekkesuksess i slike reir med reir på andre lokaliteter, kan være verdt å følge opp videre i prosjektet.

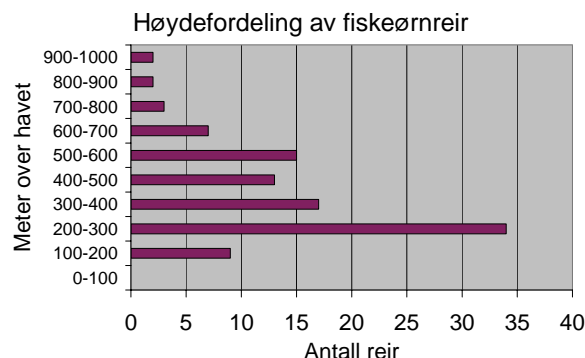
Høyde over havet

For 82 reir i Buskerud med nøyaktig oppgitt høyde over havet, er:
 Midlere høyde: 430 ± 186 moh
 (gjennomsnittlig høyde ± standardavvik)
 Min høyde: 140 moh
 Maks høyde: 940 moh (Ål kommune)

For 20 reir i Sande & Svelvik med nøyaktig oppgitt høyde over havet, er:

Midlere høyde: 252 ± 48 moh
 Min høyde: 160 moh
 Maks høyde: 350 moh

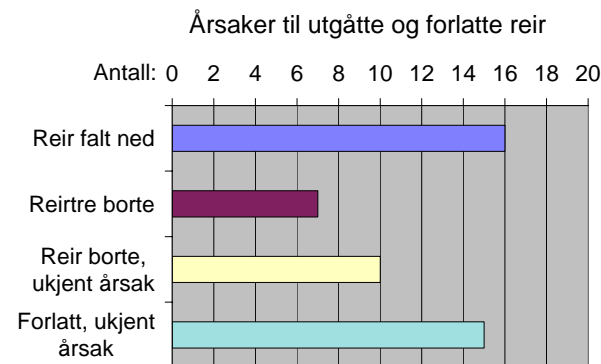
Midlere høyde for de 102 reirene: 395 ± 182 moh
 >90% av alle reir ligger mellom 100 og 700 moh.

De høyest beliggende reirene (>700 moh) ligger i Sigdal, Nes og Ål. De lavest beliggende reirene (<200 moh) ligger i Sande, Svelvik og Hurum. Størst frekvens har reir som ligger i høydebeltet 200-300 moh. 14 av de 34 reirene i dette høydebeltet, ligger i Sande & Svelvik.

Årsaker til at reir forsvinner eller blir forlatt

Det er ulike årsaker til at reir forsvinner eller blir forlatt. Reir kan falle ned pga sterk vind eller tung snølast om vinteren. Reirtrær kan forsvinne pga hogst, stormfelling, eller ødelegges pga toppbrekk. Grafen nedenfor viser registrerte årsaker til at reir har utgått eller blitt forlatt i prosjektområdet (48 reir i kategoriene "utgått" og "ikke i bruk"). Flere av reirene som er forlatt av ukjent årsak, skyldes trolig forstyrrelser.

Det er mange ting som tyder på at fiskeørna nå er utsatt for en tiltagende aktivitet i utmarksområder med hyttebygging, turområder, båttrafikk på fiskevann, motorisert ferdsel på et stadig mer omfattende nett av skogsbilveier, og hogst. Dette kan utvilsomt ha negativ effekt på fiskeørnas

forekomst og bestandsutvikling, og er noe vi vil følge nøye opp i prosjektet i kommende år. Av mer spesielle forstyrrelser som er registrert i det innsamlede materialet, er utplassering av en turorienteringspost ved et fiskeørnreir på 1990-tallet. Dette førte til at paret avbrøt hekkingen før posten ble fjernet. En annen lokalitet (SI06a) hadde problemer i hekkesesongen 2006 pga forstyrrelser fra et nærliggende hytteområde som er under utbygging. I 2007 ble det ikke observert noen aktivitet her.

I starten av prosjektet var vi litt usikre på om et fiskeørnpar kan/vil bygge opp igjen reiret i samme reirtre som et som har falt ned, eller om paret da flytter til en annen lokalitet i nærheten. Gitt at ikke bærende greiner i toppen er brekt, så har dette faktisk forekommet, i alle fall på et par lokaliteter (ØE02 og SA08). Dette er også noe vi vil følge opp i kommende sesonger.

Hvis hekkinga mislykkes og blir avbrutt, kan fiskeørna bygge et nytt reir i nærheten i samme sesong – et såkalt "frustrasjonsreir" (Cramp et.al. 1980). Dette skjedde på lokalitet KR02b i 2007. Det nye reiret ble bygd ca.70m unna KR02a ute på den samme hogstflata. Det samme skjedde trolig også på KO02 i 2006. Dette er trolig en viktig årsak til at vi finner alternative reir på noen lokaliteter.

Gjennomførte kontroller av lokaliteter i 2007

Kommune	Antall kontroller
Drammen	0
Flesberg	3
Flå	7
Hole	0
Hurum	8
Kongsberg	10
Krødsherad	3
Lier	0
Modum	15
Nedre Eiker	2
Nes	2
Ringerike	21
Rollag	2
Røyken	2
Sigdal	8
Øvre Eiker	16
Ål	1
Buskerud	100
Sande	12
Svelvik	8
Vestfold NØ	20

Tabellen ovenfor viser fordelingen av 100 registrert kontroller av kjente reir/lokaliteter i Buskerud og 20 i Sande og Svelvik i 2007.

I forbindelse med disse kontrollene har prosjektdeltagerne til sammen kjørt minst 6000 km med bil, og trolig bruk mellom 400 og 500 timer i felt.

Hekkeresultat i 2007

Tabellen nedenfor viser hekkeresultat i de 24 reirene i Buskerud og de 3 i Sande som var i bruk i 2007.

Kjent hekkeresultat i reir som var i bruk i 2007.

Lok.nr.	Kommune	Antall unger	Kommentar
FL01a	Flesberg	2	
FÅ03a	Flå	2	
FÅ04a	Flå	0	Avbrutt hekking
FÅ05a	Flå	2	
HU02a	Hurum	3	
HU03a	Hurum	2	
KO05a	Kongsberg	0	Avbrutt hekking
KO07a	Kongsberg	0	Avbrutt hekking
MO17a	Modum	1-2	
NE02a	Nedre Eiker	1-2	
RI06a	Ringerike	0	Avbrutt hekking
RI12a	Ringerike	1	
RI13a	Ringerike	2	
RI14a	Ringerike	1	
RI15a	Ringerike	0	Avbrutt hekking
RI16a	Ringerike	0	Avbrutt hekking
RI17a	Ringerike	1	
RI21a	Ringerike	2	
RO01a	Rollag	2	
SI04a	Sigdal	2	
SI005a	Sigdal	1	
ØE02a	Øvre Eiker	1-2	
ØE06a	Øvre Eiker	0	Avbrutt hekking
ØE13a	Øvre Eiker	1-2	
Ant: 24	Buskerud	27-31	
SA04a	Sande	1-2	
SA05a	Sande	1-2	
SA08a	Sande	1-2	
Ant: 3	Vestfold NØ	3-6	

Antall reir tatt i bruk (påbegynt hekking) i 2007: 24 i Buskerud og 3 i Sande.

Antall reir med vellykket hekking (unger) i 2007: 17 i Buskerud og 3 i Sande.

Hekkesuksess i Buskerud:

Antall unger per påbegynt hekking (24): min 1,1 unger/reir, maks 1,3 unger/reir

Antall unger per vellykket hekking (17): min 1,6 unger/reir, maks 1,8 unger/reir

Hekkesuksess i Sande:

Antall unger per påbegynt/vellykket hekking (3):
min 1,0 unger/reir, maks 2,0 unger/reir

Noen sammenligninger:

Kildemateriale	Antall unger per påbegynt hekking	Antall unger per vellykket hekking
Buskerud 1994-1996	1,7 (1,4-1,8)	1,8 (1,7-2,0)
Vestfold 1984-1998	1,5 (1,0-1,9)	1,8 (1,3-2,4)
Sverige 1971-1973	1,48	2,05
Finland 1996-2005	2,04	2,21

I Finland har produktiviteten økt med ca. 10% siden 1970-tallet.

Ut fra dette kan det se ut som om ungeproduksjonen i vårt område er noe mindre enn i Sverige og Finland, og at 2007 ser ut til å ha vært et middels dårlig år, spesielt ser det ut til at det var relativt mange hekkinger som ble avbrutt i 2007, jamført det som har vært vanlig tidligere.

I det tidligere prosjektet i Vestfold, ble det på 1980-tallet påvist at par som hekket på lokaliteter langs kysten, hadde høyere ungeproduksjon (høyere hekkesuksess), enn par som hekket i innlandet. Vi trenger noe mer data for å kunne si om dette også er tilfellet i det nye fiskeørnprosjektet, men merker oss at det eneste reiret som fikk fram 3 unger i 2007, ligger ute på Hurum.

Bestandsanslag

Hvor mange par fiskeørn hekker det i Buskerud? Dette er et spørsmål som prosjektet har som mål å svare mer sikkert på i løpet av prosjektperioden. Foreløpig er materialet litt for tynt, men vi kan i alle fall gi et foreløpig anslag.

Fra tidligere er følgende bestandsanslag angitt for Buskerud:

Kilde	Antall par
Løset 1988	15-20
Jensen 1996	20-30
Steen & Hansen 2001	25

I 1988 kjente man som nevnt til 34 tidligere og fortsatt brukte lokaliteter i Buskerud, hvorav 12 var i bruk i 1988, og med 2 sannsynlige lokaliteter i tillegg (Løset 1988). Går vi enda lenger tilbake, så opplyser Yngvar Hagen (1952) at det skal ha hekket fiskeørn på Hurum fram til begynnelsen av 1930-tallet, men ikke etter det. Sannsynligvis hekket det knapt et eneste fiskeørnpar i Buskerud eller Vestfold på 1940-tallet. Fra det gamle kilde-

materialet som er samlet inn i forbindelse med dette prosjektet, framgår det at fiskeørna begynte å etablere seg med noen få par bl.a. i Finnemarka på 1960-tallet, og at det utover på 1970-tallet ble rapportert om flere reir i de sørlige delene av fylket. Det er derfor rimelig å anta at arten hadde en god bestandsutvikling på 1970- og 1980-tallet i vårt område som ellers på Østlandet.

For Vestfolds del kan vi nevne at det hekket 5-6 par i 1970 og 9 par i 1988. Bestanden økte så kraftig til en topp på 16 kjente par i 1993, bl.a. som følge av god næringstilgang og at det ble bygd mange kunstige reir (Steen & Hansen 2001). I de påfølgende årene avtok bestanden igjen, og i nordre Vestfold (Svelvik, Sande, Hof og Holmestrand) var bare 5 reir i bruk i 1998, 3 av disse i kunstige reir. Det ble antatt at dette hadde sammenheng med oppstart av nye renseanlegg i Sande og Svelvik, noe som medførte mindre fiskeproduksjon i gruntvannsområdene i de to kommunene.

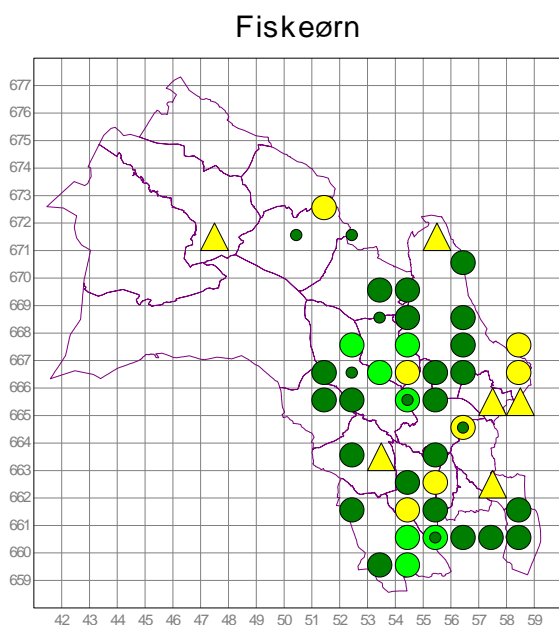
I 2007 ble det påvist 24 hekkende par i Buskerud og 3 i Sande (2 i kunstige reir). Tabellen nedenfor viser fordelingen av disse per kommune med kjente lokaliteter. I tillegg ble det observert aktivitet på 4 kjente lokaliteter uten hekking i 2007, og på 10 foreløpig ukjente lokaliteter som indikerte hekking (observasjoner av gjentatt aktivitet i området og/eller fiskeørn som flyr med fisk mot aktuell hekkeplass). Summen av disse er angitt under sannsynlige lokaliteter i tabellen nedenfor.

Kommune	Areal [km ²]	Reir i bruk 2007	Sannsynlige lok.	Min ant par 2007
Drammen	138	0		0
Flesberg	562	1	1	2
Flå	705	3		3
Hole	198	0		0
Hurum	163	2		2
Kongsberg	792	2	1	3
Krødsherad	375	0	2	2
Lier	301	0		0
Modum	515	1	3	4
Nedre Eiker	122	1	1	2
Nes	810	0	2	2
Ringerike	1552	8		8
Rollag	449	1		1
Røyken	113	0		0
Sigdal	842	2	2	4
Øvre Eiker	457	3	2	5
Ål	1171	0		0
Buskerud	14910	24	14	38
Sande	178	3		3
Svelvik	58	0		0

I sum tyder dette på en hekkebestand på minimum 38 par i Buskerud, og 3 par i Sande og Svelvik i

2007. Det er rimelig å anta at det i tillegg hekker noen par til i områder som ikke er blitt undersøkt i 2007, bl.a. på noen av de gamle lokalitetene som ikke ble kontrollert i 2007 (status = usikker, må sjekkes). Det er derfor ikke urimelig å anta at det kan hekke mellom 40 og 50 par i Buskerud. Spørsmålet er da kan stille seg, er om dette indikerer en reell bestandsøkning de siste ti årene, eller om det kun skyldes at vi nå har fått en bedre oversikt over bestanden spesielt i midt fylket; bl.a. takket være Thor Erik Jelstads omfattende feltarbeid i dette området i perioden 2004-2007.

Kartet nedenfor viser en oversikt over alle 10x10 km UTM-ruter der det er observert hekkende eller mulig hekkende fiskeørn (se symbolforklaring).

Symbolforklaring: Mørke grønne prikker = rute med påvist hekking/lokalitet(er) i bruk 2007, lyse grønne prikker = rute med lokalitet(er) brukt siste 5 år, gule prikker = rute med utgatte/forlatte lokaliteter, gule trekantter = rute med usikre lokaliteter, små mørkegrønne prikker = rute med sterk indikasjon på hekking i 2007.

Som vi ser, har fiskeørna sin hovedutbredelse i sør- og midt fylket av Buskerud. Det er totalt 46 ruter med registreringer siden 1990 (44 i Buskerud og 2 i Sande & Svelvik), av disse 22 ruter med påvist hekking i 2007 (20 i Buskerud og 2 i Sande & Svelvik). Sannsynligvis hekker fiskeørna i flere ruter enn disse. Så hvor stort utbredelsesområde snakker vi egentlig om? De 44+2 rutene med påviste og sannsynlige lokaliteter i seinere år, antyder et minimum utbredelsesareal på 4400 km² i Buskerud og 200 km² i nordre Vestfold. I tillegg fins det mange områder med egnet habitat der fiskeørna ennå ikke er blitt påvist. Totalt areal av produktiv skog kan gi en indikasjon på artens maksimale utbredelsesområde da det er i denne naturtypen at fiskeørna hekker.

Landskogstakseringa i Buskerud 2000-2004 (www.skogoglandskap.no) angir dette skogareal til 5520 km², hvorav ca. 4900 km² ligger mellom 100 og 700 moh. Produktivt skogareal i Sande og Svelvik utgjør ca. 130 km².

På basis av dette kan vi anslå noen mulige midlere bestandstettheter i vårt område:

Beregningsgrunnlag	Ant par	Areal [km ²]	Tetthet [par/100 km ²]
Ant hekkende par i ruter med påvist hekking i 2007	27	2200	1,2
Ant hekkende + sannsynlige par i ruter med hekking/aktivitet 2007	41	2900	1,4
Ant hekkende + sannsynlige par i 2007 i totalt antall ruter m/fiskeørn	41	4600	0,9
Ant hekkende + sannsynlige par i totalt produktivt skogareal	41	5650	0,7

Dette indikerer en midlere bestandstetthet på 0,7-1,4 par/100 km² i vårt område. Høyeste påviste tetthet i 2007 var 4 par innenfor et areal på 10x10 km i Holleia, Ringerike. I Atlasprosjektet ble fiskeørna påvist i 227 10x10 km ruter i Norge (Nordbakke 1994). Med en estimert bestand på 200 par, gir dette en midlere bestandstetthet på 0,9 par/100km² i områder med påvist fiskeørn. Aktuell bestandstetthet innenfor artens hekkeområder andre steder i Europa ligger på typisk 1-4 par/100km² (Hagemeyer & Blair 1997). På 1980-tallet var maksimal tetthet i Vestfold på 3-4 par/100km² (Steen 1993). Maksimal tetthet av okkuperte lokaliteter i Finland på 1980-tallet er oppgitt til 5-7 par/100km² (Steen 1993).

En mye brukt metode for å angi bestandstettheter hos rovfugl, er å beregne nærmeste naboavstand mellom okkuperte reir. For de 27 reirene som var i bruk i 2007, er nærmeste naboavstand målt til gjennomsnittlig 8,7 ± 6,0 km (minimum 2,5 km, maksimum 25 km). I 1992-1993 da fiskeørnbestanden var på topp i Vestfold, ble det registrert flere reir nord i fylket med naboavstander ned i 1,1-1,5 km (min 600 m) (Steen & Hansen 2001). Til sammenligning kan vi nevne at gjennomsnittlig nærmeste naboavstand i et område med tynn bestand i Värmland, Sverige i 1996 og 1997, var på henholdsvis 7,8 km og 6,2 km (10 reir), mens den i et område med tett bestand i Småland i 1993 var på bare 1,2 km (48 reir) (Widén & Richardson 2000).

Som konklusjon kan vi si at det før tiden trolig hekker mellom 30 og 50 par fiskeørn i Buskerud og 3-5 par i Sande og Svelvik innen et område på ca. 5000 km². De kommende sesongene vil gjøre disse bestandsanslagene sikrere.

Mangeårig hekkplass for fiskeørn i en stor defefuru på en hogstflate. Foto: T.E.Jelstad.

Vernetiltak

Som påpekt ovenfor, står fiskeørna på den nye rødlista (Kålås m.fl. 2006) med status NT – nær truet. Siden Buskerud har en betydelig andel av den norske bestanden, har vårt fylke et særlig ansvar for å ivareta arten. Et viktig formål med prosjektet er derfor å bidra med kunnskap for å beskytte artens hekkeområder, og komme med forslag til konkrete forvaltningstiltak. Nedenfor nevnes de innspill som har kommet fra prosjektet og enkeltpersoner i styringsgruppa i 2007:

- **Planer om utvidelser av et hyttefelt nær en hekkeplass i fjellskogen i Norefjell Vest området i Sigdal.**

Overfor Fylkesmannen har vi påpekt at utbyggingarealer i kommuneplanen er uforenelig med bevarelse av den aktuelle hekkeplassen. Allerede i 2002 gjorde hytteeiere i området Fylkesmannen oppmerksom på situasjonen, uten at det synes å ha blitt tatt hensyn til. Siste vellykkete hekking på denne lokaliteten var i 2006. Vi registrerte da at paret opptrådte svært

urolig og stresset på grunn av turgåere i området. I år har reirplassen stått tom. Det gjenstår å se om den er oppgitt for godt.

- **Innspill til kommunedelplan for Vatnebrynvatnet i Flesberg.**

Prosjektet har avgitt høringsuttalelse til kommunedelplanen. Planen legger opp til en betydelig økning av antall hytter, og vil etter vår oppfatning komme i konflikt med verneinteressene ved dette fuglerike vannet. Så vel fiskeørn som storlom vil kunne bli negativt påvirket om planene realiseres.

- **Hogst ved hekkeplass i Krødsherad**

Ved kontroll av den ene av kjente hekkeplasser i Krødsherad i juli, konstaterte vi at det tidligere på sommeren hadde foregått en større hogst like ved reirplassen. Reiret var tomt, og siden den ikke hadde vært kontrollert tidligere på året, var det ikke mulig å avgjøre om hogsten hadde ført til at reirplassen var forlatt. Kontakt med Viken Skog og skogbruksleder avdekket at denne reirplassen ikke lå inne i kommunens viltkart. Derimot var det registrert andre tidligere, nå utgatte reirplasser.

- **Verneplan for Tyrifjorden**

Fylkesmannen startet tidligere i år opp arbeidet med verneplan for Tyrifjorden. Arbeidet har som formål å styrke vernet av våtmarksområder og vannfugl i Tyrifjorden og nærliggende områder. I den forbindelse har vi informert om forekomst av fiskeørn innenfor vurderingsområdet.

- **Vern av hekkeplass i Trillemarka naturreservat**

I Trillemarka naturreservat (den delen som allerede er vernet) i Sigdal kommune, ligger det en hekkeplass på en holme i et av de større vannene. Reirplassen har vært kjent for oss siden 2004. I tilknytning til dette vannet, ligger det et større hyttefelt. Det er over flere år registrert omfattende trafikk av kanoer og andre fritidsbåter. Vi har flere ganger sett hvordan dette har virket forstyrrende inn på fiskeørnpåret, dog uten at det har ført til at hekking har mislykkes. Vi har vurdert det som sannsynlig at disse forstyrrelsene over tid vil føre til at hekkeplassen forlates.

På bakgrunn av en henvendelse til Fylkesmannen om saken, deltok vi på befaring 18. oktober sammen med representanter fra Fylkesmannens miljøvernavdeling og Statens Naturoppsyn. Fylkesmannen signaliserte vilje til å iverksette tiltak for å beskytte hekkeplassen. I første omgang ønsker de å sette opp en informasjonsplakat ved innfallsporten til vannet, med henstilling om å ta nødvendige hensyn. Ferdelsrestriksjoner vil først bli vurdert dersom dette tiltaket ikke fører fram. Det er særlig de første 3 ukene etter klekking det er påkrevd å

unngå forstyrrelser. I denne perioden er det viktig at foreldrene beskytter ungene mot så vel regn som direkte solskinn.

Slike forvaltningstiltak har vært brukt i flere sjøfuglkolonier, men har, så langt vi kjenner det, i liten grad vært benyttet for vern av fiskeørn og andre sårbare rovfuglarter. Problemstillingen er aktuell flere steder, og vi håper denne saken kan signalisere større vilje til å benytte slike virkemidler mer aktivt.

Utfordringer i forvaltning av fiskeørn

Kontakten med offentlige myndigheter om forvaltning av fiskeørn og andre rovfuglarter har avdekket svakheter i myndighetenes arbeid med vern av disse artene. Det har for eksempel vist seg at informasjon om hekkelokaliteter ikke er noen garanti for at hensyn blir tatt i arealplanleggingen. Vi tror dette ofte skyldes sviktende rutiner, tidspress og dårlig intern koordinering hos de etater som behandler planene. Den aktuelle lokaliteten i Norefjell Vest fantes for eksempel ikke på den oversikten over kjente hekkeplasser vi mottok fra Fylkesmannens miljøvern avdeling, på tross av at de var blitt informert om denne allerede i 2002.

Eksemplet fra hogsten i Krødsherad illustrerer behovet for å foreta en løpende ajourføring av hekkeplasser på de offentlige viltkartene. Registreringer gjort for noen år tilbake vil fort bli utdaterte, i takt med at reirplasser går ut og nye kommer til. Skogbruket har imidlertid, uavhengig av dette, et selvstendig ansvar for å foreta egne miljøregistreringer i områder hvor det planlegges hogst. Dersom disse er tilstrekkelig grundige og utføres av kompetent personell, bør de fleste slike verdier kunne påvises. Siden skogbrukets egne miljøregistreringer MiS ikke fokuserer spesielt på registrering av rovfuglreir, er det her ønskelig med et tettere samarbeid mellom skogbruksnæringen og det frivillige ornitologiske miljøet.

Et av mange fiskeørnreir som vil bli fulgt opp neste sesong. Foto: R.Demmo.

Litteratur

- Andersen, T. 1997. Prosjekt fiskeørn i Buskerud – Årsrapport 1996. NOF avd Buskerud, 9s.
- Cramp, S. et.al. (editors) 1980. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol.2: Hawks to bustards: 265-277.
- Génsbøl, B. 1986. Rovfuglene i Europa, Nord-Afrika og Midtøsten. Århus. 384 s.
- Hagemeijer, E.J.M. & Blair, M.J. (ed) 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T&A.D.Poyser, London. 903 s.
- Hagen, Y. 1952. Rovfuglene og viltpleien. Oslo. 621 s.
- Jensen, T. 1996. Prosjekt fiskeørn i Buskerud. Årsrapport 1995. NOF avd Buskerud, 12s.
- Kålås, J.A., Viken, A. & Bakken, T. (red.) 2006. Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken. www.artsdatabanken.no
- Løset, F. 1988. Fiskeørn i Buskerud. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud og Fylkeslandbrukskontoret i Buskerud. Prosjekt skog-vilt. 11 s.
- NOF avd. Oppland 1997. Fugler i Oppland. Lillehammer, 280 s.
- Nordbakke, R. 1994. Fiskeørn *Pandion haliaetus*, i Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.): Norsk fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. s.126.
- Saurola, P. 2005. Monitoring and conservation of Finnish ospreys *Pandion haliaetus* in 1971-2005. Proceedings of the Workshop status of raptor populations in eastern Fennoscandia. Kostomuksha, Karelia, Russia, November 8-10, 2005.
- Steen, O.F. 1993. Fiskeørn i Vestfold i perioden 1984-89. Fauna Vol.46, Nr.3: 150-164.
- Steen, O.F. & Hansen, G. 2001. Osprey *Pandion haliaetus* management in Vestfold county, SE-Norway 1984-98. Vogelwelt 122: 223-226.
- Svensson, S., Svensson M. & Tjernberg, M. 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm: 120-121.
- Widén, P. & Richardson, M. 2000. Copulation behaviour in the osprey in relation to breeding density. The Condor 102: 349-354.

Lokalitetsnavn er utelatt i denne åpne rapporten av vernehensyn.

Loknr	Reir	Kommune	Status	Info status
DR01	a	Drammen	Usikker, må sjekkes	Gammel reirplass ikke kjent, trolig lite aktuelt nå.
FL01	a	Flesberg	I bruk	Hekkeplass siden 1990-tallet.
FL02	a	Flesberg	Usikker, må sjekkes	Hekking omkring 1990.
FÅ01	a	Flå	Utgått	Reiret sist brukt på 1980-tallet. Reiret er nå (2007) rast ned.
FÅ01	b	Flå	Ikke i bruk	Siste rapporterte hekking i 1998. Reiret er fortsatt i god stand.
FÅ02	a	Flå	Ikke i bruk	Gammelt reir, har neppe vært i bruk på mange år.
FÅ03	a	Flå	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2005.
FÅ04	a	Flå	I bruk	Nyoppdaget reir i 2007. Avbrutt hekking i 2007.
FÅ05	a	Flå	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007.
HO01	a	Hole	Usikker, må sjekkes	Aktivitet sist rapportert 1984. Reir ikke gjenfunnet i 1998.
HU01	a	Hurum	Ikke i bruk	Aktivitet i 1995-1997, ikke i 1999 (delvis nedrast), eller 2007.
HU01	b	Hurum	Usikker, må sjekkes	Nyoppdaget reir i 2007, virket relativt nybygd. Ikke i bruk 2007.
HU02	a	Hurum	I bruk	Hekkeplass siden 1990-tallet. Reir falt ned vinteren 1995/1996, men er bygd opp igjen.
HU03	a	Hurum	I bruk	Første rapporterte hekking i 1991. Har trolig hekket her siden.
HU04	a	Hurum	Usikker, må sjekkes	Reir bygd på lokaliteten, men ikke tatt i bruk (2007), HU03b?
KO02	a	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Reiret har falt ned i seinere år. Siste hekking ikke kjent.
KO02	b	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Reir bygd i seinere år etter at KO02a falt ned. Trolig brukt 2006.
KO03	a	Kongsberg	Utgått	Reirtreet blåste ned på 1990-tallet.
KO04	a	Kongsberg	Utgått	Siste hekking i 1996, forlatt 1997, reiret var falt ned i 1999.
KO05	a	Kongsberg	I bruk	Hekkeplass siden 1980-tallet. Hekkeforsøk i 2007 oppgitt.
KO06	a	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Flere hekkinger etter 2000. Ingen aktivitet i 2007.
KO07	a	Kongsberg	I bruk	Nyregistrert reir i 2007. Hekkeforsøk i 2007 oppgitt.
KO08	a	Kongsberg	Usikker, må sjekkes	Hekket på slutten av 1990-tallet. Reiret fortsatt intakt i 2000.
KR01	a	Krødsherad	Usikker, må sjekkes	Aktivitet sist rapportert i 1988. Reir ikke gjenfunnet i 1995.
KR02	a	Krødsherad	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2002, siste hekking i 2006.
KR02	b	Krødsherad	Usikker, må sjekkes	Nytt alternativt "frustrasjonsreir" bygd i 2007.
KR03	a	Krødsherad	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2006. Ingen hekking i 2007.
LI01	a	Lier	Usikker, må sjekkes	Gammel lok., ingen aktivitet i 1992/1993, ikke gjenfunnet i 1996.
MO01	a	Modum	Utgått	Reiret funnet i 1991, siste hekking 1992, reiret er nå falt ned.
MO02	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Reiret funnet i 1994, siste rapporterte hekking i 1995.
MO03	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Gammel opplysning. Reiret ikke gjenfunnet i 1993.
MO04	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Aktivitet rapportert i 1993, men reiret ikke funnet.
MO05	a	Modum	Utgått	Siste hekking i 1993. Reiret er nå falt ned eller reirtreet hogd.
MO06	a	Modum	Utgått	Gammel lok. siden 1950-tallet. Reirtre blåst ned vinteren 1983.
MO07	a	Modum	Utgått	Gammel lok. fra 1970-tallet. Kunstig reir bygd 1996. reirtreet knekt vinteren 1998.
MO08	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Siste rapporterte hekking i 1996. Reir ikke gjenfunnet i 2006.
MO09	a	Modum	Usikker, må sjekkes	Siste rapporterte hekking i 1986. Reir ikke gjenfunnet i 1995.
MO10	a	Modum	Utgått	Siste rapporterte hekking i 1996. Reir ikke gjenfunnet i 2007.
MO11	a	Modum	Utgått	Aktivitet i 1986. Reir ikke gjenfunnet i 1995 eller 2006.
MO12	a	Modum	Utgått	Gammel lok. fra 1970-tallet. Reir ikke gjenfunnet i 1995 / 2007.
MO13	a	Modum	Utgått	Hekking sist rapportert i 1996. Reir ikke gjenfunnet i 2006.
MO14	a	Modum	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2005, siste hekking 2006, aktivitet i 2007.
MO14	b	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Alternativt reir, har trolig ikke vært brukt i seinere år.
MO14	c	Modum	Ikke i bruk	Alternativt reir, har ikke vært i bruk på mange år.
MO15	a	Modum	Brukt siste 5 år	Reir/hekking påvist i 1998. Hekking 2004-2006, aktivitet 2007.
MO16	a	Modum	Ikke i bruk	Hekking fra 1970-tallet fram til 1998. Ingen aktivitet i seinere år.
MO17	a	Modum	I bruk	Aktivitet først rapportert i 1998.
NE01	a	Nedre Eiker	Usikker, må sjekkes	Gammel lok., ikke hekking i 1994, ikke gjenfunnet i 1995 / 1996.
NE02	a	Nedre Eiker	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007.
NE03	a	Nedre Eiker	Brukt siste 5 år	Alternativt reir til ØE01a/ØE01b, ikke hekking de to siste åra.
NS01	a	Nes	Utgått	Gammel hekkeplass, har vært kjent siden 1994.
NS01	b	Nes	Usikker, må sjekkes	Gammelt alt. reir. Reir fortsatt intakt, men ingen aktivitet i 2007.
RI01	a	Ringerike	Utgått	Reir falt ned i 1996.
RI02	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Reir ikke gjenfunnet i 1996.
RI03	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Kun basert på observasjon av fiskeørn i området i 1987.
RI04	a	Ringerike	Utgått	Aktivitet seinest i 1998 (reir delvis falt ned). Utgått i 1999/2000.
RI05	a	Ringerike	Utgått	Aktivitet sist rapportert i 1997.
RI06	a	Ringerike	I bruk	Gammel lokalitet. Avbrutt hekking i 2007.
RI07	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Siste kjente hekking i 1995.
RI08	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Hekking noen år på 1970/80-tallet. Reir ikke gjenfunnet i 1996.
RI09	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Aktivitet sist rapportert i 1983. Reir ikke gjenfunnet i 1996.
RI10	a	Ringerike	Utgått	Reir funnet i 1970 og brukt i mange år fram til 1990-tallet.

Loknr	Reir	Kommune	Status	Info status
RI11	a	Ringerike	Ikke i bruk	Reir delvis falt ned i 1997, oppgitt flere år tidligere.
RI12	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004.
RI13	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004.
RI14	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004.
RI15	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2006. Avbrutt hekking i 2007.
RI16	a	Ringerike	I bruk	Reir trolig etablert på 1990-tallet. Mislykket hekking i 2007.
RI17	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2006.
RI18	a	Ringerike	Utgått	Reiret nå borte, trolig oppgitt for flere år siden pga forstyrrelser.
RI19	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Ny lokalitet funnet i 1996. Ikke gjenfunnet i 2007.
RI20	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Oppdaget 1996, hekking i følge grunneier. Ikke gjenfunnet 2007.
RI21	a	Ringerike	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007.
RI22	a	Ringerike	Usikker, må sjekkes	Ny opplysning i 2007. Tidligere hekkeplass i mange år.
RO01	a	Rollag	I bruk	Nyoppdaget reir i 2001.
RØ01	a	Røyken	Usikker, må sjekkes	Reir (ikke i bruk) funnet i 1997. Ikke gjenfunnet i 2007.
SI01	a	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Hekking sist rapportert i 1986.
SI02	a	Sigdal	Utgått	Reirplass utgått på 1980-tallet.
SI03	a	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Gammelt reir borte i 1996. Siste kjente hekking i nytt reir 1998.
SI04	a	Sigdal	I bruk	Nyoppdaget reir i 2004.
SI05	a	Sigdal	I bruk	Nyoppdaget reir i 2005.
SI06	a	Sigdal	Brukt siste 5 år	Reirplass skal ha vært i brukt siden 2002, siste hekking 2006.
SI07	a	Sigdal	Usikker, må sjekkes	Usikker kildeopplysning (FM), reir ikke påvist i 2007.
ØE01	a	Øvre Eiker	Utgått	Hekking siden 1980-tallet, sist i 1999. Reir blåst ned høst 2003.
ØE01	b	Øvre Eiker	Utgått	Flyttet trolig hit etter at ØE01a falt ned, nytt reir har også falt ned.
ØE02	a	Øvre Eiker	I bruk	Hekkeplass siden 1950-tallet. Reir falt ned/bygd opp noen ganger.
ØE03	a	Øvre Eiker	Utgått	Hekking seinest i 1993. Reir borte i 1996. Ikke gjenfunnet i 2007.
ØE04	a	Øvre Eiker	Usikker, må sjekkes	Mangeårig hekkeplass på 1990-tallet. Reiret er trolig falt ned.
ØE05	a	Øvre Eiker	Utgått	Reiret funnet i 1984, falt ned i 1996.
ØE06	a	Øvre Eiker	I bruk	Hekkeplass siden 1980-tallet. Hekkeforsøk i 2007 oppgitt.
ØE08	a	Øvre Eiker	Utgått	Siste hekking i 1993. Reiret ikke gjenfunnet i 1995/2006/2007.
ØE09	a	Øvre Eiker	Utgått	Gammel reirplass, ikke i bruk 1993. Reir falt ned vinteren 1997.
ØE11	a	Øvre Eiker	Utgått	Skal ha hekket fram til ca.2002 da reiret falt ned.
ØE12	a	Øvre Eiker	Utgått	Hekking i 1987 og muligens i 1988. Ingen spor etter reir i 2007.
ØE13	a	Øvre Eiker	I bruk	Trolig nyetablert på slutten av 1990-tallet etter at ØE09 falt ned?
ØE14	a	Øvre Eiker	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir på 2000-tallet. Aktivitet i 2007.
ÅL01	a	Ål	Utgått	Reir bygd i 1989, hekkeplass på 1990-tallet. Aktivitet sist i 2002.
ÅL01	b	Ål	Usikker, må sjekkes	Kunstig reir bygd 1993, delvis rast ut 1995, mer vinteren 2006/07.

Registrerte lokaliteter i Sande og Svelvik

Loknr	Reir	Kommune	Status	Info status
SA01	a	Sande	Ikke i bruk	Kunstig reir bygd på 1990-tallet? Hekking i 1996 og 1997.
SA02	a	Sande	Brukt siste 5 år	Siste hekking i 2003. Aktivitet i 2005 og 2007. Reir delvis sklidd ut.
SA03	a	Sande	Utgått	Hekking på 1990-tallet, mislykket 2001 reir blåst ned vinteren 02/03.
SA04	a	Sande	I bruk	Kunstig reir, vellykket hekking 2002, hekking i 2006 og 2007.
SA05	a	Sande	I bruk	Kunstig reir, 1. hekking i 1997, mislykket i 2003, hekking 2007.
SA06	a	Sande	Ikke i bruk	Kunstig reir, hekkeforsøk på slutten av 1990-tallet.
SA07	a	Sande	Utgått	Kunstig reir, hekket på 1990-tallet og i 2005. Falt ned vinteren 06/07.
SA08	a	Sande	I bruk	Fast hekkeplass i flere år, hekking i 2007.
SA09	a	Sande	Ikke i bruk	Kunstig reir, har ikke vært i bruk på 2000-tallet.
SA10	a	Sande	Brukt siste 5 år	Sannsynligvis fast hekkeplass tidligere. Rugging 2005, aktivitet 2007.
SV01	a	Svelvik	Ikke i bruk	Kunstig reir, trolig brukt på 1990-tallet, men ikke på 2000-tallet.
SV02	a	Svelvik	Utgått	Hekket til ca.2000, ikke i 2002-2005, reiret falt ned vinteren 2006/07.
SV03	a	Svelvik	Ikke i bruk	Kunstig reir, hekking påvist i 1996 og 1997, men ikke siden.
SV04	a	Svelvik	Ikke i bruk	Skal ha hekket her tidligere, men ikke på 2000-tallet.
SV05	a	Svelvik	Utgått	Siste vellykkede hekking i 1999. Reiret delvis rast ned etter 2004.
SV06	a	Svelvik	Utgått	Siste hekking påvist i 1998, reiret gradvis rast ned etter 2001.
SV07	a	Svelvik	Ikke i bruk	Kunstig reir, har hekket her tidligere, men ikke på 2000-tallet.
SV08	a	Svelvik	Ikke i bruk	Hekking påvist i 1997, ikke benyttet seinere.
SV09	a	Svelvik	Ikke i bruk	Hekking påvist i 1996, ikke benyttet seinere.
SV10	a	Svelvik	Utgått	Hekking påvist i 1996/1997, uvisst siden. Lokaliteten er nå hogd ut.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud					
Registrerings skjema for FISKEØRN					
Lokalitetsdata					
Lokalitetsnr:	Kommune:	Lokalitetsnavn:	UTM (WGS84):	GPS	Fylke:
Lokalitetsbeskrivelse (landskap, beliggenhet, skogstype, utkikkspunkt o.l.)			Høyde over havet (m):		
Reirdata (reirtre art og type/deletre e.l., høyde, plassering, reirets tilstand, nytt, stort/gammelt, kunstig reir o.l.):					
Påvirkning (hogst i området, avstand til nærmeste vei, hytte, kraftlinje o.l.):					
År sist besøkt:		Status (kryss av):	Ingen aktivitet	Aktivitet	Hekking
Kontroll av lokalitet					
År:	Dato:	Klokkeslett (fra-til):	Observatør(er):		
Observasjoner (ingen aktivitet, aktivitet, antall ind, adferd, reirets/reirtreets tilstand, spesielle værforhold, fiskeplasser o.l.):					
Hekkeopplysninger (enkeltindivid/par sett, kurtise/parring, reirbygging, rugende fugl, unger/mating):					
Antall unger:		Andre rovfugler og rødlistearter observert i området:			
Observerte endringer (i lokalitet, nye trusler, inngrep, forstyrrelser o.l.):					
Timer brukt:		Kilometer kjørt:		Direkte kostnader:	

Utfylt skjema returneres til: Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen; steinarstue@c2i.net

Norsk Ornitologisk Forening Buskerud Fylkeslag

Referat fra årsmøte for 2006

Tid: 22.03.2007, kl. 18.30

Sted: Lions Club's lokaler, Mjøndalen

Til stede: 10 personer deltok på årsmøte (Egil Mikalsen, Tonny Andersen, Jens Erik Nygård, Jan Mjåland, Per Ø. Klunderud, Terje Bakken, Sigrun Bjerve, Steinar Stueflotten, Ole Temtemoen og Anders Hals.)

Årsmøteinnkalling og dagsorden:

Innkalling og dagsorden ble godkjent uten kommentarer, Egil Mikalsen valgt som møteleder, Tonny Andersen valgt som referent.

Årsberetning:

Ble lest opp av Egil Mikalsen uten kommentarer.

Årsregnskap:

Terje Bakken redegjorde for regnskapet som viser et overskudd på 544,- og en egenkapital på 8635,-

Prosjekter:

Steinar Stueflotten fortalte om hekkefugltakseringen i buskerud som er et prosjekt i regi av NOF sentralt. Dette skal i løpet av en toårs periode gå over i en ny prosjektform som skal organiseres av DN.

Sjøfugltellingene har ikke hatt noen aktivitet dette året, men fortsetter som før hvert andre år framover.

Prosjekt Fiskeørn er et nystartet prosjekt i samarbeid med Naturvernforbundet i Buskerud. 2007 blir første året for prosjektet som er planlagt å gå frem til 2011. Det er nedsatt en styringsgruppe for prosjektet som består av Steinar Stueflotten, Tor Erik Jelstad, Per Øystein Klunderud og Tonny Andersen.

Eget prosjektmøte ble avholdt etter avsluttet årsmøte kl. 19.15 – 21.45, informasjon om dette finnes på NOF Buskeruds hjemmeside. Totalt 18 personer deltok på prosjektmøtet.

Valg

Valgkomiteen innstilte til gjenvalg på alle postene, Årsmøte mente det var fornuftig å få inn en lokal representant til å erstatte Torkild Svorkmo Lundberg hvorpå Anders Hals stilte seg til disposisjon og ble valgt inn som nytt styremedlem av årsmøtet.

Styret for 2007 vil bestå av følgende:

Leder:	Egil Mikalsen	Gjenvalg
Nestleder:	Tonny Andersen	Gjenvalg
Kasserer:	Terje Bakken	Gjenvalg
1.styremedlem:	Jan Mjåland	Gjenvalg
2.styremedlem	Anders Hals	Ny valgt
Varamedlem:	Erland Tollefsen	Gjenvalg
Revisor:	Per Øystein Klunderud	Gjenvalg

Egil Mikalsen er også gjenvalgt som Landsmøte representant.

Kontingent:

Ble vedtatt å holdes uforandret med 5,- pr medlem for 2007.

Innkomne forslag:

Ingen.

Hjemmesiden:

www.nofbuskerud.net

Organiseres og oppdateres av Jens Erik Nygård. Det meste som foregår av aktiviteter på fuglefronten legges ut, men Web utgaven av Buskskvetten har god plass til flere artikler og annet stoff.

Eventuelt:

Året begynte med mye fokus rundt fugleinfluensaen. Foreningen hadde noen henvendelser fra media rundt dette

Egil Mikalsen informerte om NOF sentralt og det kommende landsmøte. Generelt kan det sies at det er lite informasjon som kommer til fylkesavdelingen. Forslag fra Per Øystein Klunderud om at styret bør vurdere hvordan informasjonen og kontakten med NOF sentralt kan bli bedre.

Anders Hals fortalte om en spesiell episode hvor politiet var tilkalt for å avlive en skadet måke, hvor politiet avfyrte 3 skudd.

Årsmøte ble avsluttet kl. 19.15

Tonny Andersen

- referent -

Kongeørn i Buskerud

Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2007

Bestandsstatus og trusler

Thor Erik Jelstad, Lars Egil Furuseth og Per Furuseth

Flaps out! Ungfugl av kongeørn kommer inn for landing. Foto: Thor Østbye

November 2007

Sammendrag

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av bestand og reproduksjon hos kongeørn i Buskerud i 2007. Hekkebestanden estimeres til å ligge i intervallet 46-53 par. Tilsvarende tall for 10 år siden var 40-45 par. Oppjusteringen av bestandsanslaget mener vi i hovedsak kan tilskrives økt kunnskap. Men samtidig har det antakelig skjedd en viss ekspansjon mot lavereliggende områder i sør. Arten hekker nå flere steder i skogområder langt fra fjellskogen, hvor den har sin hovedutbredelse. Reproduksjonen i 2007 var på minst 22 unger, og vurderes som tilfredsstillende. Tar vi hensyn til at hekking i noen revir trolig er oversett, tilsvarer det en årlig reproduksjon på ca 0,5 unger pr. territorielt par.

Bestandstettheten varierer en god del mellom de ulike områdene i fylket. Den tettste bestanden finner vi i nedre del av Hallingdal og grenseområdene mot Krødsherad og Ringerike. Her ligger hekkelokalitetene med gjennomsnittlig 8-9 km avstand.

Økt hyttebygging og ferdsel i fjellskogen er trolig den enkeltfaktor som har størst negativ innvirkning på bestanden. Kongeørna starter hekkesesongen allerede i mars, på samme tid som ferdselen i fjellet er på sitt høyeste. Bli den forstyrret ved reirplassen på denne tida, kan hekkesesongen lett spoles. Dette er et forhold som myndigheter og grunneiere må ta hensyn til ved hytte- og turistutbygging, ved skogsdrift og ved planlegging av stier og skiløyper.

Innledning

Hensikten med denne artikkelen er å presentere en sammenstilling av det kartleggingsarbeidet som er gjort i det frivillige ornitologiske miljøet i 2007, gi en bestandsstatus og peke på de trusler kongeørna er utsatt for. Mange personer fra forskjellige miljøer har i en årrekke drevet kartlegging i privat regi i ulike deler av fylket. Det har imidlertid vært liten intern koordinering mellom disse miljøene. En konsekvens av dette er at det finnes få rapporter som gir en samlet status for fylket.

Kongeørnbestanden i Buskerud ble i 1998 anslått til 34-45 par (Gjershaug & Steen 1998). Tallene angir henholdsvis minimum (antall sikre) og maksimum (tillagt sannsynlige og mulige) hekkende par. Furuseth (1995) angir 35-38 par, mens Steen (1997) antar bestanden ligger mellom 40 og 45 par. I en delutredning fra NINA til rovdrymeldingen ble hekkebestanden i 2002 estimert til 45-50 par (Gjershaug & Nygård 2003). I rapporten fra NINA er det uklart om det er tatt hensyn til at ikke alle revir til en hver tid er besatt.

I rovdrymeldingen ble hekkebestanden på landsbasis i 2002 beregnet til å være mellom 900 og 1200 par. Så sent som i 1980 ble den norske bestanden estimert til å være så lav som 214-654 par (Fremming 1980). Den oppjusteringen av bestandsanslaget som har skjedd de siste årene er sannsynligvis i hovedsak et resultat økt kunnskap, selv om det i noen områder nok har skjedd en viss bestandsøkning (Gjershaug & Nygård 2003). Våre undersøkelser indikerer at også i Buskerud er bestanden større enn tidligere antatt. Særlig i de søndre deler av artens utbredelsesområde er det de siste årene gjort en rekke hekkefunn utenfor det som har vært oppfattet som artens tradisjonelle hekkeområder. Det skyldes trolig at disse områdene tidligere har vært mangelfullt undersøkt. Kongeørn kan opptre ytterst anonymt ved hekkeplassen, og kan derfor lett bli oversett ved overflatiske undersøkelser.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) startet våren 2007 et prosjekt for kartlegging av kongeørn i Buskerud og Telemark. Prosjektet har sin bakgrunn i et ønske om økt kunnskap, som følge av at kongeørn i rovdrymeldingen ble innlemmet i rovviltforvaltningen på linje med de store rovpattedyrene. DNs prosjekt koordineres av en innleid person hos Fylkesmannen i Telemark, miljøvernavdelingen. Prosjektet har ikke noe formelt samarbeid med det organiserte ornitologiske miljøet i Buskerud.

Organisering og kartleggingsmetode

Denne rapporten er basert på en sammenstilling av resultater fra miljøer som i stor grad har arbeidet uavhengig av hverandre. I tillegg til det arbeidet vi selv har gjort, har vi benyttet opplysninger fra Magne Ove Furuseth (Hol), Martin Lindal (Hemsedal) og Bent Fjeldheim (Hemsedal). For noen av lokalitetene har vi også brukt muntlige opplysninger fra DNs prosjekt. I tillegg har vi fått nyttig informasjon fra enkeltpersoner, særlig i jegermiljøet. Vi retter en takk til alle som har bidratt med opplysninger. All kartlegging har skjedd uten økonomisk støtte og på helt ideell basis.

Egglegging hos kongeørn skjer normalt fra midten av mars til begynnelsen av april. I tiden før egglegging er parene svært aktive, både med reirbygging, revirflukt og fluktlek. Par som ikke går til hekking, kan seinere på sommeren være vanskelig å oppdage. Tidlig på våren er derfor en utmerket tid å drive inventering på, ikke minst når det gjelder å finne alternative reirplasser. Reirene plasseres ikke sjelden bak små busker (einer, bjørk), og er noen ganger umulig å oppdage hvis man ikke ser fuglene fly inn på reiret. Inventering på våren skjer gjerne ved å finne et punkt med godt utsyn mot og på betryggende avstand fra kjente eller potensielle hekkeberg (minimum 1 km), slik at fuglene ikke blir affisert av observatøren. Observasjonsperiodene er vanligvis på 2-4 timer.

Deretter har vi kontrollert reirplassene i siste halvdel av april for å konstatere ruging, medio mai for å sjekke om det er unger i reiret og videre utover sommeren og høsten for å kontrollere hekkeresultat og utflydde unger. Før ungene er store nok til ringmerking, skjer observasjonene på minimum 500 meters avstand.

Med begrensede ressurser har det ikke vært mulig å følge opp alle kjente og potensielle lokaliteter så godt som ønskelig. Det krever for eksempel meget grundige undersøkelser før man kan konkludere med at et revir ikke er besatt eller at et par ikke hekker. De resultater vi presenterer for reproduksjon og bestand er derfor minimumstall.

Undersøkelsesområde

I utgangspunktet dekker vår kartlegging hele fylket. Det er likevel en del områder som er mangelfullt undersøkt både i denne og tidligere kartlegginger. De siste års hekkefunn i lavereliggende områder langt fra fjellskogen har utvidet det aktuelle kartleggingsområdet.

Resultater

Revir

Tabell 1. Fordeling av kjente revir på kommuner

Kommune	Kjente revir	Areal, km ² *) 300-1500 moh	Km ² Pr revir
Kongsberg	1	591	591
Ringerike	4	899	225
Flå	6	631	105
Nes	4	768	192
Gol	1	513	513
Hemsedal	5	649	130
Ål	4	1019	255
Hol	11	1623	148
Sigdal	4	650	163
Krødsherad	2	234	117
Flesberg	2	436	218
Rollag	2	401	201
Nore og Uvdal	12	2494	208
Sum	58	10908	188

*) Arealstatistikk 2003, Statens Kartverk.

Flere revir strekker seg over 2 kommuner (i et tilfelle 3) og hvor det finnes reirplasser i begge kommuner. Fordeling på kommune må derfor i noen tilfeller bli skjønnsmessig, basert på hvor den største delen av reviret antas å ligge og på hvilke reirplasser som har vært mest benyttet de siste årene. Siden det trolig har skjedd en viss økning i bestanden, synes det i noen tilfeller å ha skjedd en endring av revirgrensene.

Kolonnen til høyre i tabell 1 viser km²/revir basert på arealet i høydeintervall 300-1500 moh. Tallene gir en pekepinn på hvor det er huller i vårt materiale. Ubekreftede opplysninger fra Kongsberg indikerer 1-2 revir i tillegg til det vi har funnet. Aktuelle områder er Lågendalen, Skrim og Meheia. I Ringerike foreligger det interessante observasjoner både fra Vikerfjell og Nordmarka. Videre synes det klart at Gol er for dårlig kartlagt. Også fra andre områder foreligger det interessante opplysninger vi ikke har rukket å følge opp. Vi antar det i Buskerud finnes minst 5 revir som ikke er kartlagt.

Reirplasser

Tabell 2. Fordeling av revir etter type av reirplasser.

Kommune	Berg	Tre	Berg og Tre	Sum
Kongsberg	1	-	-	1
Ringerike	3	-	1	4
Flå	4	-	2	6
Nes	4	-	-	4
Gol	1	-	-	1
Hemsedal	5	-	-	5
Ål	3	-	1	4
Hol	10	-	1	11
Sigdal	3	-	1	4
Krødsherad	1	1	-	2
Flesberg	1	-	1	1
Rollag	1	-	1	2
Nore og Uvdal	10	-	2	12
Sum	47	1	10	58

Tabellen viser fordeling av revir med kjente reirplasser 1) kun i berg 2) kun i tre og 3) både i berg og tre.

Steen (1997) og Furuseth (1995) opplyser at samtlige reir i deres undersøkelser ligger på berghyller. Så langt vi kjenner det, er den første

registrerte trehekkning i nyere tid fra 2000 (Modum, T.E. Jelstad upubl.). I Nore og Uvdal, hvor trehekkning første gang ble registrert i 2001, foreligger det uverifiserte opplysninger om trehekkning også på slutten av 90-tallet. De siste årene er det imidlertid gjort en rekke hekkefunn i trær. I perioden 2000-2007 er det registrert i alt 15 forskjellige reirplasser i trær, herav 14 i furu og 1 i gran. Det er grunn til å tro at trehekkning har vært oversett i tidligere undersøkelser og at de mange reirfunn i trær de siste årene skyldes at vi har blitt mer oppmerksom på dette forholdet. I noen tilfeller kan det også skyldes mangel på hekkeplasser i berg, i takt med en ekspansjon mot lavereliggende skogområder. I de fleste områder med trehekkning er det likevel tilsynelatende god tilgang på hekkeplasser i berg. Hovedtyngden av reirplassene finner vi fra nedre del av fjellskogen (ca 600 moh) og opp i bjørkebeltet. Høyeste beliggende reirplass er ca 1300 moh (Hol), mens den laveste ligger på 320 moh (Ringerike).

Mange av hekkeplassene i berg ligger i påfallende små bergvegger. Hva som er årsaken til dette er uklart. En mulig forklaring er at slike plasser er mindre værutsatt og derfor mer egnet for en art som starter hekking allerede i mars, mens det ennå kan være full vinter i fjellskogen.

Over: Typisk reirplassering i furu i bratt skogli.

Til venstre: I noen tilfeller ligger reirplassen lett tilgjengelig. Reiret ligger godt skjult nesten i toppen på treet.

Foto: Thor Erik Jelstad

Hekkeresultater

Tabell 3. Hekkeresultater 2007

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte revir	Ingen Aktivitet	Aktivitet*)	Oppgitt hekking	Vellykket hekking	Unger
Kongsberg	1	1	-	1	-	-	-
Ringerike	4	4	-	1	1	2	3
Flå	6	6	-	3	2	1	2
Nes	4	4	-	3	-	1	1
Gol	1	1	-	-	-	1	1
Hemsedal	5	5	-	3	-	2	2
Ål	4	3	2	1	-	-	-
Hol	11	11	3	3	1	4	5
Sigdal	4	4	-	2	-	2	2
Krødsherad	2	2	-	-	-	2	2
Flesberg	2	2	-	1	-	1	1
Rollag	2	2	-	2	-	-	-
Nore og Uvdal	12	10	4	3	-	3	3
Sum	58	55	9	23	4	19	22

*) Med Aktivitet menes observasjon av utfargete par, enkeltindivider eller reirbygging.

Tallene viser en ungeproduksjon på 0,40 pr kontrollert revir og 0,48 pr revir med registrert aktivitet. Ideelt sett burde det vært kontrollert antall utflydde unger. Av ressursmessige årsaker har det ikke vært mulig. Med ett unntak har imidlertid kontrollen skjedd så seint i hekketida at vi anser det lite sannsynlig at det har skjedd

frafall etter kontroll. I 3 av revirene har det vært 2 unger.

I Flå kommune registrerte vi 2 lokaliteter hvor ungen døde noen uker etter klekking. Og i Hol omkom 1 unge etter at reirtreet skled ut etter kraftig regnvær, og ungen ble liggende klemt under reiret. I det siste tilfellet har foreldrene en

periode fortsatt å bringe byttedyr til reiret, muligens fordi de har hørt ungen under reiret. Ingen av disse er regnet med i oversikten over antall unger. Ved en annen lokalitet i Flå hadde begge ungene falt ned fra reiret (trehekking). Foreldrene hadde foret ungene en tid og "pyntet" rundt plassen ungene satt. Ungene ble plassert opp i reiret igjen i forbindelse med ringmerking, og var tilsynelatende friske.

Som påpekt ovenfor, er det rimelig å tro at vi har oversett hekking i noen av de kjente revirene. Den reelle ungeproduksjonen målt i unger pr revir, ligger derfor trolig noe høyere enn 0,40. Vi antar den ligger i intervallet 0,40-0,45 unger pr revir. Av tabellen framgår det videre at det er registrert kongeørn i 46 av 55 kontrollerte revir, dvs. at 84 % av revirene er besatt. Også her er det sannsynlig at det reelle tallet ligger noe høyere. Ungeproduksjonen pr territorielt par ligger derfor trolig omkring 0,5.

I 4 TOV-områder (terrestrisk overvåking) i Sør-Norge var reproduksjonen 1993-2006, målt i unger pr territorium hhv. 0,63, 0,47, 0,36 og 0,34 (Framstad 2007). Svenske og finske studier viser en gjennomsnittlig årlig produksjon pr territorielt par på ca 0,5 (ArtDatabanken 2006). Både norske og utenlandske studier viser betydelige variasjoner i reproduksjon, både mellom områder og fra et år til et annet. Det kan derfor ikke trekkes noen slutninger ut i fra tallene for et enkelt år. Noen par får fram unger år etter år, mens andre par sjelden lykkes. Et par i Sigdal har for eksempel fått fram unger hvert år i perioden 2001-2006.

Ser vi på den geografiske fordelingen, synes hekkeresultatene å være noe dårligere i nord enn i sør. For eksempel er det i Ål og Hemsedal bare 2 unger på 8 kontrollerte revir. Vi er usikre på hvordan dette skal tolkes. En mulig forklaring er dårligere tilgang på byttedyr i nordfylket. I den søndre del av utbredelsesområdet har vi registrert gode bestander av skogsfugl. Det er dog ikke gjort noen systematiske undersøkelser som kan belegge en slik antakelse. En annen forklaring kan være forskjellig intensitet i kartleggingsarbeidet. I søndre del er det i år lagt mer arbeid i inventeringen enn tidligere år. Spesielt er det lagt vekt på å lete opp alternative reir i kjente revir. Det har resultert i mange nye reirfunn.

Populasjonsstørrelse

Som nevnt ovenfor ble hekkebestanden i Buskerud estimert til 45-50 par i 2002. Dersom vi legger til grunn 58 revir, slik vi har registrert, og antar at 84 % av disse er besatt, får vi 49 par. Tar vi hensyn til at det kan finnes noen uoppdagede revir, blir estimatet i overkant av 50 par. På den

annen side er vi i noen tilfeller i tvil om de revirene vi har registrert faktisk er egne revir. Det er videre mulig at en grundigere kartlegging vil vise at andelen besatte revir er høyere enn 84 %.

Oppsummert estimerer vi hekkebestanden til å ligge i intervallet 46-53 par.

Kongeørna velger ikke sjelden små berg som hekkeplass. Foto: Thor Erik Jelstad

Populasjonstetthet

Ved beregning av populasjonstetthet bør større områder ses under ett for å redusere usikkerhet knyttet til bestandsstørrelse og revir som strekker seg over flere kommuner. Dersom vi legger til grunn at revirene i hovedsak befinner seg i høydeintervallet 300-1500 moh, finner vi følgende tetthet for disse områdene (rundet av til nærmeste 10 km²):

Område	Km ² /revir
Sigdal, Krødsherad, Flå og Nes	140
Gol, Hemsedal, Ål og Hol	180
Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal	210

De lave tetthetene i Numedal og Øvre Hallingdal (Hardangervidda, Nordfjella) gjenspeiler de store arealene med høyfjell i disse områdene – arealer som trolig i liten grad benyttes av kongeørna.

I noen områder er bestandstettheten vesentlig høyere enn tallene ovenfor. Spesielt gjelder dette Flå og grenseområdene mot Ringerike, Nes og Krødsherad. Gjennomsnittet av nærmeste naboavstand for 11 reir i dette området er 8,6 km og nærmeste avstand mellom bebodde reir i 2007 var 7,5 km. Det er grunn til å tro at villreinstammen på Norefjell, høy elgtetthet med god tilgang på åtsler vinterstid, og rikelig tilgang på hekkeplasser gir grunnlag for den tette bestanden vi finner i disse områdene.

Steen (1997) fant 120 km²/par i sine undersøkelser i indre deler av fylket, mens Furuseth (1995) angir 170 km²/par.

Ringmerking

Det er i 2007 ringmerket i alt 5 unger i 4 forskjellige reir. All ringmerking er utført av Lars Egil Furuset. Ungene fordeler seg slik:

Kommune	Lokaliteter	Unger
Flå	1	2
Hol	2	2
Nore og Uvdal	1	1
Sum	4	5

Fra ringmerkingsarbeidet. Foto: Per Furuset

Forvaltning og trusler

På den nye rødlista (Kålås m.fl. 2006), er kongeørn klassifisert som NT – Nær truet. Menneskelige faktorer som påvirker bestanden negativt er blant annet: Skogbruk, faunakriminalitet, kraftlinjer, arealinngrep, støy og ferdsel (forstyrrelser i hekketida).

De siste årene har det vært en omfattende hyttebygging i fjellområdene i Buskerud. Vårt fylke er sammen med Oppland det største hyttefylket i landet. Dette har medført økt trafikk i fjellområdene, særlig på ettervinteren og våren. Nettopp i denne perioden er kongeørna mest ømtålig for forstyrrelser. Både skiløping og snøskutertrafikk i hekkeområdene medfører risiko for utilsiktede forstyrrelser, som i verste fall kan medføre at hekking blir oppgitt. I motsetning til vårt naboland, finnes det i Norge ingen offisielle retningslinjer for forvaltning av arten. I en utredning for miljøverndepartementet oppsummerer Fremming (1984) sine anbefalinger slik:

- Stier med mye ferdsel bør unngås nærmere enn 0,5 km.
- Skiløyper bør legges opptil 1 km fra lett tilgjengelige reirplasser
- Isfiske bør unngås innenfor utsyn av reir under 1 km unna
- Bilveier bør unngås nærmere enn 0,5 km, hvis nærmere utenfor utsyn fra reirene
- Hytter kan tolereres enkeltvis eller noen få 0,5-1 km unna og helst utenfor utsyn
- Større hytteområder bør helst ligge over 2 km unna. I flatt terreng kreves større hensyn enn i bratt terreng

Den svenske ArtDatabanken (ArtDatabanken 2006) angir at det ikke skal forekomme forstyrrende aktivitet nærmere enn 500 meter i perioden januar-juli. Videre skal skogsveier i områder med kongeørnreir være stengt i perioden februar-mai og snøskuterløyper skal ledes utenom hekkeområdene.

Skiløype anlagt for nær og i direkte utsyn fra reirplass. Foto: Thor Erik Jelstad.

Vår erfaring er at det er forskjeller på hvor tolerante de enkelte par er. Par som hekker nær områder med regelmessig trafikk, synes i mange tilfeller å ha betydelig toleranse for aktivitet nær reirplassen så lenge denne ikke oppfattes som truende. Vi har flere eksempler på reirplasser som ligger nær gårder, tett inntil riksveier og hytte- og seterområder. Trolig er det også individuelle forskjeller på fuglene. De samme erfaringer er gjort i andre fylker (Jan Ove Gjershaug pers.medd.). På den annen side har vi eksempler på par som år etter år avbryter hekkingen, hvor forstyrrende trafikk kan være forklaringen. Furuset (1995) angir flere hekkeplasser som ligger utsatt til for forstyrrelser fra hytte- og turisttrafikk. Minst en av disse hekkeplassene er i dag utgått på grunn av hyttebygging og økt ferdsel. Siden kongeørna ikke sjelden avbryter hekking av naturlige årsaker, kan det være vanskelig å

påvise effekten av menneskelige forstyrrelser. Vi kjenner et tilfelle i Hol fra noen år tilbake hvor hekking ble oppgitt etter at noen skiturister hadde slått seg til under hekkeplassen.

Vi har både i år og tidligere tatt opp med Fylkesmannens miljøvernnavdeling saker hvor vi mener det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn. I år har vi pekt på skiløyper i Sigdal kommune som er anlagt for nær en av hekkeplassene, og skiløyper og turstier som er anlagt for nær hekkeplasser i Skrimfjellene i Kongsberg. Kontakten med offentlige myndigheter om forvaltning av kongeørn og andre rovfuglarter har etter vårt syn avdekket svakheter i myndighetenes arbeid med vern av disse artene. Det har vist seg at informasjon om hekkeområder ikke er noen garanti for at hensyn blir tatt i arealplanleggingen. Vi tror dette ofte skyldes sviktende rutiner, tidspress og dårlig intern koordinering hos de etater som behandler planene. Vi savner en klarere vilje til å ta hensyn til kongeørnas hekkeplasser ved planlegging av hytteområder og løypenett.

Fra andre fylker, eksempelvis i Nord-Norge og Vest-Agder, har det vært mye konflikter rundt kongeørn og husdyr/tamrein. Det har vært et økende krav om skadefelling og endog krav om bestandsreduksjon. I vårt fylke er tapstallene små, og konfliktene få. Dette og en balansert rovviltforvaltning i regionen, gjør at vi tror det på kort sikt er lite sannsynlig at det kommer krav om økt skadefelling. Endringer i det politiske regime, kan imidlertid endre på denne situasjonen.

Fra Telemark har det i år kommet rapporter om egg og unger som er fjernet fra flere reirplasser (NRK Østafjells 22.8.2007) og i fjor høst ble det kjent at det var hengt opp en innretning for å skremme vekk kongeørn fra et reir i Vest-Telemark (Varden 6.10.2006). Vi kjenner ikke til noen tilfeller av faunakriminalitet mot kongeørn i vårt fylke i 2007. I fjor ble det etterforsket et tilfelle i Flå hvor det var satt opp en barhytte ved en reirplass, skjønt det er tvilsomt om dette var knyttet til noen ulovlige handlinger. Ved en hekkeplass i Flesberg har det vært påfallende mange avbrutte hekkforsøk, uten at det har vært mulig å fastslå årsaken.

Vi hører av og til rykter om faunakriminalitet mot kongeørn, og kan naturligvis ikke se bort fra at det forekommer. Og i media rapporteres det av og til om kongeørn som har blitt skutt under småviltjakta. Også i vårt fylke har det forekommet. Vi tror imidlertid ikke dette har noe stort omfang, og bestandsutviklingen i

fylket tilsier at dette neppe påvirker bestanden i vesentlig grad. Holdningen til rovfugl i jegermiljøet har etter vår oppfatning endret seg i positiv retning de siste årene.

Mange kongeørner blir tiltrukket av åtsler etter vilt som er påkjørt av tog (og bil), og blir dermed selv utsatt for påkjørsel. Bare i Hallingdal blir det nesten hver vinter kjørt i hjelørn på denne måten.

Avslutning

Våre undersøkelser viser at Buskerud har en livskraftig kongeørnbestand. Økningen i bestandsestimatene fra undersøkelsene på 90-tallet, mener vi i hovedsak skyldes økt kunnskap. Men samtidig har det sannsynligvis skjedd en viss ekspansjon mot lavereliggende områder i sør.

Kongeørn er en art med høy levealder og langsom reproduksjon. Endringer i reproduksjonen vil derfor først etter mange år slå ut i endret bestand. Dette sammen med at den i sin natur alltid vil være en relativt fåtallig art, gjør at det er behov for løpende overvåking av bestandssituasjon og reproduksjon. Vi håper å kunne opprettholde et nettverk av interesserte ornitologer i fylket som kan følge opp det arbeidet som har vært nedlagt igjennom mange år, og hvor naturverntanken står sentralt.

Artikkelforfatterne

Thor Erik Jelstad
Søyaveien, 3340 Åmot

Lars Egil Furuseth
3580 Geilo

Per Furuseth
3577 Hovet

Litteratur

ArtDatabanken 2006-05-26.

Faktablad: Aquila chrysaetos – kungsörn.
Förf. Martin Tjernberg 2001. Rev. Martin
Tjernberg 2005. www.artdata.slu.se

Framstad, E. (ed.) 2007.

[Natur i endring](#). Terrestrisk naturovervåking
i 2006: Markvegetasjon, epifytter,
smågnagere og fugl. - NINA Rapport 262.
117 pp.

Fremming, O.R. 1980.

Kongeørn i Norge. Viltrapport 12 (63 s.).
DVF, Trondheim.

Fremming, O. R. 1984.

Forvaltning omkring kongeørnreir.
Utredning for miljøverndepartementet 1984.

Furuseth, Per 1995.

Rapport fra kongeørnundersøkelser i
Buskerud i 1994. Rapport til Fylkesmannen
i Buskerud, miljøvernavdelingen.

Gjershaug, J.O. & Nygård, T. 2003.

Utredninger i forbindelse med ny
rovviltmelding. Kongeørn i Norge: Bestand,
predatorrolle og forvaltning. – NINA
Fagrapport 58: 25 pp.

Gjershaug, J.O. & Steen, O. F. 1998.

Kungsörnens status i Norge. –Kungsörnen
1998: s. 2-8.

Kålås, J.A., Viken, A. & Bakken, T. (red.) 2006.

Norsk Rødliste 2006. Artsdatabanken.
www.artsdatabanken.no

Steen, O. F. 1997.

Kungsörnens status i Buskerud fylke,
Sydnorge. –Kungsörnen 1997: s. 16-27.

Gressender i Buskerud

Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen, e-post: steinarstue@c2i.net

De fleste gressendene er trekkfugler som forlater Buskerud om vinteren. Det er bare den vanligste arten stokkanda som opptrer som regulær og tallrik vinterfugl i fylket, mens brunnakke og krikvand kan opptre til dels tallrikt på trekket. Blant gressendene fins det også sjeldne og fåtallige arter som snadderand, stjertand, knekkand og skjeand. Denne beskrivelsen er basert på kunnskapen som LRSK for tiden har om disse artenes forekomst i Buskerud.

Brunnakke *Anas penelope*

Vidt utbredt art i den boreale sonen av Palearktis. Hekker spredt over store deler av Norge, men heller sjeldent i lavlandet på Østlandet. Norsk bestand er anslått til 3.000-6.000 par, populasjonstendens trolig stabil.

Forekomst i Buskerud

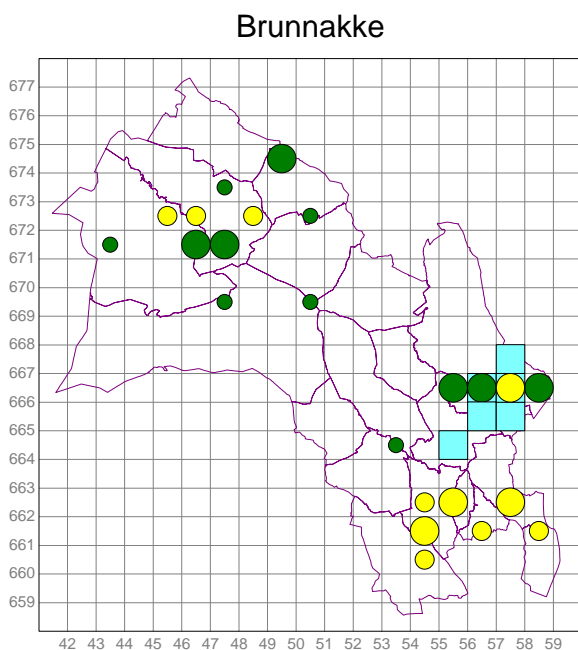
Status: Fåtallig og heller sjelden hekkefugl, vanlig på trekket vår og høst, normalt fåtallig og noe uregelmessig overvintrende.

størrelsen er vanskelig å anslå, men det hekker sannsynligvis ikke mer enn 30-50 par i Buskerud.

Foto: S.Stueflotten

Brunnakke hann Miletjern, Nedre Eiker 28.10.06

Grønne prikker: 10x10 km ruter med Atlas hekkedekoder (D, C og B), gule prikker: ruter med trekkobservasjoner, og lyseblå ruter: vinterobservasjoner.

Bestand: Brunnakken hekker spredt og fåtallig i lavereliggende, nordboreale fjellstrøk i øvre deler av fylket, mer sjeldent ved skogstjern i sørlige deler, der hekking er påvist tre steder i Ringerike: Vesleflåtan ved Oppkuven i 1981, Solbergstjern ved Tyrstrand i 2004 og 2005, og Væleren i Holleia i 2006. Bestand-

Trekk: Brunnakken ankommer normalt de sørlige delene av fylket i begynnelsen av april, gjennomsnittlig ankomstdato: 06.04. (20 år), tidligst Linnestranda, Lier 22.03.07 (R.E.Andersen), til nordfylket gjennomsnittlig 18.04 (9 år). Sjelden mer enn 20-30 ind sammen på vårtrekket i månedsskiftet april/mai. Høsttrekket foregår fra slutten av august og ut oktober. Seineste observasjon i gjennomsnitt er 07.11. (14 år). Det er relativt vanlig med flokker på 40-60 ind i september-oktober, maks 550 ind Steinsvika, Hole 17.10.91, 120+ ind Juveren, Ringerike 21.10.01 og 100+ ind Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.10.02. I trekketidene kan brunnakker påtreffes i vann, tjern og større elver mange steder i Buskerud, og Nordre Tyrifjorden kan trolig oppvise flere brunnakker over lengre tid enn noe annet våtmarksområde i innlandet i Sør-Norge (Ree 1995).

Overvintring: Brunnakker overvintrer i varierende antall i Tyrifjords-området i milde og isfrie vintrer, tallrikt enkelte vintrer.

Observert i Kongsberg 18.01.37 (P.Auerdahl).

1M Vikersund 06.12.90 – 19.01.91 (B.H.Larsen).

220 ind Steinsfjorden 02.12.97, avtagende til 4 ind

30.12.97-06.01.98 (B.H.Larsen).

1F Svarstadvika, Hole 13.01.98 (B.H.Larsen).

2 ind Vikersund, Modum 01.12.98 (B.H.Larsen).

95 ind Vik og 10 ind til Steinsfjorden 01.12.98, 21 ind Herøysundet, Steinsfjorden 06.12.98 (K.Myrmo).

1F Vikersund 12.01.99 (B.H.Larsen).
 140 ind Steinsvika, Hole 05.12.99 (K.Myrmo).
 92 ind Vik, Hole 07.12.99 (K.Myrmo).
 132 ind Vik 10.12.00 (K.Myrmo).
 20 ind Steinsvika 26.12.00 (K.Myrmo).
 91 ind Steinsvika 04.12.03 (B.H.Larsen).
 2 ind Storøysundet, Hole 15.01.05 (K.Myrmo).
 1F Langebru, Ø.Eiker 13.02.-05.03.06 (T.Bakken).
 50 ind Steinsvika 27.12.06 (B.O.Tveit).
 27 ind Steinsfjorden 19.01.07 (K.Myrmo) og 19 ind
 21.01.07 (K.Myrmo).

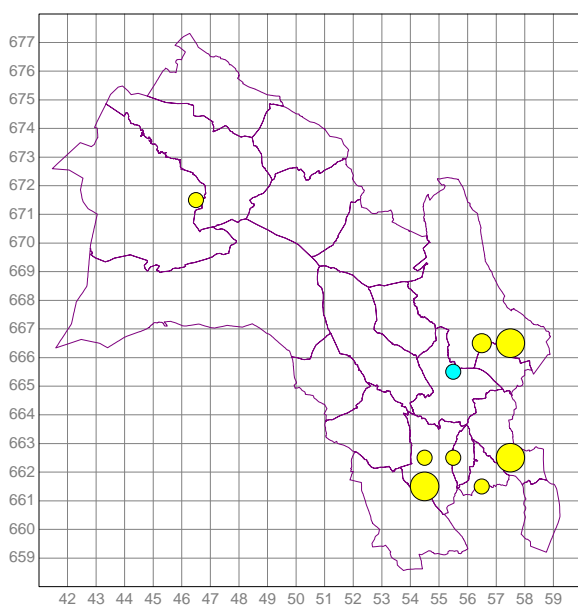
Snadderand *Anas strepera*

Vidt utbredt, men heller sparsom og fåtallig art på den nordlige halvkule. I Norge som ligger i utkanten av artens utbredelsesområde i Europa, er snadderanda en sjelden og sporadisk hekkefugl med en anslått bestand på bare 0-10 par.

Forekomst i Buskerud

Status: Fåtallig og kun sporadisk art på trekket vår og høst. Første kjente funn ble gjort i 1968.

Snadderand

10x10 km ruter med funn av snadderand.

Trekk: Per 2007 er det registrert og godkjent 30 funn av 57 ind i Buskerud. De aller fleste observasjonene er gjort i trekketidene vår og høst, og det er tre områder som peker seg ut med mange funn: Fiskumvannet i Øvre Eiker, Linnestranda i Lier og Steinsvika i Hole. Arten er observert årvisst etter 2002.

Snadderanda ankommer Buskerud i slutten av april, gjennomsnittlig ankomstdato: 27.04. (12 år), tidligst 1 ind Linnestranda 05.04.03. Fåtallig, bare 1-4 ind, og ofte observert som enslige par. Arten er mer sporadisk å se på høsttrekket fra slutten av august til ut i oktober; også fåtallig med 1-5 ind om høsten.

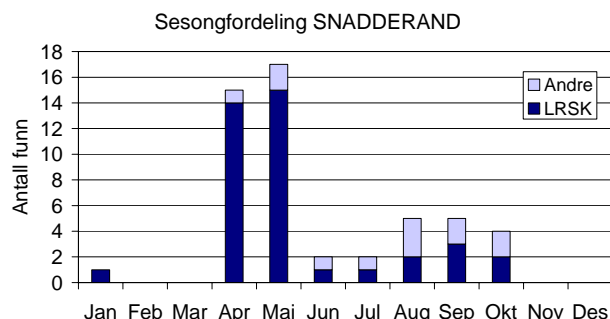

Foto: J.E.Nygård

Snadderand hann Linnestranda, Lier 12.05.07.

Foto: S.Stueflotten

Snadderand hann Krokstadelva, N.Eiker 02.10.04.

Overvintring: Meget sjelden om vinteren. Kun ett funn: 1 hann Drolsumvika, Tyrifjorden, Modum 14.01.95 (B.H.Larsen).

Krikkand *Anas crecca*

Krikkanda er en tallrik og vidt utbredt art på den nordlige halvkule. Vanlig og tallrik hekkefugl i hele Norge. Den norske bestanden er anslått til 30.000-50.000 par. Trekkfugl som overvintrer relativt vanlig langs kysten av Sør-Norge.

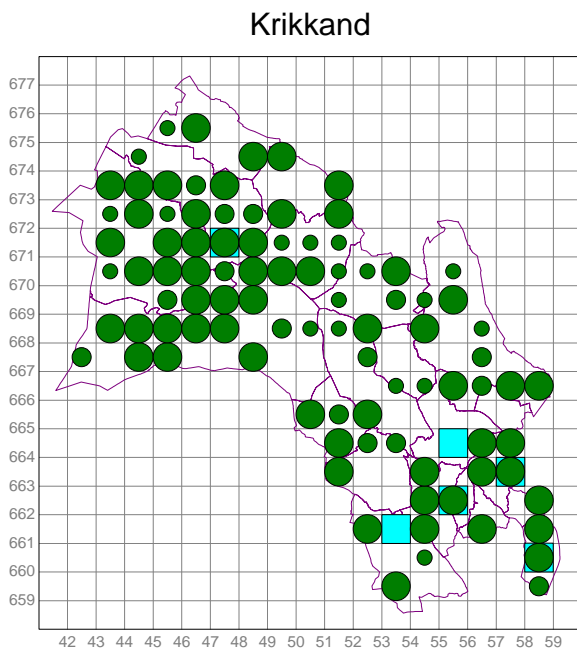

Foto: J.E.Nygård

Krikkand hann Linnestranda, Lier 21.04.07.

Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl over store deler av fylket fra lavlandet til opp i fjellet. Tallrik trekkfugl spesielt på vårtrekket, sjelden om vinteren.

Grønne prikker: ruter med Atlas-hekkekoder, lyseblå ruter: vinterobservasjoner.

Bestand: Krikkanda hekker spredt i lavlandet, noe mer tallrikt i fjellregionen i øvre deler av fylket helt

opp til 1200-1300 moh. Anslått bestand 1000-2000 par.

Trekk: Vanlig og til dels tallrik art på trekket vår og høst. Ankommer nedre deler av fylket i månedsskiftet mars-april, gjennomsnittlig ankomstdato: 31.03. (18 år), tidligst Linnestranda, Lier 16.03.97. Ankommer de øvre delene av fylket et par uker seinere, gjennomsnittlig ankomstdato: 17.04. (8 år), tidligst Strandafjorden, Ål 05.04.73. Flokker på 20-50 ind er vanlig på vårtrekket i april, opptil 100 ind på gode lokaliteter som Fiskumvannet og Tyrifjorden. Hovedtrekket foregår i månedsskiftet april/mai med maks 500-1000 ind Fiskumvannet 02.05.06 (J.L. Hals), 500+ ind Nordre Tyrifjorden 23.04.01 (V.Bunes), 200 ind Eikredammen, Hemsedal 01.05.02 (S.Sannes), og 130 ind Linnestranda 25.04.95 (R.E.Andersen). Høsttrekket starter medio august og pågår til ut i oktober. Seineste observasjon i gjennomsnitt er 31.10. (13 år). Enkelte individer kan sees til ut i midten av november. Normalt mer fåtallig på høsttrekket med småflokker på 10-30 ind, sjelden >100 ind, maks 400 ind i Nordfjorden, Ringerike ultimo august (Ree 1995).

Overvintring: Sjelden om vinteren. Kjente funn: 2 ind Vikersund, Modum 16-18.01.92 (B.H.Larsen) 1 ind Hokksund, Øvre Eiker 23.01. og 31.01.00 (J.L.Hals). 1F Ulvenvannet, Lier 09.12.00 (P.Gylseth). Observert i Fiskumvannet 10.12.00 (ukjent). 1M Kongsberg 03. og 05.01.05 (F.T.Brandbu, O.Såtvedt).

Arten er også registrert i VinterfuglAtlas med 5 ind i rute NM80 Tofte vinteren 1995/1996, 1 ind i rute NM54 Vikersund vinteren 2000/2001, og 1 ind i Strandafjorden, Ål vinteren 1999/2000.

Amerikakrikkand *Anas carolinensis*

Sjelden nordamerikansk art som observeres nesten årvisst i Norge. 72 godkjente funn per 2005 (NSKF).

Amerikakrikkand Juveren 21.04.05 (Foto: V.Bunes).

Forekomst i Buskerud

Status: Meget sjelden gjest på vårtrekket i april-mai.

Godkjente funn (5/5):

- 1994 ÅL: 1M Strandafjorden 15.05. (P.Furuset).
1. funn i fylket.
- 1998 HOLE: 1M Svarstadvika, Tyrifjorden 19-24.04. (K.Myrmo, J.L.Hals, m.fl.).
- 2005 RINGERIKE: 1M Juveren 20-22.04. (K.Myrmo, J.Lønner, E.Gates, m.fl.).
- 2005 HOL: 1M Hovsfjorden 23-31.05. (B.Sloan, P.Furuset, M.O.Furuset, m.fl.).
- 2006 ØVRE EIKER: 1M Fiskumvannet 02-03.05. (J.L.Hals, J.T.Bollerud, T.Andersen, m.fl.).

I tillegg er det godkjent en hybrid krikkand x amerikakrikkand hann fra Svarstadvika, Nordre Tyrifjorden, Hole 16.04.00 (K.Myrmo). Denne hybride hannen hadde både horisontal og vertikal hvit sidestripe.

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Vanlig og tallrik hekkefugl som er utbredt over store deler av den nordlige halvkule. Vanlig hekkefugl i det meste av Norge, med en anslått bestand på 40.000-70.000 par. Også vanlig overvintrende langs kysten og i vassdrag i lavlandet i Norge.

Foto: E.Gates

Stokkand hann Sætre, Hurum 07.11.05.

Forekomst i Buskerud

Status: Vanlig hekkefugl i store deler av fylket. Den tallrikeste andearten i lavlandet, der den også overvintret vanlig så sant det er åpent vann med gode næringsforhold gjennom vinteren.

Bestand: Stokkand hekker vanlig i lavlandet i hele Buskerud, mer fåtallig og spredt i fjellområdene opp til ca.1000 moh. Anslått bestand 1500-3000 par. Etter endt hekkesesong forlater mange stokkender hekkeområdene og samler seg i til dels store flokker

i utvalgte vann og vassdrag spesielt i nedre deler av fylket. Flokker på 100-200 ind er ikke uvanlig å se om høsten verken i Fiskumvannet eller i Nordre Tyrifjorden. Eksempler på noen store høstflokker: 1150 ind Nordfjorden, Ringerike (ultimo oktober) og 600 ind Steinsvika, Hole (høst) (Ree 1995), 500 ind Fiskumvannet, Øvre Eiker 09.11.87, 300 ind Linnestranda, Lier 03.11.99. Rundt 1600 stokkender er talt opp samtidig i Nordre Tyrifjorden ultimo september (Ree 1995). Også om våren i april kan en se store flokker med stokkender på disse lokalitetene, f.eks. 700 ind ved utløpet av Storelva i Nordfjorden (medio april) (Ree 1995), 400 ind i Nordfjorden 12.04.03, 210 ind Fiskumvannet 17.04.98.

Stokkand

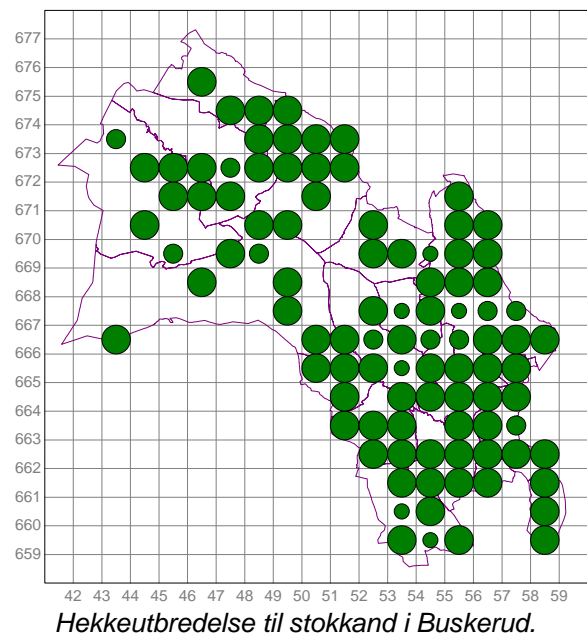
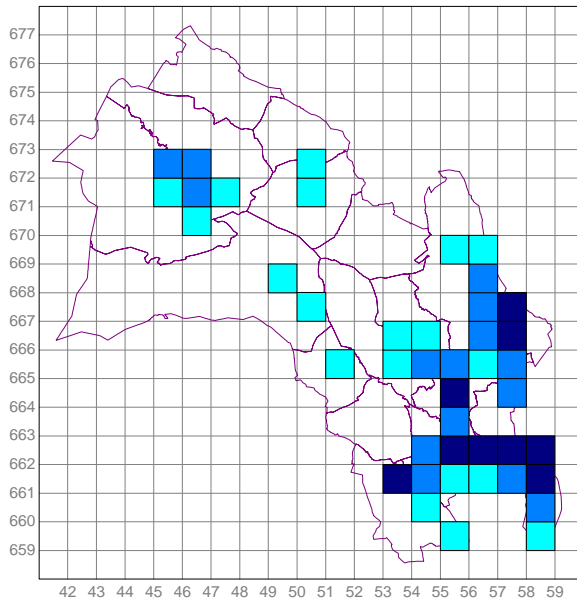

Foto: S.Stueflotten

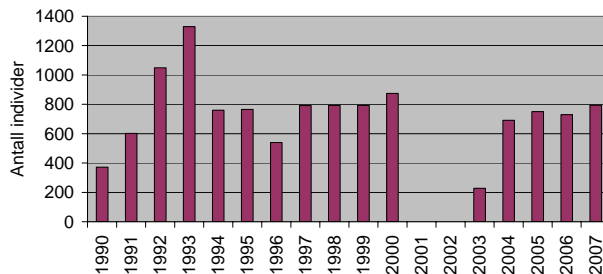
Stokkand hunn Svensedammen, Drammen 13.10.07

Stokkand (vinter)

Vinterutbredelse til stokkand registrert i Vinterfugl-Atlas. Mørkeblå ruter >75 ind, mellomblå ruter 15-75 ind, og lyseblå ruter <15 ind.

Vannfugltelling i nedre del av Drammensvassdraget
STOKKAND

Overvintring: Vanlig overvintrende i lavlandet i nedre deler av Buskerud, så sant det er åpent vann, mer fåtallig i midtre og øvre deler av fylket. Ruter med høye antall stokkender registrert i Vinterfugl-Atlas 1994-2005: 424 ind i NM76 Steinsfjorden, 371 ind i NM52 Mjøndalen, 363 ind i NM62 Drammen, og 200 ind i NM31 Kongsberg. Antall registrerte individer under de årlige vannfugltellingene i nedre deler av Drammensvassdraget medio januar 1990-2007 (Larsen m.fl. 2006/2007) er vist i grafen ovenfor (ingen registreringer i 2001 og 2002). Midlere antall: 742 ind, maks 1329 ind (1993) og min 228 ind (2003). Bestanden i området har vært relativt stabil på 700-800 ind de siste vintrene, med unntak av vinteren 2002/2003 som var svært kald slik at alle vann og de fleste elvestrekninger frøs helt til.

Hybrider: 1M stokkand x stjertand Steinsvika, Hole 13-28.04.98 (J.L.Hals, K.Myrmo), 1M stokkand x brunnakke Verket, Hurum 14.04.03 (E.Gates). Begge funnene er godkjent av NSKF.

Stjertand *Anas acuta*

Stjertanda er vidt utbredt i boreal sone på den nordlige halvkule. I Europa fins arten først og fremst i de nordlige delene. I Norge er stjertanda trekkfugl som hekker heller fåtallig og spredt i lavereliggende fjellstrøk helt nord til Finnmark. Bestanden er anslått til 200-1000 par.

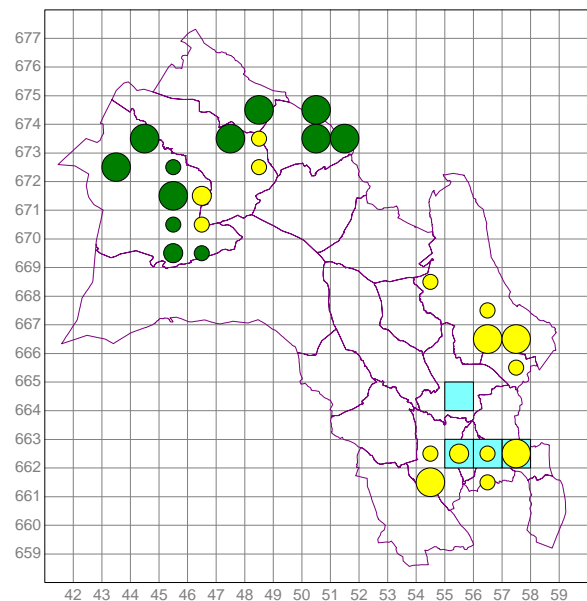
Foto: S.Stueflotten

Stjertand hann Miletjern, Nedre Eiker 22.04.07.

Forekomst i Buskerud

Status: Sjelden hekkefugl i øvre deler av fylket. Fåtallig, men regelmessig på trekket vår og høst. Sjelden overvintrende. Hekket i følge Robert Collett ved Fiskumvannet på 1800-tallet (Haftorn 1971).

Stjertand

Mørkegrønne prikker: ruter med hekkefunn, gule prikker: ruter med funn i trekketidene, og lyseblå ruter: vinterfunn. (Samme koder for knekkand og skjeand).

Bestand: Noen få par hekker spredt i fjellet i øvre deler av Buskerud. Anslått bestand 10-30 par. Arten er bl.a. påvist flere steder mellom 800 og 1090 moh.

Trekk: Fåtallig men regelmessig på trekket vår og høst, spesielt Fiskumvannet, Linnestranda og Nordre Tyrifjorden. Ankommer nedre deler av fylket medio april, gjennomsnittlig ankomst: 14.04. (18 år), tidligst Fiskumvannet, Øvre Eiker 28.03.99. Ankommer nordfylket 2-3 uker seinere, gjennomsnittlig ankomstdato: 05.05. (13 år), tidligst Eikredammen, Hemsedal 23.04.03 (S.Sannes). Trekket pågår ut mai. Alltid fåtallig på vårtrekket, typisk 1-4 ind, ofte observert som par, maks 5M+3F Fiskumvannet 17.-20.05.96 (T.Jensen m.fl.), 7 ind Linnestranda, Lier 22.04.99 (R.E.Andersen), og 3 par Fiskumvannet 03.05.01 (J.T.Bollerud). Også regelmessig og fåtallig på høsttrekket, typisk 1-4 ind fra medio august til ultimo oktober, seineste observasjon i gjennomsnitt er: 24.10. (16 år), enkeltindivider sees av og til ut i november, seinest 1 ind Linnestranda 23.11.97. Sjelden i småflokker på høsttrekket, maks 18 ind Karlsrudtangen, Ringerike 17.10.91 (B.H.Larsen) og 13 ind Linnestranda 11.10.98 (O.E.Bakken). Totalt 39 ind i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem primo oktober (Ree 1995). 1M i Miletjern, Nedre Eiker mytte til vinterdrakt i perioden 30.08.-19.10.03 (S.Stueflotten).

Overvintring: Sjelden overvintrende i lavlandet i nedre deler av fylket. Følgende vinterfunn er kjent: 1F Vikersund, Modum 12.01.98 (B.H.Larsen). 1M Loeselva, Øvre Eiker 17.01.00 (J.L.Hals). 1M Linnestranda, Lier 15.12.01 (J.E.Nygård). 1M Drammenselva, Drammen 21.02.04 (J.Gylder, G.Ersdal).

Knekkand *Anas querquedula*

Vidt utbredt art i sørlige deler av Palearktis. Fåtallig hekkefugl i Norge med en anslått bestand på 10-100 par. Trekkfugl som overvintrer i tropisk Afrika.

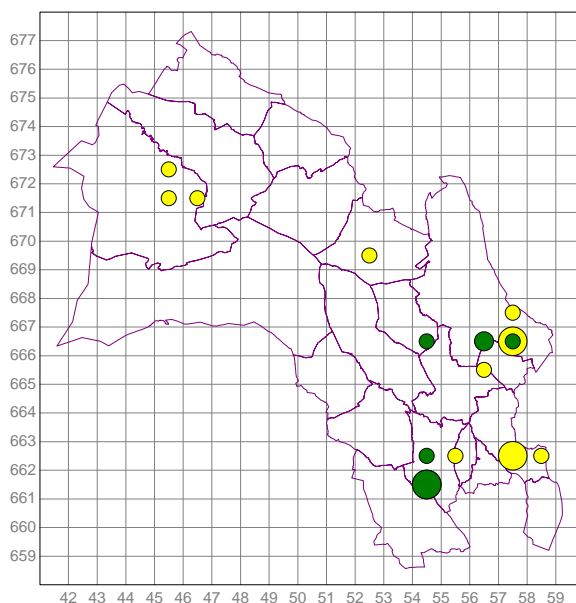

Foto: S.Stueflotten
Knekkand hann Fiskumvannet, Ø.Eiker 20.05.04.

Forekomst i Buskerud

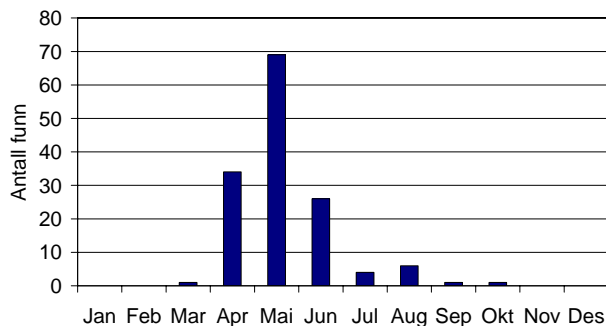
Status: Fåtallig men regelmessig sommergjest i lavlandet i nedre deler av fylket. Sjelden hekkefugl. Det er registrert over 140 funn av arten i Buskerud. Første kjente funn ble gjort i 1952.

Knekkand

Bestand: 25.05.04 ble en hunn med 2 unger observert ved utløpet av Dørja i Fiskumvannet, Øvre Eiker (J.T.Bollerud), etter at 1-2 par hadde hatt tilhold på lokaliteten i hele mai. Par er også sett her og på et par andre lokaliteter i hekketida andre år, noe som kan indikere mulig hekking bl.a. i Steinsvika og Svendsrudvika i Hole. Arten skal i følge Ree (1995) ha blitt konstatert hekkende en gang i Nordre Tyrifjorden våtmarkssystem i 1992 da en hunn med 4 antatt flygedyktige juv ble observert på Røssholmstranda, Ringerike 29.07.92 (B.H.Larsen).

Sesongfordeling KNEKKAND

Trekk: Fåtallig men årvisst på vårtrekket, sjelden på høsttrekket. De beste lokalitetene i fylket er Fiskumvannet, Linnestranda, og Nordre Tyrifjorden,

spesielt Steinsvika. Ankommer normalt nedre deler av fylket ultimo april – primo mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 25.04. (27 år), tidligst Synneren, Ringerike 28.03.03 (A.Brekke). Normalt bare 1-5 ind sammen, maks 7M+3F Fiskumvannet 13.05.99 (L.T. Poppe). Er også observert 6 ganger i nordfylket i månedsskiftet april-mai (tre ganger i Strandafjorden, Ål, to ganger i Veslefjorden, Hol og en gang i Hovsfjorden, Hol), gjennomsnittlig dato: 01.05. (6 år), tidligst Strandafjorden 19.04.81 og seinest 13.05.72 (T.Breiehagen). Knekkanda overvintrer i tropisk Afrika. Den trekker derfor tidlig mot sør og blir sjelden sett på høsttrekket i Norge etter august. I august kun fåtallig 1-2 ind, seinest 1 hunn i Hallingdalselva v/Flå 30.09.05 (E.Kristoffersen) og 1 hunnfarget ind Fiskumvannet 11.10.98 (J.L.Hals).

Skjeand *Anas clypeata*

Vidt utbredt art på den nordlige halvkule, hovedsakelig i den boreale og tempererte sonen. Trekkfugl som hekker fåtallig og spredt i lavlandet i Sør-Norge. Anslått bestand 100-500 par.

Foto: S.Stueflotten

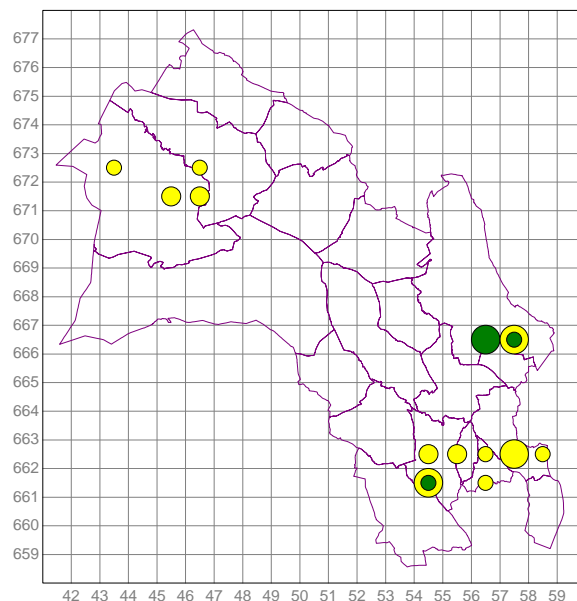
Skjeand hunn Linnestranda, Lier 26.08.06.

Forekomst i Buskerud

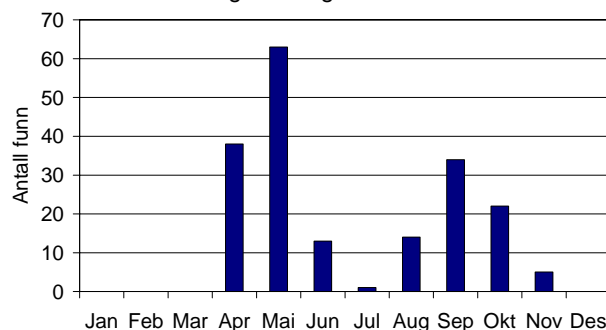
Status: Regelmessig på trekket vår og høst, sjelden hekkefugl. Det er registrert over 160 funn av arten i Buskerud. Første kjente funn ble gjort i 1967.

Bestand: Skjeanda er med sikkerhet påvist hekkende bare en gang i Buskerud da et reir med 7 egg ble funnet på Averøya, Ringerike 27.05.80. Dette reiret ble seinere ødelagt av flom (T.Anker-Nilsen). Par er imidlertid sett flere ganger i hekketida både i Fiskumvannet, Øvre Eiker og Steinsvika, Hole, så arten har sannsynligvis hekket flere ganger i fylket.

Skjeand

Sesongfordeling SKJEAND

Trekk: Fåtallig men årvisst på vårtrekket, også ganske regelmessig på høsttrekket. De beste lokalitetene i fylket er Fiskumvannet, Linnestranda, og Nordre Tyrifjorden spesielt Juveren og Steinsvika. Ankommer normalt nedre deler av fylket ultimo april – primo mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 26.04. (24 år), tidligst Linnestranda, Lier 10.04.01 (J.E. Nygård, R.E. Andersen) og Synneren, Ringerike 10.04.03 (J.Myromslien). Observeres av og til på vårtrekket også i nordfylket, vanligst i Strandafjorden, Ål, gjennomsnittlig ankomstdato her: 03.05. (7 år), tidligst 1 par Strandafjorden 16.04.77 (K.A. Tolpinrud). Normalt fåtallig 1-4 ind, maks 6M+4F Fiskumvannet 02.05.06 (J.T.Bollerud mfl.), 5M+3F Karlsrudtangen, Ringerike 11.05.02 (J.L.Hals). Arten dukker opp igjen på høsttrekket medio august og kan da sees til ut i oktober, seineste observasjon i gjennomsnitt er: 22.10. (15 år), sees en sjelden gang til ut i november, seinest Nordfjorden, Ringerike 11.11.79 (ukjent) og 1F Fiskumvannet 10.11.83 (T.Schandy). Også fåtallig på høsttrekket, 1-5 ind, maks 6 ind Juveren, Ringerike 08.10.00 (K.Myrmo).

*Skjeand par Linnestranda, Lier 30.04.06.
Foto: J.E.Nygård.*

Referanser

- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler, Universitetsforlaget, Oslo.
- Larsen, B.H., Myrmo, K. og Ree, V. 2006. Vannfugltelling i Drammensvassdraget i nedre/østre Buskerud i januar 2005 og 2006. Buskskvetten 22, www.nofbuskerud.net/buskskvetten.htm
- Larsen, B.H., Myrmo, K. og Ree, V. 2007. Vannfugltelling i nedre deler av Drammensvassdraget i Buskerud 10.-13. januar 2007. Buskskvetten 23, www.nofbuskerud.net/buskskvetten.htm
- Ree, V. 1995. Fuglelivet i og ved Nordre Tyrifjorden. Ringerike Viltneimnd, Hønefoss, 32 s.

Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2006

av Jens Erik Nygård

I 2006 ble det tilbakegang etter den sterke innsatsen som ble gjort året før. Medvirkende var andejakten som foregikk rett utenfor reservatets grense hele høsten. Den bidro til både å redusere både antall fugler og observatører. Det ble sett 140 arter i løpet av 330 besøk på 163 dager. Våren 2006 kom seint i forhold til det vi har vært vant med i de siste åra.

Observasjonsarbeidet

Antall dager med besøk hver måned:

Januar	5	Juli	6
Februar	2	August	18
Mars	4	September	19
April	28	Oktober	10
Mai	26	November	13
Juni	20	Desember	12

Følgende observatører har bidratt: Bent Ellingsen (BEL) 84 besøk, Jens Erik Nygård (JEN) 69 besøk, Rolf Andersen (REA) 48 besøk, Steinar Stueflotten (SST) 24 besøk, Jan Gylder (JGY) 22 besøk, Torbjørn Gylder (TGY) 18 besøk, Eli Gates (EGA) 10 besøk, Ole Edv. Bakken (OEB) 8 besøk, Jo Rustad 5 besøk, Geoffrey Acklam (GAC) 4 besøk, Merete Dees Wiken 4 besøk, Bård Kyrkjedelen (BKY) 3 besøk, Egil Mikalsen (EMI) 2 besøk, Jan T. Bollerud (JBO) 2 besøk, Carsten Lome, Geir Otto Olsen, Hans Martin Solberg, Torger Ugstad (TUG), Christoffer Mikalsen (CMI), Gunnar Gisholt (GGI), Finn B. Michelsen (FBM), Halvdan Bleken, Morten Helgesen, Bjørn E. Nebell, Steen Borge, Knut Bjerkheim og Tom Schandy (TSC) alle ett besøk.

Takk til alle som tar en tur innom Linnestranda

og som bidrar med verdifulle observasjoner. De kan sendes fortløpende til NOF Buskeruds epostliste FuBu eller til meg direkte på epost: jenygard@online.no. Linnestranda har egen hjemmeside på Internett. Den er plassert under NOF Buskeruds hjemmeside som har adressen <http://www.nofbuskerud.net>. Der har du muligheten til å lese om nye observasjoner etter hvert som de gjøres.

Resultater

Det ble observert 140 arter. Nye arter dette året var åkerrikse, gråstrupedykker, havsule (som dukket opp som kadaver) og ubestemt gulnebbblom/islom. Dermed er det magiske tallet 200 arter nådd!

Det ble sett flere arter som ikke er registrert på mange år: Vandrefalk (1999), skjeggmeis (2001), dvergmåke (1994, 2. obs på Linnestranda), sædgås (1981, 2. obs på Linnestranda). Årets beste dager (> 50 observerte arter) var 24.4, 29.4, 30.4, 1.5, 4.5, 5.5, 8.5, 9.5, 5.6 og 17.6.

Tabellen nedenfor viser 20 vanligste arter (ant.dager)

Stokkand	145	Rødstrupe	109
Blåmeis	142	Hettemåke	108
Kråke	138	Ringdue	108
Gråmåke	136	Grønnfink	106
Skjære	133	Linerle	104
Knoppsvane	131	Gråtrost	103
Storskarv	127	Fiskemåke	100
Kjøttmeis	120	Toppand	98
Svarbak	112	Sivspurv	95
Kvinand	111	Laksand	86

Artsgjennomgang

Alle bilder er tatt av forfatteren, bortsett fra bildene av rosenfink og skjeggmeis, som er tatt av Steinar Stueflotten. Bildene er tatt i 2006.

SMÅLOM

Status: Sjelden.

2006: 6 ind. ble sett 30.4 (REA). Dette er det største antallet noensinne! Videre ble det sett 1 ind. 18.6 (JEN), 30.10 (EGA), 8.11 (GAC), 12.11 (JEN, TGY, JGY, SST), 23.12 (BEL) og 24.12 (REA, TGY, JGY) Dette er observasjoner nr. 4 - 10 på Linnestranda. Dette gir en meget sterk forekomst i 2006.

STORLOM

Status: Nesten hvert år 1-2 ind., på våren

2006: 1 ind. 23.4 (OEB) var eneste obs i år.

GULNEBBLOM/ISLOM

Status: Meget sjelden

2006: ny art på Linnestranda! Her er Rolf E. Andersens beskrivelse av observasjonen: *"På ettermiddagen fikk jeg se en lom ut på vannet (et godt stykke ut). Stusset litt for den lå så karakteristisk med nebbet opp, så jeg tenkte jo selvfølgelig på smålom som en første innskytelse av den grunn. Hodeformen (bratt panne) stemte imidlertid ikke og heldigvis lå det en storskarv foran (ikke dirkete i teleskopfeltet, men i kikkertfeltet) og den virket faktisk ikke særlig større. Skjønnte da at det måtte være en av "kjempelomartene", men har ikke brukt tid på å pugge hvordan man skiller dem fra hverandre i vinterdrakt i felt. Obsforholden var ikke helt ideelle, men i den LRSK-oversendelsen vil jeg rapportere den inn som gulnebbblom i første vinterdrakt. Hadde jo ikke akkurat regnet med noe særlig annet enn kanskje noen sangsvaner, så jeg hadde ikke stativet med til teleskopet som bare ble støttet mot et tre. Løp tilbake til bilen etter det, men lommen rakk i mellomtiden å bli skremt vekk av en tommerleker"*

Observasjonen ble godkjent som ubestemt gulnebbblom/islom.

DVERGDYKKER

Status: Årvis i lite antall senhøstes.

2006: 1 ind. 12.11 (REA) og 1 ind. 18.11 (JBO).

TOPPDYKKER

Status : Vanlig på vårtrekk, økende forekomst de siste åra.

2006: 33 observasjoner av 1 - 4 ind. i periodene 8.4 – 7.5 og 23.8 - 30.10. Observasjon av kurtise og "likksomreirbygging" 19.4 (REA), men ingen tegn til hekking i år heller.

HORNDYKKER

Status : Nesten årvis i lite antall.

2006: 1 ind. 21.4 (BEL) og 1 ind. 25.4 (JEN).

GRÅSTRUPEDYKKER

Status : Meget sjelden

2006: 1 ind. 11.11 (SST, JGY) er ny art for Linnestranda! *"Dykkeren lå langt ute til å begynne med. Trodde først at det kunne være en horndykker, men så etter hvert at den var for stor og med for langt og kraftig nebb. Den kom noe nærmere mens den svømte mot Gilhusodden. Jeg kunne da så vidt se den gulaktige nebbrota, men dessverre for dårlig lys og langt hold til å fotografere. Hørte og så at den ropte noen grove aark, aark et par ganger."*

HAVSULE

Status : Meget sjelden

2006: Hodet av en havsule ble funnet ved veien ut til Gilhusodden 22.12 (REA). Litt seinere ble også kroppen funnet i nærheten, dermed er funnet godkjent som spontant forekommende og som ny art for Linnestranda! Kadaveret ble også sett av BEL og JEN.

STORSKARV

Status: Forekommer i en lokal ikke-hekkende populasjon av mellomskarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*) som er innvandret de siste åra, og overtrekkende flokker av nordlig storskarv (*P. c. carbo*) som sees på vårtrekk.

2006: Storskarv ble observert 127 dager i hele den isfrie perioden. Første flokk ble sett trekkende nordover den 9.4 (JEN) og den siste den 1.5 (BEL). Ingen flokker på trekk ble observert om høsten.

Ett fargemerket individ, grønn 2TR som ble merket på Mågeørne utenfor Bogense på Fyn i Danmark, ble sett 30.9 sammen med grønn 1LU (JEN). Førstnevnte oppholdt seg på Linnestranda mer enn ett år.

GRÅHEGRE

Status: Kan sees på Linnestranda store deler av den isfrie perioden, som oftest 1-2 ind.

2006: Ble sett på 69 dager i perioden 1.1. til 28.12.

Maks antall 15 ind. den 12.8 (JEN), noe som er nytt maksimumstall for Linnestranda.

KNOPPSVANE

Status: 1 – 3 par er hekkende årlig, og den kan sees hele den isfrie perioden.

2006: Ble registrert på hele 131 dager fordelt over hele året. Maks antall var 27 ind. 24.9 (SST), derav 3 par med store unger. Paret på dammen fikk fram 7 unger i år.

SANGSVANE

Status: Sees årlig i lite antall tidlig vår og sein høst. Arten er blitt sjeldnere på Linnestranda i forhold til på 70-tallet, da det kunne forekomme store flokker.

2006: Sju observasjoner ble gjort: 11 ind. 1.1 (BEL, JEN), 4 ind. 1.4 (JEN), 1 ind. 9.4 (JEN), 1 ind. 28.4 (JGY, TGY, REA), 4 ind. 7.5 (JEN), 5 ind. 17.12 (SST) og hele 16 ind. 20.12 (REA).

SÆDGÅS

Status: Sjelden. 1 observasjon fra 1981.

2006: 1 ind. ble sett på trekk nordover 5.5 kl. 06.55 (REA). 2. observasjon på Linnestranda!

KORTNEBBGÅS

Status: Passerer Linnestranda i store flokker om våren, noen færre blir observert om høsten. Kan enkelte ganger lande for å raste, men i de fleste tilfeller flyr de over for å raste på Tyrifjorden.

2006: Flokker ble observert 6 ganger: 152 ind. 16.4 (OEB), 8 ind. i elvemunningen 19.4 (JEN), flere flokker på tilsammen 1700 ind. passerte i løpet av en time (GGI) og 5 ind. ble sett i elvemunningen (REA, BEL) den 21.4, 11 flokker på tilsammen 1200 ind.

passerte mellom 14:20 og 16:17 den 24.9 (SST), 150 ind. i 2 flokker 3.10 (TGY, JGY) og ett ind. på vannet 7.10 (JEN).

GRÅGÅS

Status: Observeres med jevne mellomrom. Dette er lokalt hekkende grågjess som for det meste holder til langs Drammenselva.

2006: Arten ble sett 14 ganger i perioden 2.4 - 19.9, maks 24 ind. ble sett 16.4 (OEB).

STRIPEGÅS

Status: Sjelden. Sist sett i 2001.

KANADAGÅS

Status: Vanlig. Har hekket ett år.

2006: Ble observert 28 ganger fra 2.4 til 26.9. Maks 108 ind. observert 28.8 (JEN).

HVITKINNGÅS

Status: Sjelden, sist sett i 2004.

RUSTAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

GRAVAND

Status: Økende hyppighet, særlig på våren.

2006: 24 observasjoner fra 2.4 til 8.9 Maks 14 ind. 8.4 (JEN) var høyeste antall noensinne!

MANDARINAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1999.

BRUNNAKKE

Status: Vanlig i trekketidene.

2006: Brunnakke ble observert 50 ganger fra 7.4 til 4.6 og 26 ganger fra 29.7 til 21.11. Maks antall 26 ind. 13.4 (JEN).

KRIKKAND

Status: Meget vanlig i trekketidene.

2006: 72 observasjoner fra 7.4 til 14.10. Maks antall 90 ind. 2.5 (JEN, REA).

STOKKAND

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden. Årlig hekkende 1-3 par.

2006: 145 observasjoner av stokkand fra 1.1 – 31.12 gjør den til den oftest observerte arten. Maks antall 200 ind. 16.9 (SST). Gjennomsnittlig antall ca. 34 ind. Tre ulike hunner ble sett med unger i juni måned.

SNADDERAND

Status: Sjelden, økende forekomst

2006: 1 observasjon av ett par 2.5 (REA, JEN), 1 hann 6.5 (JEN, BEL, BKY).

STJERTAND

Status: Årvisst i lite antall i trekketidene.

2006: 2 ind. 23.4 (SST), 1 ind. 24.4, ett par 1.5 (JEN), 2 par 2.5 (REA, JEN), ett par 3.5 (GAC), ett par 6.5 (JEN, BEL, BKY), ett par 7.5 (SST, OEB), 1 hann 9.5 (EGA, JEN, BEL) og ett ind. 12.9 (JEN).

KNEKKAND

Status: Årvisst i lite antall

2006: 1 hann 24.4 (REA, EGA), ett par 26.4 (JEN), 2 ind. 30.4 (BEL), ett par 1.5 (JEN), 2 par 2.5 (JEN, REA), 1 hann 3.5 (JEN, GOL), 2 par 4.5 (REA), 2 par 5.5 (JEN, REA), 2 par 6.5 (JEN, BEL, BKJ) og 1 hann 7.5 (SST, OEB).

SKJEAND

Status: Årvisst i lite antall

2006: 2 ind. 25.4 (REA), ett par og en hann 30.4 (JEN, BEL, REA, OEB), ett par og en hann 1.5 (JEN, BEL), 3 par 2.5 (REA, JEN), ett par 4.5 (REA, BEL), 2 hanner 5.5 (JEN, REA, BEL), ett par og en hann 9.5 (BEL, EGA, JEN), 2 ind. 25.8 (REA, BEL), 1 ind. 26.8 (JEN, BEL, SST), 1 ind. 27.8 (REA), 1 ind. 30.8 (BEL), 1 ind. 1.9 (JEN, BEL) og ett ind. 16.9 (JEN).

TAFFELAND

Status: Sjelden i trekketiden.

2006: 1 hann 9.4 (JEN) og 1 hann 4.5 (REA, BEL).

TOPPAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, i størst antall på høsten.

2006: 98 observasjoner fordelt over hele året. Maks antall var 120 ind. 20.10 (BEL, SST m.fl.)

BERGAND

Status: Sjelden.

2006: 1 hann 25.4 (REA) og 1 hunn 19.11 (JEN).

ÆRFUGL

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1997.

HAVELLE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2005.

SVARTAND

Status: Sjelden

2006: 1 ind. 1.1 (BEL) og 51 ind. fordelt på flere flokker som rastet kort tid 24.4 (REA). Dette er største antall sett på Linnestranda.

SJØORRE

Status: Sjelden. Sist sett i 2004.

KVINAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, også sett i hekketida.

2006: Sett 111 dager fordelt på hele året, maks antall 120 ind. 2.5 (REA), hvilket er største antall noensinne! Gjennomsnittlig antall er 12 ind.

LAPPFISKAND

Status: Meget sjelden.

2006: 4. observasjon på Linnestranda ble gjort 7.4 (JEN). Det var et par.

SILAND

Status: Vanlig om våren, økende forekomst.

2006: Det ble gjort 51 observasjoner i perioden 7.4 - 26.9 med maks antall 10 ind. 2.5 (REA). Til tross for par tilstede i hekkesesongen, var det ingen indikasjon på hekking i år.

LAKSAND

Status: Vanlig på vår- og høsttrekk.

2006: Observert 86 dager, fordelt på periodene 1.1 - 6.6 og 1.9 - 31.12. Sommerobservasjoner 23.7 (TGY, JGY) og 29.7 (JEN). 90 ind. 11.11 (SST) er høyeste antall noensinne!

VEPSEVÅK

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1997.

SIVHAUK

Status: Sjelden, økende forekomst?

2006: 1 ind. 1.5 (OEB).

MYRHAUK

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1979.

HØNSEHAUK

Status: Årviss i vinterhalvåret

2006: Ett ind. observert 5.4 (REA), 13.8 (JGY), 17.12 (SST), 24.12 (REA, BEL, TGY, JGY), 27.12 (REA), og 28.12 (REA, BEL, EGY).

SPURVEHAUK

Status: Vanligste rovfugl på Linnestranda.

2006: Sett 18 ganger, i periodene 26.2 - 9.5 og 5.8 - 29.12, ett ind. hver gang.

MUSVÅK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2006: 1 ind. 17.4 (OEB, TSC, EMI, CMI) og 3 ind. 2.5 (BEL).

FJELLVÅK

Status: Meget sjelden.

2006: 1 ind. 24.10 (EGA, BEL) var 2. observasjon av arten på Linnestranda!

FISKEØRN

Status: Regelmessig fiskende i sommerhalvåret.

2006: 13 observasjoner av ett ind. i perioden 3.6 - 30.8.

TÅRNFALK

Status: Sjelden

2006: 1 ind. ble sett 26.4 (JEN).

DVERGFALK

Status: Sjelden. Sist sett i 2003

LERKEFALK

Status: Sjelden. Sist sett i 2003.

VANDREFALK

Status: Sjelden.

2006: 1 ungfugl 26.8 (SST, BEL), 1 ind. 13.9 (EGA), 1 ind. 8.10 (SST, BEL, MWD m.fl.) og 1 ind. 19.11 (MWD, JTB)

JAKTFALK

Status: Meget sjelden. Sist sett 2005.

JERPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

ORRFUGL

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1996.

FASAN

Status: Meget vanlig, tilstede hele året, sannsynlig hekkefugl.

2006: Kun 32 observasjoner, derav få høst-observasjoner er en halvering fra i fjor. Maks 2 ind. flere ganger.

VANNRIKSE

Status: Meget sjelden.

2006: Ett ind. ble hørt i Møysund, i nærheten av jordhaugene den 23.6 (FBM). Eneste observasjon i hekketida hittil.

MYRRIKSE

Status: Sjelden. Sist sett i 2005

ÅKERRIKSE

Status: Meget sjelden.

2006: 1. observasjon på Linnestranda 12.6 (EGA, TUG). Ett ind. krekset i vei på øya!

SIVHØNE

Status: Tidligere hekkefugl, nå sjeldnere.

2006: Ble observert 20 ganger i perioden 20.5 - 24.12, hovedsaklig på høsten. Maks antall var 3 ungfugler 12.8 (BEL).

SOTHØNE

Status: Årviss i lite antall i trekktidene.

2006: 2 ind. 1.1 (BEL), 1 ind. 10.4 (JEN), 1 ind. 14.4 (BEL), 1 ind. 26.8 (SST, BEL).

TRANE

Status: Sjelden.

2006: 1 ind. 7.4 (JEN) trakk ut fjorden i lav høyde, 6 ind. fløy over 17.4 (OEB, TSC, EMI, CMI) er største antall hittil.

TJELD

Status: Vanlig om våren, økende forekomst.

2006: 15 observasjoner av tjeld i perioden 6.4 – 25.6. Maks antall 8 ind. 9.5 (EGA). Kurtise og parring ble observert 22.4 (JEN, REA), men ingen hekking er påvist.

DVERGLO

Status: Vanlig

2006: 11 observasjoner i perioden 23.4 – 23.7. Maks antall 3 ind. 5.5 (JEN).

SANDLO

Status: Vanlig

2006: 34 observasjoner i periodene 1.4 – 23.8. Maks antall 6 ind. 23.7 (TGY, JGY).

HEILO

Status: Sjelden

2006: 10 ind. 30.4 (OEB), 8 ind. ved jordhaugene 5.5 (REA) og ett ind. 30.9 (JEN).

TUNDRALO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

VIPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet.

2006: 67 observasjoner i perioden 1.4 – 25.8, hyppigst om våren. Maks antall 93 ind. 8.4 (JEN, TGY, JGY), de fleste av dem hvilende på isen på fjorden. Gjennomsnittlig antall var 10 ind. Hekking ble påvist ved jordhaugene 3.6 (JEN).

POLARSNIFE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1977.

DVERGSNIPE

Status: Årlig i lite antall på trekk.

2006: 3 ind. 15.8 (BEL).

TEMMINCKSNIFE

Status: Årlig i lite antall på trekk.

2006: 1 ind. ble observert 8.5 og 9.5 (REA, JEN, BEL, EGA m.fl)

TUNDRASNIPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2004.

FJÆREPLYTT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1995.

MYRSNIPE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2006: 1 ind. 16.8 og 1 ind. 20.8 (begge BEL).

BRUSHANE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2006: Sett 10 ganger i periodene 4.5 - 10.5 og 5.8 – 16.9. Maks antall 16 ind. 6.5 (BEL). 1 hvitkravet hann og 9 hunner lekte litt på spissen av Gilhusodden (JEN) morgenen samme dag. Gjennomsnittlig antall 3 ind.

KVARTBEKKASIN

Status: Sjelden. Sist observert i 2005

ENKELTBEKKASIN

Status: Vanlig på trekk. Har hekket.

2006: Observert 13 ganger i periodene 19.4 – 5.5 og 19.8 – 8.9. Gjennomsnittlig 2 ind. Maks antall 5 ind. 24.4 (EGA).

DOBBELTBEKKASIN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2005.

RUGDE

Status: Sjelden. Sist sett i 2005.

SMÅSPOVE

Status: Årviss på trekk i lite antall

2006: 5 observasjoner i tidsrommet 2.5 - 7.5. og ett ind. 5.8 (JEN). Maks 3 ind. 5.5 (JEN, BEL).

STORSPOVE

Status: Vanlig på trekk, oftest om våren.

2006: Observert 15 ganger i perioden 9.4 – 5.5. Kun en høstobservasjon 5.8 (JEN). Maks antall 100 ind. 24.4 (EGA). 30 ind. på grunna og resten på trekk. Største antall storspover noensinne!

SVARTHALESPOVE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2003.

SOTSNIFE

Status: Sjelden.

2006: 2 ind. 6.5 (JEN, BEL, BKY) og 2 ind. 9.5 (EGA, JEN, BEL).

RØDSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall

2006: 7 ind. 8.5 (GAC), 1 ind. 4.6 (SST), 2 ind. 17.6 (JEN) og 1 ind. 30.6 (JEN).

GLUTTSNIPE

Status: Vanlig på trekk

2006: 28 observasjoner gjort i perioden 25.4 – 20.5 og 2.8 - 28.8. Maks antall 46 ind. 7.5 (SST, OEB, JEN). Dette er høyeste antall noensinne! Sommerobservasjon ble gjort av enkeltindivid 30.6 (JEN).

SKOGSNIPE

Status: Meget vanlig, mulig hekkefugl

2006: 37 observasjoner fra 9.4 – 15.5 og 15.7 - 26.8, for det meste 1 – 2 ind. Maks antall 10 ind. 22.4 (JEN, REA).

GRØNNSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall

2006: 12 observasjoner i periodene 3.5 – 9.5 og 15.8 -31.8. Maks antall 9 ind. 5.5 (JEN).

STRANDSNIPE

Status: Meget vanlig, sannsynlig hekkefugl.

2006: 59 observasjoner fra 24.4 – 11.9. Maks antall 17 ind. 7.5 (JEN).

STEINVENDER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1972.

DVERGMÅKE

Status: Meget sjelden.

2006: 2 dvergmåker rastet foran tårnet 5.5 (REA). 2 ad i sommerdrakt. Den ene var koksgrå under vingene, den andre nesten helt svart (mulig 2k og 2k+). 2. observasjon på Linnestranda!

HETTEMÅKE

Status: Meget vanlig.

2006: 108 observasjoner fra 1.4 – 4.11. Maks antall 200 ind. 14.4 (BEL). Gjennomsnittlig antall 23 ind. Ett ind. med fargering J66Z ble observert 9.9 (JEN). Den var merket ved Tommelsjøen i Gran kommune, Oppland den 29.6 av Even Dehli.

FISKEMÅKE

Status: Meget vanlig året i den isfrie perioden.

Hekker av og til på bøyer utenfor Gilhusodden.

2006: 100 observasjoner i perioden 14.1 – 28.12. Maks antall 360 ind. 24.4 (JEN). Gjennomsnittlig antall 32 ind. Et delvist albino, meget lyst ind. ble observert 23.4 (SST).

SVARTEHAVSMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2005.

SILDEMÅKE

Status: Vanlig i lite antall i sommerhalvåret.

2006: 62 observasjoner ble gjort i perioden 7.4 – 13.9. Oftest sees 4-6 ind. Maks antall var 45 ind. 10.6 (JEN). Største antall noensinne! Mulig graellsli omtalt i forrige rapport ble ikke godkjent.

GRÅMÅKE

Status: Meget vanlig året rundt.

2006: Observert 137 ganger fordelt over hele året. Vanligvis 10 -23 ind. Maks antall 200 ind. 14.1 (JEN).

GRØNLANDSMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2001.

POLARMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

SVARTBAK

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden.

2006: Observert 112 ganger fordelt over hele året. Oftest 2-3 ind. Maks antall 10 ind. flere ganger.

SPLITTERNE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

MAKRELLTERNE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2006: Observert 39 ganger fra 4.5 – 30.9. Oftest sees 1-2 ind. Maks antall 9 ind. 30.6 (TGY, JGY).

RØDNEBBTERNE

Status: Sjelden. Ikke sett siden 2005

LOMVI

Status: Er blitt stadig vanligere de siste årene.

2006: 1 ind. 1.1 (BEL, JEN) og 1 ind. 8.11 (GAC).

ALKE

Status: Meget sjelden. Ikke sett siden 2005.

ALKEKONGE

Status: Meget sjelden

2006: 1 ind. 25.10 (REA) er andre observasjon av arten på Linnestranda. Dette er trolig det samme individet som ble funnet på Tuverudveien like utenfor reservatet og satt ut på Gilhusodden to dager før.

BYDUE

Status: Er blitt sjelden etter at fast oppholdsted ved Gilhus er blitt borte.

2006: 11 observasjoner spredt over hele året. Maks antall 25 ind. 20.12 (REA).

SKOGDUE

Status: Årlig i lite antall.

2006: 1 ind. på isen 9.4 (JEN), 1 ind. 20.4 (BEL), 6 ind. 29.4 (BEL), 1 ind. 27.8 (REA), 5 ind. inn på nattekvist 31.8 (REA), 9 ind. 1.9 (BEL, JEN) og 1 ind. 19.9 (BEL).

RINGDUE

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2006: Sett 108 ganger i perioden 25.3 – 8.10. Maks

antall 250 ind. 31.8 (REA). Som oftest sees 6 - 13 ind. Hekking er påvist.

TYRKERDUE

Status: Var vanlig på 70-tallet, nå sjelden. Sist sett i 2005.

GJØK

Status: Sees eller høres nesten årlig. Sist sett i 2005.

KATTUGLE

Status: Sjelden. Sist sett i 2005.

JORDUGLE

Status: Meget sjelden. Sist sett 2004.

TÅRNSEILER

Status: Vanlig i sommerhalvåret

2006: 35 observasjoner i perioden 16.5 – 5.9. Maks antall 100 ind. 12.8 (REA) og 16.8 (BEL). Oftest observert 5 - 13 ind.

ISFUGL

Status: Blir nesten årlig observert på Linnestranda, som er et av de sikreste stedene i Norge for arten. Sist sett i 2005.

VENDEHALS

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2005

GRÅSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1973.

GRØNNSPETT

Status: Vanlig på Dynos område, høres fra reservatet. **2006:** Hørt kun 8 ganger i perioden 1.4 - 30.10.

SVARTSPETT

Status: Sjelden.

2006: 1 ind. hørt 5.8 og 4.11 (begge JEN).

FLAGGSPETT

Status: Forholdsvis vanlig i vinterhalvåret. Har hekket.

2006: Kun 6 observasjoner i perioden 25.2 - 18.5.

HVITRYGGSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1973.

DVERGSPETT

Status: Vanlig, hekkefugl.

2006: 39 observasjoner i perioden 1.4 – 20.8. Maks 3 ind. ble observert 1.4 (JEN).

SANGLERKE

Status: Meget vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet.

2006: 28 observasjoner i perioden 1.4 – 8.10. Maks 10 ind. 30.9 (JEN).

SANDSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2006: Observert 15 ganger i perioden 15.5 – 12.8 med maks 6 ind. 12.8 (JEN).

LÅVESVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2006: 61 observasjoner fra 30.4 – 23.9. Maks 50 ind. 16.9 (JEN). Oftest sett 4 - 7 ind.

TAKSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2006: 33 observasjoner av fra 1.5 til 2.9. Maks 70

ind. 21.5 (BEL, JGY, TGY). Oftest sett 4-9 ind.

TREPIPLERKE

Status: Meget sjelden på Linnestranda, til tross for at den er vanlig i skogområder i nærheten. Sist sett i 1999.

HEIPIPLERKE

Status: Vanlig på trekk vår og høst.

2006: 22 observasjoner i periodene 7.4 – 5.5 og 2.9 – 24.9. Maks 30 ind. 29.4 (REA).

SKJÆRPIPLERKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

GULERLE

Status: Vanlig på trekk, fortrinnsvis om høsten.

2006: 1 ind. 5.8 (JEN) og hele 115 ind. 28.8 (JEN). Det var flere flokker, den største på 50 ind. som passerte tårnet. Dette er det høyeste antallet noensinne!

VINTERERLE

Status: Årviss på trekk i lite antall. Passerer på vei til og fra hekkeplassene i Lierdalen.

2006: 8 observasjoner ble gjort i tidsrommene 1.4 - 15.4 og 30.7 - 9.9. Største antall 4 ind. 1.4 (JEN, JGY).

LINERLE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2006: 105 observasjoner ble gjort i perioden 5.4 – 17.12. Maks antall 20 ind. 19.4 (JEN). Ett melanistisk individ ble sett på taket av skolen 12.8 (JEN).

SIDENSVANS

Status: Sporadisk forekommende i vinterhalvåret.

2006: Kun 1 observasjon av 20 ind. 3.12 (SST, JEN).

FOSSEKALL

Status: Nesten årviss på trekk. Passerer på vei til og fra hekkeplassene i Lierelva. Sist sett i 2005.

GJERDESMETT

Status: Vanlig, men varierende i antall, hekkefugl.

2006: Kun 26 observasjoner i perioden 8.4 – 20.4 og 22.9 - 28.12. Maks 4 ind. 23.12 (BEL). Den strenge vinteren 2005-2006 førte til sammenbrudd i bestanden, som først tok seg opp igjen utover høsten.

JERNSPURV

Status: Vanlig i lite antall om våren, hekkefugl.

2006: 41 observasjoner i perioden 8.4 - 25.6. Maks antall 7 ind. 24.4 (EGA).

RØDSTRUPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2006: 109 observasjoner i perioden 1.4 – 29.12
Maks 10 ind. 14.10 (JEN).

NATTERGAL

Status: Vanlig i hekketiden, trolig årlig hekkende.

2006: 35 observasjoner i perioden 5.5 – 30.6. Maks antall 3 ind. 3 ganger. Den 24.6 ble det sett et varslende ind. med mat for unger (JEN).

BLÅSTRUPE

Status: Sjelden. Sist sett i 2001.

RØDSTJERT

Status: Sjelden. Sist observert i 2004.

BUSKSKVETT

Status: Tidligere hekkefugl, nå sjelden

2006: 1 ind. satt i sivet ved tårnet 26.8 (JEN, BEL).

STEINSKVETT

Status: Sjelden

2006: 1 hunn observert 4.5 (REA).

RINGTROST

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2003.

SVARTTROST

Status: Vanlig, hekkefugl

2006: 75 observasjoner fordelt på hele året.
Maksimum 10 ind. ble sett 8.4 (JEN). Oftest 2 ind.
Mating av utfløyne unger ble sett på Gilhusodden
17.6 (JEN).

GRÅTROST

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall

2006: 120 observasjoner i perioden 7.4 - 31.12.
To overvintrende individer ble sett 14.1 (SST). I
hekketiden var høyeste registrerte antall 60 ind. På
høsttrekket ble det sett maks. 80 ind. 30.10 (EGA).

MÅLTROST

Status: På trekk i lite antall

2006: Det ble gjort 8 observasjoner, maks 3 ind. 23.4
(SST). Vårtrekk 14.4 – 27.6. Kun en høstobservasjon
av 2 ind. 8.10 (BEL, SST, OEB m.fl.).

RØD Vingetrost

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall.

2006: 75 observasjoner i perioden 7.4 – 24.11.
Maksimum 25 ind. 19.4 (JEN). Oftest sett 9-10 ind.

DUETROST

Status: Sjelden. Sist sett i 2005

GRESSHOPPESANGER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1997.

SIVSANGER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

MYRSANGER

Status: Årlig hekkende i lite antall

2006: 12 observasjoner av 1-2 ind. ble gjort i
perioden 4.6 - 24.6. Den ene satt i et kratt på myra
bak tårnet i hele perioden, men det var ingen
indikasjon på hekking.

RØRSANGER

Status: Vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl

2006: Det ble gjort observasjoner på 45 dager i
perioden 10.5 – 22.9. Maks antall var 7 ind. 4.6
(SST).

GULSANGER

Status: Vanlig om våren.

2006: 19 observasjoner ble gjort i perioden 9.5 – 30.6. Maks 4 ind. ble observert 4.6 (JEN).

MØLLER

Status: Årviss i lite antall om våren.

2006: Kun 1 observasjon av 1 ind. 5.6 (JEN).

TORNSANGER

Status: Årviss i lite antall om våren. Sannsynlig hekkefugl.

2006: 1 ind. observert 27.5 (HBL), 1 ind. 5.6 (JEN), 1 ind. 13.6 (JEN), 1 ind. ved jordhaugene 13. - 18.6 (JEN), 4 ind. 30.6 (JEN) (par ved jordhaugene og ved Linnestrua). Sannsynlig hekking.

HAGESANGER

Status: Vanlig i hekketiden

2006: 36 observasjoner ble gjort i perioden 9.5 – 2.9, med maks 5 ind. flere ganger.

MUNK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2006: Det ble gjort observasjoner på 51 dager fra 29.4 – 19.9, med maks 8 ind. 13.5 og 20.5 (begge JEN).

BØKSANGER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2005

GRANSANGER

Status: Vanlig på trekk.

2006: 47 observasjoner i perioden 11.4 – 30.9. Også sett sporadisk utenom trekketiden. Maks 10 ind. 29.4 (REA). Oftest observert 2 ind.

LØVSANGER

Status: Meget vanlig, hekkefugl

2006: Det ble gjort 84 observasjoner i perioden 27.4 – 8.10. Maks antall 30 ind. ble observert 29.4

(REA). Oftest observeres 4-5 ind.

FUGLEKONGE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

GRÅFLUESNAPPER

Status: Vanlig i lite antall om våren. Sannsynlig hekkefugl.

2006: 12 observasjoner i perioden 15.5 – 5.6. Maks antall 6 ind. 26.5 (BEL).

SVARTHVIT FLUESNAPPER

Status: Vanlig i lite antall om våren. Hekkefugl.

2006: 1-2 ind. observert 10 ganger fra 18.5 - 6.6.

SKJEGGMEIS

Status: Meget sjelden.

2006: 6 ind. observert ved tårnet 29.10 (SST). Dette er 7. observasjon av arten på Linnestrua.

STJERTMEIS

Status: Sees sporadisk i små familieflokker i vinterhalvåret.

2006: Kun 1 observasjon av 2 ind. 1.4 (JEN).

LØVMEIS

Status: Vanlig hele året, men kan være nokså stillferdig og usynlig i perioder. Hekkefugl.

2006: Ble sett på 35 dager i periodene 25.2 - 18.5 og 31.8 - 31.12. Parring ble sett 23.4 (OEB).

GRANMEIS

Status: Art som bruker området om vinteren, men ellers holder til i nærliggende barskogsområder. Synes å ha blitt sjeldnere de siste åra.

2006: Kun ett ind. 25.2 (JEN, BEL).

SVARTMEIS

Status: Sjelden. Sist sett i 2005.

BLÅMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl

2006: Ble observert på hele 142 dager, oftest 4-5 individer, men maksimum 20 individer 7.1 (JEN) og 12.11(REA).

KJØTTMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl

2006: Ble observert 120 dager, oftest 3-4 individer, men maksimum 15 ind. 15.4 (BEL).

SPETTMEIS

Status: Vanlig, hekkefugl

2006: Ble observert 24 ganger fordelt på hele året, maksimum 3 ind. (ungekull) 24.6 (JEN) og 22.9 (EGA).

TREKRYPER

Status: Sporadisk i vinterhalvåret

2006: Kun 1 observasjon 15.1 (BEL).

TORNSKATE

Status: Sjelden.

1 ad og en juv ved jordhaugene 23.8 (BEL)

VARSLER

Status: Sjelden.

2006: 1 ind. 15.11 (REA) var første obs siden 2003.

NØTTESKRIKE

Status: Årviss i lite antall

2006: 2 ind. 4.5 (REA) og 1 ind. 8.10 (BEL, OEB, SST)

SKJÆRE

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl

2006: Ble observert på 133 dager, oftest 2-3 ind, men maksimum 10 ind. flere ganger. Hekking er påvist.

NØTTEKRÅKE

Status: Årviss i lite antall. Sist sett i 2005.

KAIE

Status: Overnatter på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kråker.

2006: Ble observert 29 ganger i løpet av året. Inntil 50 ind. ble sett i perioden 25.3 – 3.6. Inntil 500 ind. ble observert i perioden 14.10 – 26. 12. 500 ind. ble observert sammen med kråker 6.11 (JGY) på Gilhusodden.

KORNKRÅKE

Status: Sjelden.

1 ind. 15.4 (JEN) og 27.4 (BKY) er 10. og 11. observasjon av arten på Linnestranda.

KRÅKE

Status: Meget vanlig, hekkefugl. Overnatter på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kaier.

2006: Kråke ble observert på 138 ulike dager, fordelt på hele året. Vanligste antall 5 - 11 ind. Maks antall var 150 ind. 1.1 (JEN).

RAVN

Status: Årviss i lite antall

2006: Observert 13 ganger spredt over mesteparten av året. Maks antall 8 ind. 25.2 (JGY) hvilket er største antall noensinne! Den 18.3 satt ett ind. ved fiskehull på isen (JEN)

STÆR

Status: Vanlig, hekkefugl

2006: Ble observert 62 ganger i perioden 2.4 – 30.10. Maks antall 1200 ind. 12.9 (JEN).

GRÅSPURV

Status: Vanlig i lite antall, hekkefugl. Tilstede hele året

2006: Ble observert 55 ganger spredt over hele året, maks 20 ind. 16.9 (SST).

PILFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl. Tilstede hele året

2006: Ble observert 81 ganger, oftest 3-5 ind, maksimum 20 individer 23.12 (BEL). Hekking påvist.

BOKFINK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl

2006: Ble observert 72 ganger i perioden 1.4 – 14.10. Maks antall 20 ind. flere ganger.

BJØRKEFINK

Status: Årlig på trekk i lite antall.

2006: Ble observert 17 ganger i perioden 15.4 – 9.5. Kun 1 høstobservasjon med minst 2 ind. 22.9 (EGA). Maks antall 80 ind. 19.4 (REA).

GRØNNFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl

2006: Ble observert 106 ganger i perioden 25.2 - 27.12. Maks antall 30 ind. ble sett 29.4 (REA).

STILLITS

Status: Vanlig, hekkefugl

2006: 42 observasjoner i perioden 18.3 – 24.12. Maks antall 15 ind. 8.4 (JEN). Oftest sett 2-3 ind.

GRØNNSISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret, kan ha invasionsartet forekomst, noen år også om sommeren.

2006: Ble observert 42 ganger spredt over hele året, med 2 enkeltobservasjoner i juni og juli. Maks antall 400 ind. ble sett 21.11 (REA).

TORNIRISK

Status: Sjelden, har trolig hekket i tujahekk ved veien til Gilhusodden..

2006: 4 ind. 7.4 (JEN) og et par 3.6 (BEL).

BERGIRISK

Status: Sjelden. Sist sett 2001.

GRÅSISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret. Se kommentar under brunsisik

2006: Totalt 32 observasjoner spredt over året. Maks 100 ind. 25.2 (JEN, BEL).

BRUNISISIK

Status: Denne er nylig utskilt fra gråsisik som egen art, ble tidligere betegnet som underart cabaret. Den er mer brunlig i drakten en den nordlige nominatrasen. Begge har trolig alltid forekommet på Linnestranda, men har ikke blitt systematisk registrert.

2006: Kun 1 sikker observasjon av brunsisik i år, 6 ind. 16.9 (JEN). I tillegg har det vært 5 observasjoner av ubestemte grå/brunsisker.

GRANKORSNEBB

Status: Meget sjelden, sist observert i 2004.

ROSENFINK

Status: Årviss i lite antall på våren

2006: 1 syngende 2k hann 25.5 (SST), 1 ind. 1.6 (BEL), 1 ind. 3.6 (BEL) og 1 hann syngende 18.6 (JEN).

Pattedyr:

MINK : 1 ind. 10.4 (JEN) og 1 ind. 29.5 som dro en fisk nesten så stor som den selv på østsiden av elva (JEN).

RØDREV: 1 ind. på østsiden 30.4 (BEL).

RÅDYR: 2 bukker ved jordhaugene 17.6 (JEN).

DOMPAP

Status: Vanlig i vinterhalvåret

2006: 20 observasjoner i periodene 1.1 - 8.4 og 14.10 - 31.12. Observasjoner av 1 ind. 20.8 og 23.8 (begge BEL) er uvanlig.

KJERNEBITER

Status: Sjelden. Sannsynlig hekkefugl. Sist observert i 2005.

LAPSPURV

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

SNØSPURV

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2000.

GULSPURV

Status: Meget vanlig, hekkefugl

2006: Arten ble observert 44 ganger, spredt over hele året. Maks antall 6 ind. 14.10 (JEN).

HORTULAN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1993.

SIVSPURV

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl

2006: 95 observasjoner i perioden 1.4 – 28.10. Maks antall 30 ind. 30.9 (JEN).

BEVER: 1 ind. 6.5 - 8.5 (BEL, JEN, BKY), 1 ind. 26.5 (JGY, TGY), 1 ind. 7.6 (SST m.fl.) og 1 ind. 14.6. Jan Gylder forteller fra 26.5: ”Vi så en bever i dammen. Beveren satt på land et stykke unna knoppsvanereiret. Knoppsvanegassen likte ikke dette og truet beveren til å flytte seg. Da beveren gikk på land igjen fulgte knoppsvanegassen etter. Beveren lot seg da gli ned i vannet og dukket, i neste øyeblikk så vi knoppsvana bli løftet opp av vannet av beveren. Konfrontasjonen stoppet der og beveren gled rolig ut på dammen, mens knoppsvanegassen flakset urolig med vingene.”

**Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud**